

საქართველოს უნივერსიტეტი

ცოდნის რეპრეზენტაციის პრობლემა

ავტორი: ლიანა გამყრელიძე

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია
საქართველოს უნივერსიტეტის
ხელოვნებისა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა სკოლის
დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: პროფესორი მათა ჩხეიძე

თბილისი

2018

მიმოხილვა

ცოდნა დაფუძნებულია ემპირიული გზით მიღებულ მონაცემებზე. იგი წარმოადგენს ადამიანის გონებრივი მოქმედების შედეგს, რომელიც მიმართულია მისი პრაქტიკული საქმიანობის შედეგად მიღებული გამოცდილების განზოგადებისკენ.

ცოდნის შექმნა ოთხი ინტეგრირებული პროცესის უწყვეტი ციკლის შედეგია. ეს პროცესებია:

1. სოციალიზაცია (იმპლიციტური ცოდნის იმპლიციტურ ცოდნად გარდაქმნა) - სოციალიზაცია ახალი იმპლიციტური ცოდნის გარდაქმნის პროცესია საერთო გამოცდილების საშუალებით. რაკი რთულია იმპლიციტური ცოდნის ფორმალიზება და იგი დროითა და კონტექსტსტითაა დეტერმინირებული, მისი დაუფლება მხოლოდ ერთობლივადაა შესაძლებელი;
2. დაკონკრეტება/ხელშესახები ფორმის მიცემა (იმპლიციტური ცოდნის ექსპლიციტურ ცოდნად გარდაქმნა) - დაკონკრეტება – იმპლიციტური ცოდნისათვის კონკრეტული ხელშესახები ფორმის მიცემაა. ამ დროს ცოდნა თითქოს კრისტალიზდება და სხვებისათვის გაზიარების ფორმას იძენს. ის ახალი ცოდნის საფუძველი ხდება. იმპლიციტური ცოდნის ექსპლიციტურად გარდაქმნა დამოკიდებულია მეტაფორის, ანალოგიისა და მოდელის თანმიმდევრულ გამოყენებაზე;
3. კომბინაცია (ექსპლიციტური ცოდნის ექსპლიციტურ ცოდნად გარდაქმნა) - კომბინაცია ექსპლიციტური ცოდნის გარდაქმნაა ექსპლიციტური ცოდნის უფრო რთულ და სისტემურ ნაკრებებად;
4. გათავისება (ექსპლიციტური ცოდნის იმპლიციტურ ცოდნად გარდაქმნა) - გათავისების საშუალებით შექმნილი და გაზიარებული ექსპლიციტური ცოდნა ინდივიდების მიერ იმპლიციტურ ცოდნად გადაიქცევა. გათავისება მჭიდროდ უკავშირდება "კეთებით სწავლას". როცა გათავისებული ცოდნა ინდივიდების იმპლიციტური ცოდნის ბაზის ნაწილი ხდება ერთობლივი მენტალური მოდელების ფორმით.

ცოდნის გარდაქმნის ეს ოთხი მექანიზმი ურთიერთდამოკიდებულია და იცვლება კონტექსტის მოთხოვნების შესაბამისად.

სწორედ კონტექსტში ხდება ცოდნის გაზიარება, შექმნა და გამოყენება. სოციალური, კულტურული და ისტორიული კონტექსტები ქმნიან ინფორმაციის ინტერპრეტაციისა და მისთვის მნიშვნელობის მინიჭების საფუძველს.

კონტექსტი რთული და ცვალებადია. ის საზღვრებს უწესებს ინდივიდებს ინტერაქციისათვის და იმავდროულად მისი საზღვრები ღიაა. ის ინდივიდებს დროსა და სივრცეს აძლევს და, იმავდროულად, დროისა და სივრცის საზღვრებს არღვევს. ადამიანური ცოდნის ბუნება მონაცემებზეა დაფუძნებული. დიდი მოცულობის მასალა ურთიერთდაკავშირებულ მცირე ნაწილებად გარდაიქმნება. გადამუშავებული მონაცემები უკვე ინფორმაციაა, რომელიც ჩამოყალიბდება მონაცემთა გაანალიზების გზით, მონაცემების სინთეზის საფუძველზე კი ფორმირდება უფრო დიდი და რთული (მოდელებზე დაფუძნებული) სტრუქტურები. ცოდნა სინთეტიკური ინფორმაციაა, და რამდენადაც იგი მთელი პროცესის შედეგია, ამიტომ ცოდნის სხვადასხვა ხარისხს დონეც სხვადასხვა შეესაბამება.

ცოდნის პირამიდის აგება გულისხმობს ცნებათა იერარქიულ კონსტრუქტს, რომელშიც ვლინდება გაგების გაღრმავება და ცნებათა აბსტრაქტულობის დონის ამაღლება. ცნებებს შორის დამოკიდებულება ვლინდება როგორც პირამიდის თითოეული დონის ფარგლებში, ისე დონეებს შორისაც. პირამიდა აკავშირებს ყველა ცნებასა და მათ შორის არსებულ ყველა მიმართებას.

ცოდნის პირამიდა მოიცავს საყაროს შესახებ არსებული ცოდნის კონცეპტუალურ ჩარჩოებს, სხვა სიტყვებით, ცოდნის კლასტერებს, ცოდნის ერთეულებს. აღნიშნული ჩარჩოები, კლასტერები და ერთეულები წარმოადგენს განზოგადებებს, რომლებშიც ვლინდება სამყაროს შესახებ არსებული ცოდნის სტრუქტურების წესი.

სარჩევი	
შესავალი-----	5
თავი 1 - ცოდნის ველი-----	11
1.1 - ცოდნის მარკერები და სტრუქტურირების პრინციპები-----	11
1.2 - ცოდნის შექმნის პროცესი როგორც საზღვრების გადალახვის პროცესი-----	12
1.3 - ცოდნის კონცეპტუალური რუკა-----	15
1.4 - ნორმა, რისკი და დევიაცია-----	18
თავი 2 - ფრაზეოლოგიური ველები და სემანტიკური ფრეიმები-----	27
2.1 - შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მქონე ერთეულთა სემენტიციის	
პრინციპები-----	27
2.2 - „რისკის“ ფრაზეოლოგიური ველი თანამედროვე ინგლისურ ენაში-----	30
2.3 - „რისკის“ სემანტიკური ფრეიმი-----	37
თავი 3 - კონცეპტუალური ბადის ასოციაციური კონფიგურანტები-----	46
3.1 - „საფრთხის“ ფრაზეოლოგიური ველი და სემანტიკური ფრეიმი თანამედროვე	
ინგ-ლისურ ენაში-----	46
3.2 - „უსაფრთხოების“ ფრაზეოლოგიური ველი და სემანტიკური ფრეიმი	
თანამედროვე ინგლისურ ენაში-----	55
3.3 - „წარმატებისა“ და „მარცხის“ ფრაზეოლოგიური ველები და სემანტიკური	
ფრეიმები თანამედროვე ინგლისურ ენაში-----	63
დასკვნა-----	90
გამოყენებული ლიტერატურა-----	94

შესავალი

ცოდნის არსებითი მახასიათებელი მისი დისკრეტულობაა და რომ სწორედ ეს გარემოება გვაიძულებს, მივმართოთ ენას, რომელიც ამ შემთხვევაში ასრულებს ცოდნის დანაწილების, ობიექტივიზაციისა და საბოლოოდ კი ინტერპრეტაციის ფუნქციებს. ეს ფუნქციები მჭიდროდ არის დაკავშირებული ერთმანეთთან. თავიანთ თანაარსებობაში ისინი ქმნიან იმ ნიშნებს, რომლის მიხედვითაც დგინდება ენის მონაწილეობა სააზროვნო პროცესებში.

ჩვენი ცნობიერება ერთდროულად მთლიანობრივია და მრავალწახნაგოვანიც. სამყაროსთან ურთიერთქმედებაში სხვადასხვა ტიპის ცოდნას ვიღებთ. ცოდნის სხვადასხვა ტიპი განსხვავდება ერთმანეთისაგან ჭეშმარიტებისა და სანდოობის ხარისხით. მიუხედავად ჭეშმარიტების სახობათა მრავალფეროვნებისა (აბსოლუტური, ფარდობითი, ობიექტური, სუბიექტური, ალბათური), მაინც შესაძლებელია ჭეშმარიტების უნივერსალური განმარტების ჩამოყალიბება: ჭეშმარიტება წარმოადგენს ჩვენი ცოდნისა და სამყაროს ადეკვატურობის კონსტატაციას. უნდა აღინიშნოს, რომ დეფინიციის უნივერსალურობა არ გამორიცხავს ორი ტიპის პრობლემის არსებობას: ა. რეალობის შესახებ ჩვენი ცოდნის სისრულის პრობლემას; ბ. რეალობისადმი დამოკიდებულების სუბიექტურობის პრობლემას.

ჭეშმარიტების ინტერპრეტაციაში გამოიყოფა სამი ასპექტი: ობიექტურობა, ფარდობითობა და სწრაფვა აბსოლუტისადმი. შესაბამისად, მეცნიერები გამოყოფენ ობიექტურ, აბსოლუტურ, ფარდობით, ნაწილობრივ და ალბათურ ჭეშმარიტებას.

ცოდნისათვის კატეგორიულ იმპერატივს წარმოადგენს ობიექტურობა, თუმცა ნებისმიერი თეორია თავისი საწყისი დებულებებით ეყრდნობა აპრიორულ (ირაციონალურ-სუბიექტურ) დებულებებს, „წმინდა გონების“ აქსიომებს (ან პრაქტიკული გამოცდილების ინტუიტიური გააზრების შედეგს).

სხვადასხვა ფილოსოფიურ კონცეფციაში სხვადასხვაგვარად გამოიყურება ჭეშმარიტების კრიტერიუმები:

1. ჭეშმარიტია ის, რაც მიიჩნევა ჭეშმარიტად ადამიანთა უმრავლესობის მიერ გამოცდილებისა და გაუცნობიერებელი რწმენის (აპრიორიზმის) საფუძველზე;
2. ჭეშმარიტია ის, რაც შეესაბამება სიმართლეს (სალი აზრი);
3. ჭეშმარიტია ის, რისაც სწამთ ადამიანებს (ფიდეიზმი);
4. ჭეშმარიტია ის, რაც მიიჩნევა ასეთად ადამიანთა შორის შეთანხმების საფუძველზე (კონვენციონალიზმი - უ. ჯეიმსი);

5. ჭეშმარიტია ის, რაც შეესაბამება რეალობას (ადეკვატურობა - პლატონი, არისტოტელე);
6. ჭეშმარიტია ის, რაც ცხადი და ნათელია გონებისათვის (რაციონალიზმი - რ. დეკარტი);
7. ჭეშმარიტია ის, რისი არსებობაც მტკიცდება გრძნობათა ორგანოების მეშვეობით (სენსუალიზმი - დ. ლოკი, დ. ბერკლი);
8. ჭეშმარიტია ის, რაც მტკიცდება პრაქტიკაში (მატერიალიზმი - კ. მარქსი);
9. ჭეშმარიტია ის, რაც სასარგებლოა (პრაგმატიზმი - ჯ. ბენტამი, ჯ. მილი);
10. ჭეშმარიტია ის, რაც გვეხმარება მიზნის მიღწევაში (ინსტრუმენტალიზმი - დ. დიუი)

შემეცნებაში ჭეშმარიტი უნდა იყოს არა მხოლოდ მისი საბოლოო შედეგი (ცოდნის სისტემა), არამედ საბოლოოდ შედეგის მიღწევის გზაც - მეთოდი. თანამედროვე ანთროპოცენტრისტული ლინგვისტიკის ერთ-ერთ აქტუალურ საკითხს წარმოადგენს ცოდნის რეპრეზენტაციის პრობლემა, სხვა სიტყვებით კი, იმ ტიპის ერთეულის კონსტრუირება, რომელშიც:

1. შესაძლებელია ცოდნის მაქსიმალურად სრული და ობიექტური რეპრეზენტაცია; რეპრეზენტაციის სისრულესა და ობიექტურობაში ვგულისხმობთ ერთეულის უნარს, ასახოს წარმოდგენა სამყაროსა და ადამიანზე, მათ შორის არსებულ კავშირზე (ადამიანის კავშირი ბუნებასთან, საზოგადოებასთან და ადამიანებთან) და ადამიანის კავშირი საკუთარ თავთან.

2. ვლინდება მოვლენათა აღქმისა და ინტერპრეტაციის სპეციფიკა;
3. ფიქსირდება ლინგვისტურისა და ექსტრალინგვისტურის სინთეზი;
4. იკვეთება სოციუმის შემეცნებითი და ტექსტობრივი მოღვაწეობის საფუძველზე ფორმირებული კონსტრუქტი;
5. ინტეგრირებულია ისეთი კომპონენტები, როგორცაა: ლინგვისტური ცოდნა, ექსტრალინგვისტური ცოდნა და ზოგადი ფონური ცოდნა;
6. აღბეჭდილია ერის მსოფლმხედველობა, მსოფლალქმა და მსოფლგანცდა - ადამიანთა პოზიციები, იდეალები, აღქმის პრინციპები, საქმიანობა, ღირებულებითი ორიენტაციები და სულიერი ორიენტირები;

ასახავს რა რეალობას, ადამიანი სწორედ სიტყვაში აფიქსირებს შემეცნების შედეგებს. ენობრივი ფორმით დაფიქსირებული ცოდნის ჯამი წარმოადგენს იმ ფენომენს, რასაც „სამყაროს ენობრივ რეპრეზენტაციას“ ვუწოდებთ.

ადამიანის ცნობიერების ყველა ასპექტის ინტეგრირება, ცოდნის აღნიშნულ სახეობათა ერთიანობა ჯამში ქმნის ერთეულს, რომელიც ერთდროულად პიროვნულ-ინდივიდუალურიცაა და ზეინდივიდუალურიც.

სამყაროს გააზრების შედეგი შემეცნების ყველა სახეობის შემთხვევაში ფიქსირდება ენის მატრიცებში, რომელიც ემსახურება ცნობიერების მოცემულ სახეობას.

როგორი უნდა იყოს ენის მატრიცა, როგორც კოლექტიური ცნობიერების ფუნქციონირების შედეგი, როგორც გლობალური, უნივერსალური ცოდნის კვანტი? ეს კითხვა ითხოვს პასუხს და სწორედ ეს მოთხოვნა განსაზღვრავს კვლევის აქტუალობას. ანთროპოცენტრისტულ ლინგვისტიკაში პრობლემის სახით გვევლინება საკითხი, რომელიც უკავშირდება კოგნიტურ რგოლში გაერთიანებულ კომპონენტთა (გონება - ენა - რეპრეზენტაცია - კონცეპტუალიზაცია - კატეგორიზაცია - აქტა) შორის არსებულ მიმართებათა თავისებურებას. ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს აღნიშნულ კომპონენტთა მიმართების კვლევა- „რისკის“ კონცეპტუალური სივრცე თანამედროვე ინგლისურ ენაში. დასახული მიზნის მიღწევას ემსახურება კვლევის ისეთი ეტაპების განხორციელება, როგორცაა:

1. სპეციალური ლიტერატურის მოძიება და ანალიზი;
2. დომინანტური კონცეპტის ენობრივ ობიექტივატორთა იდენტიფიცირება;
3. „რისკის“ ლექსიკურ-სემანტიკური ველების აგება თანამედროვე ინგლისურ ენაში;
4. ენის კონცეპტუალური სფეროს „შენების“ სტრატეგიების ჩამოყალიბება;
5. „რისკის“ კონცეპტუალური სივრცის კონსტრუირება თანამედროვე ინგლისურ ენაში;
6. ცოდნის იმ სახეობათა გამოყოფა, რომელთა ურთიერთქმედება და ინტეგრირებულობა წარმოადგენს ადამიანის მიერ სინამდვილის შემეცნებისა და გააზრების აუცილებელ პირობას;
7. ანალიზის შედეგად კონკრეტული თეორიული დასკვნების გამოტანა.

კვლევის ეტაპებს მიღმა იკვეთება ისეთი საკითხები, როგორცაა:

1. ცოდნის სტრუქტურაციის პრინციპების განსაზღვრა;
2. ელემენტთა კლასიფიცირება სინამდვილის მენტალურ მოდელში;
3. ენის ლექსიკურ-სემანტიკურ მოვლენათა სისტემური აღწერის, ენობრივ შინაარსთა კვლევის მეთოდის შერჩევა;
4. კონცეპტის სტაბილურობის, მდგრადობისა და ცნობადობის განმსაზღვრელ ფაქტორთა ანალიზი;

5. კონცეპტთა, როგორც მენტალურ წარმონაქმნთა, ტიპოლოგიზაცია:
  - ა. სტანდარტიზირებულობის ნიშნით, იგულისხმება ინდივიდუალური, ჯგუფური და ზოგად ნაციონალური კონცეპტები;
  - ბ. ენობრივი გამოხატულების მიხედვით, იგულისხმება კონცეპტთა რეპრეზენტაციის შესაძლებლობა ლექსემებით, ფრაზეოლოგიზმებით, სინტაქსური კონსტრუქციებით, ტექსტებით.

ნაშრომის ჰიპოთეზა

ნაშრომის ჰიპოთეზა შემდეგნაირად ჟღერს: სავარაუდოდ, ენის მატრიცა, როგორც კოლექტიური ცნობიერების ფუნქციონირების შედეგი, როგორც გლობალური, უნივერსალური ცოდნის კვანტი, ობიექტური და სრულია, თუ იგი მოიცავს ფენომენის თაობაზე არსებული ცოდნის ყველა რელევანტურ სახეობას და თუ იგი ასრულებს:

- ა. სინთეტურ ფუნქციას, რაც გულისხმობს ცოდნის ფრაგმენტთა ინტეგრირებას ერთიან სისტემაში;
- ბ. ექსპლონატორულ ფუნქციას, რომლის მეშვეობითაც ვლინდება ფენომენის მნიშვნელოვანი მარკერები, ფიქსირდება ფენომენის მიზეზობრივი და სხვა ტიპის კავშირები მეორე ფენომენტთან.

მეთოდოლოგია

ნაშრომში გამოყენებული მეთოდოლოგიის თავისებურებას განსაზღვრავს შემდეგი დებულების შინაარსი: მიმართებათა წვდომა, მოვლენათა ზოგადი კანონზომიერების გაგება, ობიექტთა კლასის ზოგადი და არსებითი ნიშნების გამოყოფა - სააზროვნო ამოცანებია, რომელთა გადაწყვეტაც ხერხდება ინტელექტუალური ოპერაციების მეშვეობით. ინტელექტუალური ოპერაცია ადამიანის გარემოსთან ურთიერთქმედების, ინტერიორიზაციის შედეგია.

ნაშრომში გამოყენებულია აზროვნების შემდეგი ოპერაციები:

- ა. ანალიზი - რომლის მეშვეობითაც შესაძლებელი გახდა მთლიან ფენომენსა თუ მოვლენაში სხვადასხვა მხარეების გამოყოფა;
- ბ. აბსტრაქცია ანუ განყენება - რომელიც გულისხმობს საგანთა ერთობლიობისათვის დამახასიათებელ საერთო, ზოგადი ნიშნის, თვისების გამოყოფას და ამ ზოგადის

კონკრეტული საგნის გარეშე გააზრებას. ეს განმაზოგადებელი აბსტრაქციაა. იმისათვის, რომ მოხერხდეს საგანთა ან მოვლენათა ჯგუფისათვის საერთოს გამოყოფა, საჭიროა ამ საგნების ან მოვლენების ერთმანეთთან შედარება. განმაზოგადებელი აბსტრაქცია ეყრდნობა საგანთა შედარებას და მათ შორის მიმართების წვდომას. საგნებს შორის დამოკიდებულებაში ხშირად ჩნდება ისეთი თვისებები, რომელიც ცალკე აღებულ საგანში ან მოვლენაში არ ჩანს. ამდენად, აბსტრაქციის ოპერაცია გულისხმობს ობიექტთა შედარებით ანალიზს, მათი ურთიერთმიმართების საფუძველზე, ამ ობიექტისათვის დამახასიათებელი მსგავსი ნიშნების გამოყოფას და მათ საფუძველზე ობიექტთა კატეგორიაში გაერთიანებას. საერთო ნიშანთა წვდომა და მათი აბსტრაქცია საფუძველად უდევს ნებისმიერ კლასიფიკაციას;

გ. სინთეზი - რომელიც გულისხმობს ცალკეული ელემენტების, საგანთა თვისებების აზროვნებაში ერთ მთლიანობაში გაერთიანებას. კონცეპტუალური სივრცის „შენების“ პროცესში სინთეზის მეშვეობით ობიექტებში გამოყოფილი ცალკეული ნიშნები ერთიანდება მთლიანობად. ცნების შინაარსი ჯამი კი არ არის თვისებებისა, არამედ ერთი აზრი, რომელშიც აბსტრაქტული ნიშნები ერთიანდებიან სინთეზის საშუალებით.

ნაშრომში გამოყენებული მეთოდები შემუშავებულია სისტემურ-სტრუქტურული ლინგვისტიკისა და კოგნიტური ლინგვისტიკის ფარგლებში.

მეცნიერული სიახლე

ნაშრომის მეცნიერულ სიახლეს წარმოადგენს თანამედროვე ინგლისურ ენაში „რისკის“ კონცეპტუალური სფეროს სტრუქტურაცია სისტემურ-სტრუქტურული, ლინგვოკოგნიტური, და აქსიოლოგიური პერსპექტივებიდან.

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა განისაზღვრება შემდეგი ფაქტით: მოძიებული მასალა და კვლევის შედეგები ვალიდურია როგორც კოგნიტური ლინგვისტიკისა და სტრუქტურული ლინგვისტიკისათვის, ისე ინგლისური ენის ლექსიკოლოგიის სალექციო კურსებისათვის.

ანთროპოცენტრისტული (კოგნიტური) და სისტემურ-სტრუქტურული პარადიგმების ერთად სინთეზირება წარმოადგენს თითოეული მიმართულების საფუძველების

ქეჰმარიტების იმგვარ შემოწმებას, რომელშიც ნაჩვენებია განსხვავებულ საფუძველთა შორის სისტემური, ორგანული კავშირი.

სხვადასხვა პარადიგმისათვის რელევანტური ცოდნის სინთეზი ლოგიკურ-სემანტიკური ბუნებასა და განხორციელებულია ინტელექტუალური ქმედების იმ ფორმით, რომელიც გულისხმობს:

1. კვლევის მიზნების ადეკვატურობას კვლევის მოსალოდნელი შედეგებისათვის;
2. მეთოდოლოგიის ვალიდურობას ობიექტურ დასკვნათა ფორმულირებისათვის.

ცოდნის ხვადასხვა მოდუსის ერთ სააზროვნო სივრცეში ინტეგრირება უზრუნველყოფს კვლევის შედეგთა ობიექტურობას და სწორედ ამ ტიპის ინტეგრაციულობა განსაზღვრავს ნაშრომის თეორიულ ღირებულებას.

კვლევის მასალა მოპოვებულია ორენოვანი და განმარტებითი ლექსიკონებიდან, ასევე ბერკლის ფრეიმთა ქსელიდან.

ნაშრომის სტრუქტურა მოიცავს შესავალს, თავებს, ქვეთავებს, დასკვნებსა და ბიბლიოგრაფიას.

შესავალში დასაბუთებულია საკვლევი თემის აქტუალურობა და სამეცნიერო სიახლე. განსაზღვრულია კვლევის მიზნები და დასახული მიზნების მიღწევისათვის საჭირო ამოცანები, ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული ღირებულება, კვლევის მეთოდოლოგია.

თავი I. ცოდნის ველი

1.1. ცოდნის მარკერები და სტრუქტურირების პრინციპები

ცოდნა დაფუძნებულია ემპირიული გზით მიღებულ მონაცემებზე. იგი წარმოადგენს ადამიანის გონებრივი მოქმედების შედეგს, რომელიც მიმართულია მისი პრაქტიკული საქმიანობის შედეგად მიღებული გამოცდილების განზოგადებისკენ (Lakoff /ლაკოფი, 1987, გვ. 614).

ცოდნა გულისხმობს პრაქტიკული საქმიანობისა და გამოცდილების საფუძველზე მიღებულსაგნობრივი სფეროს კანონზომიერებებს (პრინციპები, კავშირები, კანონები) (Филлмор/ფილმორი, 1988).

დამუშავებისას ცოდნა ტრანსფორმაციის სხვადასხვა ეტაპს გადის:

1. ცოდნა ადამიანის მეხსიერებაში, როგორც აზროვნების შედეგი;
2. ცოდნის მატერიალური მატარებლები (მაგალითად, წიგნები);
3. ცოდნის ველი - საგნობრივი სფეროს ძირითადი ობიექტების, მათი ატრიბუტებისა და დამაკავშირებელი კანონზომიერებების პირობითი აღწერა (Marsden and Littler/მარსდენი & ლიტლერი, 2000, გვ. 16-34);
4. ცოდნის წარმოდგენის ენებზე აღწერილი ცოდნა (პროდუქციული ენები, სემანტიკური ქსელები, ფრეიმები) (Jackendoff/ჯაკენდორფი, 1993, გვ. 283).

სხვადასხვა საგნობრივი სფეროსათვის ცოდნის წარმოდგენის ათეულობით მოდელი ან ენა არსებობს. მათი უმეტესობის დაყვანა შესაძლებელია კლასებად (McShane/მაკშეინი, 1991, გვ. 394).

მოდალურობა გულისხმობს სხვადასხვა კატეგორიაში მისი არსებობის შესაძლებლობას, კანონზომიერებათა ერთი ნაწილი შესაძლებელია, მეორე აუცილებელია და ა.შ.

უსრულობა დაკავშირებულია საგნობრივი სფეროს სრულად აღწერის

შეუძლებლობასთან. ფრეიმის აგების ამოცანა გულისხმობს ამ უსრულობის "სისრულის" გარკვეული ჩარჩოებით შემოსაზღვრას, სხვა სიტყვებით, საგნობრივი სფეროს საზღვრების მოკვეცას, ისეთი შეზღუდვებისა და დაშვებების შემოტანას, რომლებიც აუცილებელი და საკმარისია ფრეიმის ასაგებად (Latta, Swigger/ლატა, სვიგერი, 1992, გვ. 115-129).

სისტემურობა გულისხმობს, რომ ნებისმიერ ობიექტს გააჩნია მრავალდონიანი იერარქიული ორგანიზაცია, ნებისმიერი პროცესი და მოვლენა შეიძლება განხილულ იქნას, როგორც უფრო წვრილი ქვესიმრავლეების (ნიშნები, დეტალები) სიმრავლე და პირიქით, ნებისმიერი ობიექტი შეიძლება (და საჭიროა) განხილულ იქნას როგორც

განზოგადების უფრო მაღალი კლასის ელემენტები (Gaines, Shaw, /გაინესი, შოუ, 1993, გვ. 38-56).

რაც შეეხება ობიექტურობის კრიტერიუმს, უნდა ითქვას, რომ შემეცნების პროცესი ღრმად სუბიექტურია - იგი მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული შემცნობი ობიექტის თავისებურებებზე (Gaines, Shaw, /გაინესი, შოუ, 1997, გვ. 729-759).

უფრო კორექტულია საუბარი გაგების სიღრმეზე, ვიდრე ცოდნის ობიექტურობაზე. რაიმეს გაგება რთული და არაერთმნიშვნელოვანი პროცესია, რომელიც ადამიანის შემეცნების სიღრმეებში ხორციელდება და მოითხოვს მისი ყველა ინტელექტუალური და ემოციური უნარის მობილიზაციას.

ისტორიზმის კრიტერიუმი დაკავშირებულია განვითარებასთან. აწმყოს შეცნობა მისი წარმომშობი წარსულის შეცნობას გულისხმობს.

ცოდნის სტრუქტურირების ფაზების გამოყოფა საკმაოდ პირობითია. სტრუქტურირების მეთოდოლოგია ახლოსაა რთული სისტემების თანამედროვე თეორიასთან (Dunn, Cahill, Dukes, Ginsberg, /დანი, კაჰილი, დიუკსი, გინსბერგი, 1986, გვ. 355-375).

იერარქიული მიდგომა - რთული სისტემების დაპროექტება და ინფორმაციის სტრუქტურირების მეთოდები ტრადიციულად იერარქიულ მიდგომას იყენებდნენ, როგორც ფორმალურად აღწერილი სისტემის დონეებად (ბლოკებად ან მოდულებად) დანაწევრების მეთოდოლოგიურ ხერხს (Minsky/მინსკი, 1968, გვ. 410 - 418).

იერარქიის უფრო მაღალ დონეებზე გამოიყენება მეტ-ნაკლებად დეტალიზებული წარმოდგენები, რომლებიც ასახავენ დასაპროექტებელი სისტემის მხოლოდ ყველაზე ზოგად მახასიათებლებსა და თავისებურებებს. მომდევნო დონეებზე დეტალიზების ხარისხი იზრდება.

1.2. ცოდნის შექმნის პროცესი როგორც საზღვრების გადალახვის პროცესი

ცოდნა იქმნება სპირალისებურად და, ერთი შეხედვით, ისეთი წინააღმდეგობრივი ფენომენებისაგან, როგორცაა წესრიგი და ქაოსი, მიკრო და მაკრო, ნაწილი და მთელი, გონება და სხეული, იმპლიციტური და ექსპლიციტური, "მე" და "სხვები", დედუქცია და ინდუქცია, შემოქმედებითობა და კონტროლი და სხვ. აზროვნება ახდებს ცოდნის შექმნის პროცესის სტიმულაციასა და ურთიერთდაპირისპირებულ ფენომენტთა სინთეზს (Charniak, /ჩარნიაკი, 1975, გვ 35-76).

ცოდნა დინამიკურია, რადგან ის ინდივიდებს შორის სოციალური ინტერაქციის შედეგად იქმნება. ცოდნა კონტექსტურია, რადგან ის დამოკიდებულია კონკრეტულ დროსა და

სივრცეზე. კონტექსტის გარეშე ის უბრალოდ ინფორმაციაა და არა ცოდნა (Caramazza, /კარამაცა, 1998, გვ. 265-272).

ცოდნა ადამიანურია, რადგან ის ადამიანის ქმედებას უკავშირდება. ცოდნას აქტიური და სუბიექტური ბუნება აქვს და ღრმადაა ფიქსირებული ინდივიდის ფასეულობათა სისტემაში. ინფორმაცია ცოდნად იქცევა, როცა ხდება მისი ინტერპრეტაცია გარკვეულ კონტექსტში ინდივიდების მიერ და განმტკიცდება მათივე შეხედულებებითა და რწმენებით (Carroll, /ქეროლი, 1999, გვ. 45-53).

რაკი ცოდნა შეფარდებითია, ისეთი ცნებები, როგორცაა "ჭეშმარიტება", "სიკეთე" ან "მშვენიერება" მხოლოდ ინდივიდისეული შეფასებაა (Fahlman, /ფელმანი, 1979, გვ. 232). არსებობს ცოდნის ორი ტიპი: ექსპლიციტური და იმპლიციტური. ექსპლიციტური ცოდნა შეიძლება გამოიხატოს ფორმალური და სისტემატიზებული ენით და გაზიარდეს მონაცემების, მეცნიერული ფორმულის, სპეციფიკაციისა და სხვათა ფორმით (Grant & Dagenbach, /გრანტი & დაგენბახი 2000, გვ. 69-94).

შედარებით ადვილია მისი დამუშავება, გადაცემა და შენახვა. ამის საპირისპიროდ იმპლიციტური ცოდნა პერსონალურია და რთულია მისი ფორმალიზება (Jackendoff, /ჯაკენდორფი, 2002, გვ. 53-67).

სუბიექტური ხედვა, ინტუიცია, წინათგრძნობა ამგვარი ცოდნის კატეგორიაში შედის. იმპლიციტური ცოდნა ფიქსირებულია ქმედებაში, პროცედურებში, რუტინებში, შეხედულებებში, იდეებში, ღირებულებებსა და ემოციებში.

ცოდნის შექმნა უწყვეტი, საზღვრების გადალახვის პროცესია – ადამიანი გადალახავს თავისი ძველი "მეს" საზღვრებს და ახალ "მეში" იღებს ბინას ახალი კონტექსტის შეცნობის, სამყაროს ახალი ხედვის და ახალი ცოდნის საშუალებით (Kendal, Simon & Green, Malcolm. /კენდალი,საიმონი & გრინი, მალკოლმი, 2007, გვ. 25-32).

ადამიანი ასევე გადალახავს საზღვრებს "მესა" და "სხვებს" შორის, რადგან ცოდნა იქმნება ინდივიდებს შორის და ინდივიდებსა და გარემოს შორის ინტერაქციით. ცოდნის შექმნისას მიკრო და მაკრო ერთმანეთთან ურთიერთქმედებს და ცვლილებები ხდება როგორც მიკრო, ისე მაკრო დონეზე: ინდივიდი (მიკრო) გავლენასაც ახდენს და იმ გარემოს (მაკრო) ზეგავლენის ქვეშაცაა, რომელშიც ინტერაქცია უხდება.

ცოდნა იქმნება იმპლიციტური და ექსპლიციტური ცოდნის ურთიერთქმედებით. ამ ორი ტიპის ცოდნას შორის ინტერაქციას „ცოდნის გარდაქმნა“ ეწოდება. გარდაქმნის პროცესში იმპლიციტური და ექსპლიციტური ცოდნა ფართოვდება როგორც ხარისხობრივად, ისე რაოდენობრივად.

ცოდნის შექმნა ოთხი ინტეგრირებული პროცესის უწყვეტი ციკლის შედეგია. ეს პროცესებია:

1. სოციალიზაცია (იმპლიციტური ცოდნის იმპლიციტურ ცოდნად გარდაქმნა) - სოციალიზაცია ახალი იმპლიციტური ცოდნის გარდაქმნის პროცესია საერთო გამოცდილებების საშუალებით. რაკი რთულია იმპლიციტური ცოდნის ფორმალიზება და იგი დროითა და კონტექსტითაა დეტერმინირებული, მისი დაუფლება მხოლოდ ერთობლივადაა შესაძლებელი;
2. დაკონკრეტება/ხელშესახები ფორმის მიცემა (იმპლიციტური ცოდნის ექსპლიციტურ ცოდნად გარდაქმნა) - დაკონკრეტება – იმპლიციტური ცოდნისათვის კონკრეტული ხელშესახები ფორმის მიცემაა. ამ დროს ცოდნა თითქოს კრისტალიზდება და სხვებისათვის გაზიარების ფორმას იძენს. ის ახალი ცოდნის საფუძველი ხდება. იმპლიციტური ცოდნის ექსპლიციტურად გარდაქმნა დამოკიდებულია მეტაფორის, ანალოგიისა და მოდელის თანმიმდევრულ გამოყენებაზე;
3. კომბინაცია (ექსპლიციტური ცოდნის ექსპლიციტურ ცოდნად გარდაქმნა) - კომბინაცია ექსპლიციტური ცოდნის გარდაქმნაა ექსპლიციტური ცოდნის უფრო რთულ და სისტემურ ნაკრებებად;
4. გათავისება (ექსპლიციტური ცოდნის იმპლიციტურ ცოდნად გარდაქმნა) - გათავისების საშუალებით შექმნილი და გაზიარებული ექსპლიციტური ცოდნა ინდივიდების მიერ იმპლიციტურ ცოდნად გადაიქცევა. გათავისება მჭიდროდ უკავშირდება "კეთებით სწავლას". როცა გათავისებული ცოდნა ინდივიდების იმპლიციტური ცოდნის ბაზის ნაწილი ხდება ერთობლივი მენტალური მოდელების ფორმით.

ცოდნის გარდაქმნის ეს ოთხი მექანიზმი ურთიერთშემავსებელი და ურთიერთდამოკიდებულია და იცვლება კონტექსტის მოთხოვნების შესაბამისად. ცოდნის შექმნის პროცესის საფუძველი ცოდნის აქტივებია. იმის გასაგებად, როგორ ვქმნით, ვითვისებთ და ვიყენებთ ცოდნის აქტივებს, სასარგებლო იქნება ცოდნის დაჯგუფება შემდეგ ტიპებად: ექსპერიმენტული ცოდნის აქტივები, კონცეპტუალური ცოდნის აქტივები, სისტემური ცოდნის აქტივები და რუტინული ცოდნის აქტივები.

1. ექსპერიმენტული ცოდნის აქტივები - საერთო გამოცდილებით გაზიარებული იმპლიციტური ცოდნა;
2. კონცეპტუალური ცოდნის აქტივები - სიმბოლოებისა და ენის საშუალებით გამოხატული ექსპლიციტური ცოდნა;

3. სისტემური ცოდნის აქტივები - სისტემატიზებული და დანაწევრებული ექსპლიციტური ცოდნა;

4. რუტინული ცოდნის აქტივები - ქმედებებსა და პრაქტიკაში გამოვლენილი რუტინად ქცეული იმპლიციტური ცოდნა.

ცოდნის შესაქმნელად საჭიროა ერთობლივი კონტექსტი (Rieger/რაიგერი 1975, გვ. 24). (Thagard./თაგარდი, 1996, გვ. 95-106). (Tomasello & Call./ტომასელო & კოლი 1997, გვ. 187-203), (Markus, Kitayama./მარკუსი & კიტაიამა 1991, გვ. 148). სწორედ კონტექსტის აღნიშნულ ტიპში ხდება ცოდნის გაზიარება, შექმნა და გამოყენება. სოციალური, კულტურული და ისტორიული კონტექსტები მნიშვნელოვანია ინდივიდებისათვის, რადგან ასეთი კონტექსტი ქმნის ინფორმაციის ინტერპრეტაციისა და მისთვის მნიშვნელობის მინიჭების საფუძველს.

კონტექსტი რთული და ცვალებადია. ის საზღვრებს უწყებს ინდივიდებს ინტერაქციისათვის და იმავდროულად მისი საზღვრები ღიაა. ის ინდივიდებს დროსა და სივრცეს აძლევს და, იმავდროულად, დროისა და სივრცის საზღვრებს არღვევს.

1.3. ცოდნის კონცეპტუალური რუკა

ცოდნის კონცეპტუალური რუკის შექმნის მიზანია, ერთი მხრივ, ინფორმაციისა და ცოდნის შექმნის, მეორე მხრივ კი, ინფორმაციისა და ცოდნის კარგვის პროცესთა შედეგად მიღებული მონაცემების სინთეზირება და რეპრეზენტაცია.

ცოდნის რუკა ურთიერთდაკავშირებული ინფორმაციის ილუსტრაციაა

(Langacker./ლანგაკერი, 1993, გვ. 1-38). არსებობს რუკის ობიექტების შესაძლო ჩამონათვალი: ექსპლიციტური ცოდნა; ობიექტი; მოვლენა; მიზანი/დანიშნულება; იმპლიციტური ცოდნა; უნარ-ჩვევები; გამოცდილება; კავშირები/ქსელი (Gyñri./გაიორი 1996, გვ. 142). (Gyñri./გაიორი, 2002, გვ. 98-103). (Lederman & Scheppler/ლედერმანი & შეპლერი 2001, გვ.65). (Le Pan/ლე პენი1989, გვ52-64).

ცოდნის კონცეპტუალური რუკა გვიჩვენებს ცოდნის არსენალსა და დინამიკას, ასევე კლასტერებს.

ცნობილია, რომ ადამიანური ცოდნის ბუნება მონაცემებზეა დაფუძნებული. დიდი მოცულობის მასალა ურთიერთდაკავშირებულ მცირე ნაწილებად გარდაიქმნება (Woods./ვუდსი, 1975, გვ. 35 – 82). გადამუშავებული მონაცემები უკვე ინფორმაციაა, რომელიც ჩამოყალიბდება მონაცემთა გაანალიზების გზით, მონაცემების სინთეზის

საფუძველზე კი ფორმირდება უფრო დიდი და რთული (მოდელებზე დაფუძნებული) სტრუქტურები, სწორად გაიწერება პროცესები და განისაზღვრება შესაძლო ქმედებები (Gentner, Goldin-Meadow, /გენტნერი, გოლდინ-მედოუ, 2003, გვ. 527) აქედან გამომდინარეობს დასკვნა, რომ ცოდნა სინთეტიკური ინფორმაციაა, და რამდენადაც იგი მთელი პროცესის შედეგია, ამიტომ ცოდნის სხვადასხვა ხარისხს დონეც სხვადასხვა შეესაბამება:

ცოდნის დაბალი დონეა ფაქტები, რომელთა კონსტატირებაც შესაძლებელია (Hawkins, /ჰოუკინსი, 2005).

შემდეგი დონეა გაგება, რომლის არსიცაა განზოგადება ანუ ობიექტების, სიმბოლოების, პროცესებისა და მოვლენების საერთო ატრიბუტების ახსნა და განმარტება (Пишар, /რიშარი, 1998, გვ. 65). ცოდნის შემდეგი დონეა წესები, რომელთა გამომუშავება ხდება ფაქტების ანალიზისა და გაგების გზით. წესები წარმოადგენს ნაკრებს პრობლემის მოგვარებაზე ორიენტირებული პროცესებისა, რომლებიც ძირითადად პასუხობს ფორმულას: "თუ ასეა, მაშინ..." (Pinker, /პინკერი, 1997).

ცოდნა სისტემური ხასიათისაა. ეს ის სისტემებია, რომლებიც ინტელექტის იმიტირებას ახდენს (ჰიბრიდული სისტემები) (Minsk /მინსკი 1986, გვ. 145-153). (Minsky, /მინსკი, 1972, გვ. 53). (Minsky, Papert, /მინსკი & პაპერტი 1969, გვ. 105-112), (Negnevitsky, /ნეგნევიცკი, 2005, გვ. 84). ცოდნის ანუ ინფორმაციის გადამუშავებისას ხდება ინდივიდების, ადამიანთა ჯგუფების, კულტურის ანუ, საზოგადოდ, ცოდნის ფორმირება (Lakoff /ლაკოფი, 1972, გვ. 183-228), (Lakoff, Morgan Kaufman, /ლაკოფი, მორგან კაუფმანი, 1988, გვ. 477-508).

მიღებული ცოდნა ფასდება იმით, რომ იგი აისახება ღირებულებებში, სტანდარტებში (Liming, Shadbolt, Carole, /ლაიმინგი, შადბოლტი, ქეროლი 2007, გვ.79-83).

ამრიგად, ცოდნა გადადის ხარისხში, რომელიც ცოდნის რაოდენობაზე არ არის დამოკიდებული. მაგრამ თავად მონაცემების შეკრება, ინფორმაციის ანალიზი, სინთეზი და მისი გარდაქმნა ცოდნად ერთი მთლიანი იერარქიული პროცესია (Minsky, /მინსკი, 1993, გვ. 56-68), (Radden, /რადენი 1992, გვ. 105-123), (Schreiber, Akkermans, Anjewierden, Hoog, Shadbolt, Velde & Wielinga, /ბენჯამინსი. შრაიბერი. აკერმანსი. ანჯევირდენი. ჰოოგი. შედბოლტი. ველდე & ვიელინგა 2000, გვ. 134-145). Simmons, /სიმონსი 1973, გვ.203-212). ამ პროცესის მთლიანი სტრუქტურის საფუძველზე ცოდნა შეიძლება განვსაზღვროთ როგორც მოდელი, რომელიც გამოიყენება ინტერპრეტაციისა და პროგნოზირებისათვის და რომელიც წარმოადგენს დეკლარაციული (ფაქტები) და

პროცედურული (მეთოდები) მტკიცებულებების ნაერთს (Reed, /რიდი, 1996, გვ. 87-92), (Rossi, Biehl, Angulo, /როსი, ბიელი, ანგულო 2008, გვ. 145-158), (Schiffer, Steel, /შიფერი, სტილი. 1988, გვ. 98-105), (Sowa, /სოვა, 1984. გვ. 214 – 241), (Talmy, /ტელმი, 2000, გვ. 135-146).

აქედან პირველი, დეკლარაციული ცოდნა, საგნის რომელიმე მხარის აღწერით წარმოდგენას გულისხმობს. ეს არის ზედაპირული ცოდნა იმისა, რას წარმოადგენს საგანი, როგორ გამოიყურება და რას აღნიშნავს იგი. მისგან განსხვავებით, პროცედურული ცოდნა წარმოადგენს ინტელექტუალური შესაძლებლობების ნაერთს, რომელიც მიმართულია იმისკენ, თუ როგორ უნდა გავაკეთოთ რამე (Wason, /უეისონი, 1968, გვ. 273-281).

დეკლარაციული და პროცედურული ცოდნის ნაკრებია ასევე ცოდნის განსაკუთრებული სახე, რომელსაც საღ აზრს უწოდებენ. იგი ადამიანთა სიმრავლისთვის არის დამახასიათებელი და დროთა განმავლობაში ფორმირდება. საღი აზრი, რომელიც "ინფორმაციულ ნაერთებზე" აგებული, წარმოადგენს ცოდნას ისეთი საკითხების შესახებ, რომლებიც "ყველამ უნდა იცოდეს". ასეთ ცოდნას საერთო ცოდნასაც უწოდებენ.

ფაქტები და ცნებები მეტწილად დეკლარაციულ ცოდნას მიეკუთვნება, წესები კი უკვე პროცედურული ცოდნის მაგალითებია.

ქსელის კონსტრუირებისათვის რელევანტურია ხუთი კატეგორიის საგნობრივი ცოდნა:

1. სიტყვათა მარაგი და ფრაზები;
2. დეტალები;
3. იდეათა მოწესრიგება;
4. უნარები და ტაქტიკა;
5. პროცესები.

პირველი სამი კატეგორია ინფორმაციული და მტკიცებითი ცოდნის სახელით მოიხსენიება, ორი უკანასკნელი კი უფრო პროცესზეა ორიენტირებული და პროცედურული ცოდნის სახელითაა ცნობილი.

დეკლარაციული ანუ მტკიცებითი ცოდნის ყველაზე ფართოდ გავრცელებული ტიპია განზოგადებასა და პრინციპებთან დაკავშირებულ იდეათა მოწესრიგება.

ბუნებრივია, ჩნდება კითხვა: რა არის განზოგადება და პრინციპი? განზოგადება ისეთილოგიკური ოპერაციაა, როდესაც აზრი მიემართება, მიედინება კერძო შემთხვევიდან სახეობის ცნების გაგებისკენ (Devitt, /დევიტი 1990).

Diesendruck, /დისენდრაკი, 2003, გვ. 130). ეს ძალიან მნიშვნელოვანი სააზროვნომომენტია, რადგან მეცნიერული შემეცნების პროცესში ხშირად წარმოიშობა აუცილებლობა პატარა

ინფორმაციის განზოგადების კერძო შემთხვევიდან სახეობის ცნებამდე (Fahlman, /ვალმენი, 1979, გვ. 235), (Dunn, Cahill, Dukes & Ginsberg, /დანი, კაპილი, დიუკსი & გინსბერგი 1986, გვ. 65-67), (Fauconnier, /ფოკონიე (1998, გვ. 205), (Fung, Chertkow, Murtha, Whatmough, P_eloquin, Whitehead & Templeman, /ფუნგი, ჩერტკოვი, მურთა, ვატმაუფი, პელოქვინი, უაითჰედი & ტემპელმენი (2001, გვ. 371-379).

პრინციპი არის განზოგადების კონკრეტული სახეობა, რომელიც ურთიერთობებს ეხება. დეკლარაციულ ცოდნასთან პრინციპების შემდეგი ორი ტიპი ასოცირდება: მიზეზ-შედეგობრივი პრინციპები და კორელაციური პრინციპები.

მიზეზ-შედეგობრივი პრინციპები მიზეზ-შედეგობრივ ურთიერთობებზეა დამყარებული. მიზეზ-შედეგობრივი პრინციპის გაგება მიზეზ-შედეგობრივი სისტემის კონკრეტული ელემენტების ცოდნას და იმ ურთიერთობათა შესახებ ინფორმაციის ფლობას გულისხმობს, რომლებიც მიზეზ-შედეგობრივი სისტემის ელემენტებს ერთმანეთთან აკავშირებს (Coulson, & Oakley/ქოულსონი & ოუქლი 2000, გვ. 124), (Fauconnier, /ფოკონიერი, 1980, გვ. 45-57), (Fodor, /ფოდორი, 1963, გვ. 170-210), (Gardiner, /გარდინერი, 1985, გვ. 203).

კორელაციური პრინციპები კი იმ ურთიერთობებს აღწერს, რომლებიც მიზეზობრივი არ არის, მაგრამ ერთი ელემენტის ცვლილება მეორის ცვლილებას უკავშირდება.

1.4. ნორმა, რისკი და დევიაცია

ყველა საზოგადოებას აქვს თავისი განსაზღვრული სისტემური ნორმა, რომელიც ითვალისწინებს მისი წევრების ვალდებულებებსა და ქცევის რეგულაციებს. ნორმების სისტემა დამოკიდებულია საზოგადოების სოციალურ-ეკონომიკურ, პოლიტიკურ, სულიერ განვითარებაზე და ასევე წარმოებულ ურთიერთობებზე.

ნორმა ადამიანის სოციალიზაციის ნებისმიერი ფორმის აუცილებელი ნაწილია. არც ერთი საზოგადოება არ არსებობს მათი ქცევის განმსაზღვრელი სოციალური ნორმის გარეშე. მათ საზოგადოებაში სხვადასხვა ფუნქცია აქვთ: მარეგულირებელი, ინფორმაციული, კორექციონული, ორიენტაციული და ა.შ. ნორმებში ჩადებულია განსაზღვრული მოქმედებები, რომელთა შესაბამისობაში ინდივიდები ქმნიან, მიმართულებას აძლევენ და არეგულირებენ ქმედებებს.

სოციალური ნორმები ორიენტირებულია ადამიანის ქცევის მიზნების ფორმულირებაზე, უთითებს რა უნდა გააკეთოს და რა არ შეიძლება, ასევე შეიძლება შეიცავდეს

მოთხოვნილებას მიზნების დასაკმაყოფილებელი გზების შესახებ. სოციალურ ნორმებს შეიძლება ჰქონდეს სხვადასხვაგვარი ფორმა, შეიძლება იყოს სხვადასხვაგვარად ფორმულირებული დაწერილი კანონების, წესების, ინსტრუქციების სახით, მაგრამ ხშირ შემთხვევაში ისინი არსებობენ საზოგადოების აზროვნებაში ტრადიციებისა და საზოგადოების აზრის სახით.

ფსიქოლოგიისათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სოციალური ნორმების მოქმედება პიროვნებაზე. სოციალური ნორმები ინტერიზირდება ადამიანის შინაგან სამყაროსა და პიროვნებაში მთელი ცხოვრების მანძილზე. სოციალური ნორმები ადამიანის მიერ განიხილება, როგორც რაღაცისადმი დამოკიდებულება.

როგორ შეიძლება ადამიანი მიხვდეს მისი მოქმედება სოციალურად გამართლებულია თუ არა. ჯგუფის სოციალური ნორმები და კულტურა შეიცავს შესაბამისი მოქმედებების გზავნილს. ჩალდინიმ, კალგრენმა და რენომ გამოყვეს სოციალური ნორმის ორი ტიპი: დესტრუქტული და ინუნქტიური ნორმები, რომლებიც აღწერენ იმას, თუ რა არის გამართლებული და რა გაუმართლებელი (გერიგი, რ. და ზიმბარდო, ფ. (2009).

ფსიქოლოგია და ცხოვრება, თბილისი, თსუ).

ინუნქტიური ნორმები ადამიანებს იმის შესახებ ამცნობს, რა არის სხვებისათვის მისაღები. ეს ნორმები სოციალური გავლენის მეორე მიზანზე ამახვილებს ყურადღებას - იყო სხვების მიერ მოწონებული, ან გააკეთო სხვების მოსაწონი რამე.

ერთ-ერთი ინუნქტიური ნორმა ცნობილია თავისი დადებითი გავლენით სოციალური ურთიერთგაგების სფეროში. ეს ორმხრივი ნორმა და სოციალური გავლენის ძლიერ იარაღს წარმოადგენს. ორმხრივობის ნორმა ერთ-ერთ ყველაზე კარგ სარგებლად ითვლება სოციალურ ცხოვრებაში. თუ დღეს მე თქვენგან სარგებელი მივიღე, ხვალ თქვენ ჩემგან იმავეს უნდა ელოდეთ. საჩუქრების, ვალდებულებებისა და სარგებლიანობის გაცვლის პროცესში ადამიანები ერთიანდებიან და აქვთ მუდმივი კავშირი. ნებისმიერი, რომელიც ნორმას დაარღვევს - აიღებს, მაგრამ არ გასცემს სანაცვლოდ, საფრთხეს შეუქმნის ორმხრივობის პრინციპს. რეციპროკულობის ნორმა არის ნორმა, რომელის ითხოვს ვუპასუხოთ სხვების ფორმას იმ ფორმით, რა ფორმითაც ისინი გვექცევიან.

ინუნქტიური ნორმა ეს არის მოლოდინი საზოგადოებისა იმაზე, თუ როგორ უნდა მოიქცეს ამა თუ იმ სიტუაციაში. გადაყაროს ნაგავი სპეციალურ ყუთში ავტომატების კარიდან და არა ღია ფანჯრიდან გზაზე, რაც ითვლება გამართლებულად, მიუხედავად იმისა, თუ როგორ იქცევა ასეთ სიტუაციაში ხალხის უმრავლესობა.

ინინქტიური ნორმები - „აკეთო, რაც სწორია“. არსებობს მისი რამდენიმე ტიპი, რომლებიც ადამიანს უბიძგებს განსაზღვრული სოციალური დილემის დროს იმოქმედოს მეტად, ან ნაკლებად ეგოისტურად. აქ შედის ვალდებულების, ორმხრივობის, სოციალური პასუხისმგებლობისა და პატიოსნების ნორმები. ვალდებულების ნორმის მიხედვით, თუ თქვენ ვინმეს დაპირდით, რომ გააკეთებთ ამა თუ იმ საქმეს, თქვენ მართალი გამოჩნდებით, თუ თქვენს სიტყვას აასრულებთ და მართლაც, ადამიანებს ურჩევნიათ არ გადავიდგნენ თავიანთ ვალდებულებებს და ამით ჯგუფის სასარგებლოდ იმოქმედონ იმ სიტუაციაშიც, თუ ეს მათ პიროვნულ წინააღმდეგობად შემობრუნდება.

დესტრუქციული ნორმები ასე გამოიყურება - „ყველა ასე აკეთებს“. ადამიანები ცვლიან საკუთარ მიდრეკილებებს თანამშრომლებისადმი ისე, რომ ის შეესაბამებოდეს დანარჩენი ჯგუფის განწყობას.

მოლოდინები, რომლებიც ჯგუფს აქვს თავისი წევრების მიმართ მათი ქცევებისა და განწყობების სასურველობასა და შესაბამისობასთან დაკავშირებით.

გარდა იმისა, რომ ჯგუფს თავისი წევრების სოციალური როლების შესაბამისი ქცევების მიმართ გარკვეული მოლოდინები აქვს, მას იმასთან დაკავშირებითაც აქვს მოლოდინები, როგორ უნდა მოიქცნენ ჯგუფის წევრები. სწორედ ეს არის სოციალური ნორმები ანუ ჯგუფის წევრების მიმართ სოციალურად მისაღები განწყობებისა და ქცევების სპეციფიკური მოთხოვნები, რომლებიც ჯგუფის მიერ ჩამოყალიბებული მანიფესტირებული ან ფარული სახით არსებობენ. სოციალური ნორმები, შესაძლოა, ქცევების ძალზე ფართო სპექტრს ეხებოდეს (გერიგი, რ. და ზიმბარდო, ფ. (2009). ფსიქოლოგია და ცხოვრება, თბილისი, თსუ).

თუ დემოკრატიული პარტიის წევრი ხართ, მოსალოდნელია, რომ ლიბერალური პოლიტიკური შეხედულებები გაიზიაროთ, ხოლო თუ ახალგაზრდა რესპუბლიკელთა რიცხვს ეკუთვნით, მაშინ მოსალოდნელია, რომ უფრო კონსერვატულ შეხედულებებს დაუჭერთ მხარს. სოციალური ნორმები, აგრეთვე, ქცევის გარკვეული სტანდარტების დაცვასაც გულისხმობენ. მაგალითად, თუ მიმტანი ხართ, მაშინ თქვენ მომხმარებელს თავაზიანად უნდა მოექცეთ, განურჩევლად იმისა, რამდენად არასასიამოვნო და მომთხოვნია ის თქვენს მიმართ (გერიგი, რ. და ზიმბარდო, ფ. (2009). ფსიქოლოგია და ცხოვრება, თბილისი, თსუ).

რომელიმე ჯგუფისადმი მიკუთვნებულობა, ჩვეულებრივ, მთელი რიგი ისეთი ნორმების დაცვას ნიშნავს, რომლებიც ჯგუფის შიგნით სასურველი ქცევების განხორციელებას არეგულირებენ.

ნორმები რამდენიმე მნიშვნელოვან ფუნქციას ასრულებენ. მოცემულ ჯგუფურ სიტუაციაში მოქმედი ნორმები წევრების ორიენტირებას და მათ შორის სოციალური ინტერაქციების რეგულირებას ემსახურებიან. ურთიერთობის თითოეულ მონაწილეს შეუძლია იწინასწარმეტყველოს, როგორ შემოვა მეორე მონაწილე მოცემულ სიტუაციაში, როგორ ჩაიცვამს, რას იტყვის და, ასევე, ისიც, როგორი ქცევებია მისგან მოსალოდნელი, რათა ჯგუფის სხვა წევრების მოწონება დაიმსახუროს. ხშირად სწორედ იმიტომ გრძნობთ თავს უხერხულად ახალ სიტუაციაში, რომ არ იცით, როგორ უნდა მოიქცეთ. ნორმიდან გადახრის შემთხვევაში, გარკვეული შემწყნარებლობის დიაპაზონიც ნორმის ნაწილია – ის ზოგჯერ საკმაოდ ფართოა, ზოგჯერ კი - ძალზე ვიწრო (გერიგი, რ. და ზიმბარდო, ფ. (2009). ფსიქოლოგია და ცხოვრება, თბილისი, თსუ).

1986 წლის 5 ნოემბრის დამეს ორმა პატიმარმა ძალიან გაბედული გაქცევა მოახერხა პლემანტონის (კალიფორნიის შტატი) ფედერალური საპყრობილიდან. საუბარია თაღლითობისათვის გასამართლებულ 42 წლის რონალდ მაკინტომის და ბანკის გაძარცვისათვის მსჯავრდებულის 37 წლის სამანტა ლოპესის შესახებ. ისინი შეეყვარებულები იყვნენ, და დაუყოვნებლივ მონათლეს “განუყრელ შეყვარებულებად”, როგორც კი პრესაში მათი გაქცევის შესახებ ცნობა გამოქვეყნდა. აი როგორ მოხდა ყველაფერი. მაკინტომმა მოახერხა ვერტმფრენის გატაცება. ყოფილმა სამხედრო მფრინავმა გაბედულად შეძლო ციხის ეზოში დაშვება, გულში ჩაიკრა ლოპესი და ვერტმფრენიც აფრინდა. დაცვამ ვერ გაბედა ესროლა ვერტმფრენისთვის, იგი შეიძლება ჩამოვარდნილიყო ეზოში და მრავალი ადამიანი დაღუპულიყო. შეყვარებულები 10 დღე ემალებოდნენ პოლიციას. მაგრამ ბოლოს და ბოლოს ისინი დააკავეს ჩეკის (ქვითრის) გზით ფულის მიღების მცდელობისას საკრამენტოს გარეუბნის სავაჭრო ცენტრის ტერიტორიაზე. ისინი ცდილობდნენ ვაშინგტონის შტატის სანაპირო წყლებში ღუზა ჩაშვებულ იახტაზე მოხვედრას; ალბათ, კანადაში სურდათ გაქცევა. ცხადია, რომ აღწერილი შემთხვევა - დევნიების ნათელი მაგალითია: სასამართლოს მიერ დამნაშავედ ცნობილი ორი პატიმარი ახერხებს ციხიდან გაქცევას. ცნობამ ამ ჭეშმარიტად დრამატულ ხდომილების შესახებ სენსაცია მოახდინა კალიფორნიისა და მთელი ქვეყნის პრესაში. მაგრამ როდესაც რეპორტიორებმა ინტერვიუ ჩამოართვეს ციხის მოსამსახურეებს, დანაშაულობების სფეროში არსებულ ექსპერტებს და უბრალო გამვლელებს, ამ “დევნიანტური” ქცევის თაობაზე სრულებით განსხვავებული შეხედულებები გამოითქვა. ზოგი გაქცეულებს ცბიერ, ჭკვიან ადამიანებად მიიჩნევდნენ, რომლებმაც შეძლეს კანონის მოტყუება. ერთმა, რომელმაც არ ისურვა თავისი ვინაობის გამხელა, თქვა რომ ისიც

სიამოვნებით მოიქცეოდა ასე, ხოლო მეორემ გამოთქვა იმედი, რომ შეყვარებულების დაჭერას ვერასოდეს ვერ შეძლებდნენ. სხვა კომენტატორები კი აკრიტიკებდნენ პლეზანტონის ფედერალური ციხის ადმინისტრაციას სუსტი დაცვისა და პატიმართა მიმართ რბილი დამოკიდებულების შესახებ. ისინი ციხეს ადარებდნენ “საგარეუბნო კლუბს”, რადგან ირი ზომით უშვებდნენ იმასაც კი, რომ ადამიანები სწორად იქცევიან, როდესაც იქიდან გარბიან. დამნაშავეთა ადვოკატმა, მას შემდეგ რაც ისინი საკრამენტოს ახლოს დაიჭირეს, სასამართლოს განუცხადა, რომ გაქცევა “გამართლებული იყო.” ვინ არიან ეს გაქცეულები - დევიანტები თუ გმირები, რობინ ჰუდი, რომელიც ერთიც იყო და მეორეც? რას წარმოადგენს დევიაცია? მაკინტოშთან და ლოპესთან დაკავშირებული შემთხვევები, მოწმობს იმას თუ როგორ ძნელია ქცევების შეფასება, დევიანტური ქცევის გამოვლინებებზე იქნენ წოდებულნი. იყო კი ამ ადამიანების გაქცევა დევიანტური ქცევის მაგალითი? ყველაზე უფრო, კი, რამდენადაც არსებობს ციხიდან გაქცევის ამკრძალავი კანონი და მათი ქმედებაც იყო კანონის დარღვევა. მაგრამ ზოგიერთი დამკვირვებელი, როგორც ჩანს, თვლის, რომ იგი იმსახურებს მოწონებას და სრულებითაც არ არის დევიანტური. ჩვენი შეფასებები იმაზეა დამოკიდებული თუ რას მოველით - ნორმების დაცვასა თუ გმირობას? მოკლედ, რომ ვთქვათ, დევიანტურობა სოციალური მოლოდინებისადმი ქცევების შესატყვისობა - შეუსატყვისობით განისაზღვრება: პლეზანტონში “საგარეუბნო კლუბის” მოსამსახურეები უნდა ჩავთვალოთ თუ არა დევიანტებად იმის გამო, რომ მათ ზედმეტი სირბილე გამოავლინეს? ჩვენ არ შეგვიძლია პასუხი გავცეთ ამ კითხვას, რადგან არსებობს განუსაზღვრელობა იმის თაობაზე, თუ რამდენად მკაცრი ან ლმობიერი უნდა იყოს ციხის დაცვის მეთოდები. იყო თუ არა ლოპესის მიერ წარსულში ბანკის გაძარცვა დევიანტური ქმედება? უმრავლესობა ამ კითხვაზე დადებითად უპასუხებდა, რადგან ლოპესის ქცევა სისხლის სამართლის ნორმების დარღვევას წარმოადგენს, და ამავე დროს არსებობს ამგვარი სამართლებრივი ნორმების მიწანშეწონილების და აუცილებლობის თაობაზე საყოველთაო თანხმობა. ამ სიმნელეებთან დაკავშირებით სავსებით შესაძლებელია, რომ ერთი და იგივე ქმედება ერთსა და იმავე დროს დევიანტურად და არადევიანტურადაც კი ჩაითვლოს. უფრო მეტიც, მით უფრო ერთი და იგივე ქმედება (მაგალითად, კათოლიკური ეკლესიის მიმართ ჟანა დარკის მიერ ნასროლი გამოწვევა) შეიძლება განხილულ იქნას როგორც სერიოზული დანაშაული ეპოქაში, როდესაც ის იქნა შესრულებული, და როგორც დიდი გმირობა, რომელიც შემდგომი თაობების საყოველთაო აღტაცებას იწვევს. რამდენადაც დევიანტური ქცევის განსაზღვრის კრიტერიუმები არაერთმნიშვნელოვანია და ხშირად

იწვევენ უთანხმოებებს, ძნელია ზუსტად დავადგინოთ, თუ როგორი ტიპის ქმედებები უნდა ჩაითვალოს დევიანტურად ჩვენს საზოგადოებაში. დევიაციის ყველაზე აშკარა მაგალითად, შეიძლება ყველაზე არაადამიანური ქცევები ჩაითვალოს, რომლებიც ყოველთვის 2 socium.ge გაკიცხვას იწვევენ – მაგალითად, გაუპატიურება და მკვლელობა. მაგრამ ამ საფუძველზე ჯერ კიდევ ძნელია ზუსტად განვსაზღვროთ დევიაცია, რამეთუ მკვლელობაც კი განსაზღვრულ პირობებში გამართლებულია: იგი არა მხოლოდ ნებადართულია, არამედ ჯილდოვდება კიდევ მკაფიოდ ომის დროს. თუ მკვლელობაც კი არ შეიძლება დევიაციად ჩავთვალოთ აბსოლუტური აზრით, მაშინ კიდევ უფრო ძნელი იქნება იმის გადაწყვეტა არის თუ არა ქცევის სხვა ტიპები დევიანტური. მაგალითად, პატარა ქალაქ კანზასში პროსტიტუცია არალეგალურია და დევიანტურ რაიმედ ითვლება, რენოში კი იგი დაკანონებულია, მაგრამ არც მოწონებით სარგებლობს., პარიზში ლეგალურია და არც გაკიცხვას იმსახურებს. უფრო მეტიც, დევიანტური ქცევის განმსაზღვრელი მოლოდინები, დროის განმავლობაში იცვლებიან. ამას ადასტურებს სიგარეტის მოწევასთან დაკავშირებული მონაცემები აშშ-ი სამოქალაქო ომის დროს სიგარეტი ჩვეულებრივ შედიოდა ჯარისკაცის მენიუში, მაგრამ მეოცე საუკუნის დასაწყისში რელიგიური და ზნეობრივი მოტივებით გამოწვეული დაპირისპირება მოწვევის წინააღმდეგ იმდენად ძლიერი იყო, რომ 14 შტატმა მოწვევის ამკრძალავი კანონები შემოიღეს. მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ სიგარეტის მოწევა არათუ ფართოდ გავრცელდა, არამედ სოციალური მოწონებაც კი დაიმსახურა. მაგრამ 1957 წელს, მას შემდეგ რაც მეცნიერებმა დაასაბუთეს, რომ მოწევა არის მრავალი დაავადების მიზეზი, ფილტვების კიბოს ჩათვლით, წინააღმდეგობის ახალი ტალღა დაატყდა ამ ჩვევას თავს. ფაქტობრივად დღეს სიგარეტის მოწევას დევიანტურ ქცევად თვლიან. მწვეველებს “ჰაერის დამბინძურებლებთან და ხანძრის გაჩენაში დამნაშავეებთან” აიგივებენ. ასე, რომ მრავალი მწვეველი თავად თვლის თავს დევიანტებად. ამიტომ ნაცვლად “სიგარეტს ხომ არ მოსწევთ?” – ახლა ეკითხებიან: “წინააღმდეგი ხომ არ იქნებით სიგარეტი, რომ მოვწიო?” - პასუხად კი ხშირად ჟღერს: “დიახ, გადაჭრით წინააღმდეგი ვარ.” განუსაზღვრელობა, მეორე პრობლემა, რომელსაც ჩვენ ვეჯახებით, დევიაციის განსაზღვრების მცდელობისას, დაკავშირებულია ქცევითი მოლოდინების განუსაზღვრელობასთან. ზოგჯერ წესები მთლიანად და სავსებით ნათელი არ არის. შეიძლება თუ არა გზის გადაკვეთა ნებადაურთველ ადგილზე დევიაციად ჩავთვალოთ? ჩვენ არა ვართ ამაში დარწმუნებული. ეს აკრძალულია კანონით, მაგრამ ფართოდ არის გავრცელებული და ნახევრადლეგალურ რაიმედ ითვლება იქამდე, სანამ ტრანსპორტის მუშაობა არ

შეფერხდება და არავის არ მიადგება ზიანი. იგივე განუსაზღვრელობასთან გვექნება საქმე თუ თქვენ ველოსიპედით ტროტუარზე გაივლით. თანხმობის პრობლემა და ბოლოს, თვით მაშინაც კი, როდესაც მოლოდინები, ქცევის წესები და ნორმები ნათლად ფორმულირებულია, მოსახლეობის შიგნით შეიძლება გაჩნდეს უთანხმოება მათი კანონიერებისა და სისწორის თაობაზე. მაგალითად 1919 წლი-დან 1933 წლამდე პერიოდში, როდესაც ამერიკაში აკრძალული იყო ალკოჰოლური სასმელების გაყიდვა, ამერიკელებს შორის არ იყო ერთსულოვნება იმის თაობაზე, თუ რამდენად კანონიერია ეს. მსგავსი უთანხმოება დღეს არსებობს მარიხუანას მოწევის თაობაზე. ეს ხაზს უსვამს მესამე პრობლემის გადაწყვეტის მნიშვნელობას, რომელსაც ვეჯახებით მაშინ, როდესაც დევიაციის განსაზღვრებას ვცდილობთ: ჩვენს მსგავს პლურალისტურ საზოგადოებაში ერთი ადამიანის დევიანტური ქცევა მეორე ადამიანის მიერ ნორმალურ ქცევად შეიძლება ჩაითვალოს. მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებს შეუძლიათ განსხვავებული თვალსაზრისები გამომოთქვან ქცევის ზოგიერთი ტიპის დევიანტურობის შესახებ. გარდა ამისა, აუცილებლად განსხვავებულ შეხედულებებს ემხრობიან ისინიც, ვინც დაინტერესებულია ქცევის გაკონტროლებით და ახორციელებს მას.

ის ფაქტი, რომ საზოგადოება ქცევის სტანდარტებს (მოლოდინებს) ქმნის, გულისხმობს, რომ ქცევები ყოველთვის ამ მოლოდინებს არ შეესატყვისებიან. რომ არსებულიყო რაღაც იდეალური საზოგადოების მსგავსი რამ, ისიც კი ვერ შეძლებდა დიდხანს სრულყოფილი დარჩენილიყო. სოციოლოგიის ერთ-ერთმა ფუძემდებელმა ემილ დიურკემმა ეს აზრი შემდეგნაირად გამოთქვა: “წარმოდგინეთ წმინდანთა საზოგადოება, სანიმუშო მონასტრის მსგავსი, სადაც იდეალური ადამიანები ცხოვრობენ. მასში წარმოდგენაც კი არ აქვთ იმის შესახებ, რასაც ჩვენ დანაშაულს ვუწოდებთ, მაგრამ გადაცდომებს, რომლებიც უმნიშვნელო რაიმედ ეჩვენება რიგით მოქალაქეს, შეუძლიათ მათ შორის ისეთი სკანდალი გამოიწვიოს, როგორსაც ჩვეულებრივ დანაშაული იწვევს წესიერ ადამიანებში.” ამგვარად, დევიაციას ძალუმს პრობლემები შეუქმნას საზოგადოების ზოგიერთ ჯგუფს ან თვით მთელ საზოგადოებასაც კი, მაგრამ იგი ისევე ბუნებრივია, როგორც მისი საპირისპირო - კონფორმიზმი (Baron, & Byrne, ბერონი, ბერნი 2000).

რა არის დევიაციის მიზეზი? თუ დევიაცია და კონფორმიზმი - ერთი მედლის ორი მხარეა, მაშინ პირველს რატომ ეთმობა ასე დიდი ყურადღება? ალბათ, იგი განსაკუთრებით მიმზიდველია და ამავე დროს გარეშემყოფთათვის დიდი შფოთისა და განგაშის წყაროცაა. დევიაცია წარმოიშობა მრავალი სოციალური და ფსიქოლოგიური ფაქტორების შერწყმის შედეგად. ანომიის თეორია დევიაციის პირველი სოციოლოგიური ახსნა გადმოცემული

იყო ემილ დიურკემის მიერ დამუშავებულ ანომიის თეორიაში. დიურკემმა ეს თეორია თვითმკვლევლობის არსების შესახებ თავის კლასიკურ შრომაში გამოიყენა. იგი თვითმკვლევლობის ერთ - ერთ მიზეზად ანომიად (უნორმობა, უკანონობა) წოდებულ მოვლენას თვლიდა. ამ მოვლენის ახსნისას, იგი ხაზგასმით აღნიშნავდა, რომ ადამიანთა ცხოვრების რეგულაციაში მნიშვნელოვან როლს სოციალური წესები და ნორმები თამაშობენ. ნორმები მართავენ მათ ქცევებს, მათ იციან თუ რას უნდა მოელოდნენ სხვებისგან და მათგან რას მოელიან. ადამიანთა ცხოვრებისეული გამოცდილება (ე.ი. მათი კმაყოფილება თუ იმედის გაცრუება), მეტ-ნაკლებად შეესატყვისება სოციალური ნორმებით განპირობებულ მოლოდინებს. მაგრამ რადიკალური სოციალური ცვლილებების, მაგალითად საქმიანი აქტიურობის დაცემის ან შეუკავებელი ინფლაციის დროს ცხოვრებისეული გამოცდილება უკვე აღარ შეესატყვისება სოციალურ ნორმებში განხორციელებულ - გამოხატულ იდეალებს (Baron, & Byrne, D./ბერონი & ბერნი 2000). ყოველივე ამის შედეგად ადამიანები დაბნეულობისა და დეზორიენტაციის მდგომარეობას განიცდიან. ადამიანთა ქცევებზე ანომიის ზემოქმედების დემონსტრირების მიზნით, დიურკემმა აჩვენა, რომ მოულოდნელი ეკონომიკური დაცემებისა და აღმასვლების დროს, თვითმკვლევლობის დონე, როგორც წესი, ჩვეულებრივზე მაღლა იწევს. მას მიაჩნდა, რომ მოულოდნელი დაცემა ან აღმასვლა დაკავშირებულია “წესრიგის დარღვევასთან”. სოციალური ნორმები ინგრევა, ადამიანები კარგავენ ორიენტაციას და - ყველაფერი ეს ხელს უწყობს დევიანტურ ქცევას. თუმცა დიურკემის თეორია გააკრიტიკეს, მაგრამ ძირითადი აზრი იმის შესახებ, რომ სოციალური დეზორგანიზაცია დევიანტური ქცევების მიზეზია, საყოველთაოდ აღიარებულ რაიმედ ითვლება (2. Маїєpc, /მაიერსი, (2004).

მრავალი საუკუნის წინ არისტოტელე ამბობდა, რომ ადამიანი სოციალური ცხოველია. ჩვენს საუკუნეში შესაძლებელია ადამიანს სოციალური რობოტი დავარქვათ. პროგრესი გვაძლავს მოვწყდეთ შინაგან დაკვირვებას, შევქმნათ წესები და დავემორჩილოთ მათ. საუკუნეების მანძილზე კაცობრიობა ნელ-ნელა სწავლობდა გარემოსთან ადაპტაციას. ადამიანთა საქმიანობა დროსთან ერთად უფრო თანამიმდევრული ხდებოდა, იხვეწებოდა ინდივიდთა შორის ურთიერთობის და გარე სინამდვილესთან შეგუების ფორმები. საზოგადოების არსებობა ბუნებრივია გარკვეული წესების და სოციალური ნორმების შემუშავების საჭიროებას ქმნიდა. ადამიანის არსი სწორედ მის სოციალურობაშია. მნიშვნელოვანია ის, რომ ადამიანი გარემოსგან გავლენის მიმღებია და გასაკვირი არაა, რომ სოციალური გარემო ჩვენგან გარკვეული წესების ცოდნას მოითხოვს

(Маїєpc./მაიერსი, 2004). სხვადასხვა საზოგადოებას თუ კულტურას თავისი ქცევითი სტანდარტები აქვს. ზოგიერთი სოციალური ნორმა დაუწერელი და იმპლიციტურია. ადამიანთა უმრავლესობა ვასრულებთ ამგვარ დაუწერელ წესებს, სოციალური ნორმები იმორჩილებს კაცობრიობას საუკუნეების განმავლობაში.

გარკვეული თვალსაზრისით, რისკი დევიაციაა. რისკი, ისევე როგორ დევიაცია, აღვევს ქცევის სტანდარტებს (მოლოდინებს). რისკი აცრუებს მოლოდინს და სწორედ ასე იქმნება გაცრუებული მოლოდინის ეფექტი.

ბუნებრივია, ჩნდება კითხვა: რა ხდება ნორმის თვალსაზრისით ფრეიმში?

ნორმა იძლევა ურთიერთქმედების სტანდარტულ სიტუაციებში მოლოდინების განმტკიცება – გამყარების შესაძლებლობას. სოციალური ურთიერთქმედების განმტკიცება – გამყარება ასევე რესურსის ან წარსულის განაზღვრებების მემკვიდრეობით (გადაცემით) ხდება.

ამრიგად, სწორედ აღნიშნული ფაქტორების წყალობით აცნობიერებს ადამიანი, თუ სად იწყება და სად მთვარდება ფრეიმი (სიტუაცია). სწორედ აღნიშნული ფაქტორების წყალობით გამოიყოფა ფრეიმის ლოკალური საზრისისეული სფერო.

სემანტიკურ ფრეიმში ინტეგრირებულია აზრთა, მოქმედებათა და გრძნობათა ყველა მკვეთრად ან ნაკლებად მკვეთრად განსაზღვრული წესი. ეს წესები არსებობენ დამოუკიდებლად, ობიექტურად. შეიძლება ითქვას, რომ აღნიშნული წესებისადმი „მორჩილება“ ბადაებს გარკვეული სოციალური იძულების არსებობის შეგრძნებას სემანტიკურ ფრეიმსა და სცენარში.

ყოველი ადამიანი თავის თავზე განიცდის სოციალურ იძულებას. მაგალითად, იურიდიული და მორალური წესები შეუძლებელია ინდივიდმა დაარღვიოს ისე, რომ მან არ იგრძნოს საყოველთაო გაკიცხვის მთელი სიმძიმე; ზუსტად ასევეა საქმე არბიტრალური კონტინუუმის - კოლექტიური ცნობიერების, სხვა სიტყვებით, კოლექტიური წარმოდგენების - დეკონსტრუქციის შემთხვევაშიც.

თავი II. ფრაზეოლოგიური ველები და სემანტიკური ფრეიმები

2.1. შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მქონე ერთეულთა სემანტიკის პრინციპები

„რისკის“ სემანტიკურ ფრეიმის ერთეულების ლექსიკალიზაციის პრინციპი რეალიზებულია ფრაზეოლოგიურ ველთა კონსტრუირების გზით.

ფრაზეოლოგიურ ველში გაერთიანებული ლექსიკალიზებული ელემენტები ქმნიან მთლიანობას, რომელიც წარმოადგენს არა ცალკეულ ელემენტთა, არამედ დანაწევრებულ ურთიერთდამოკიდებულებათა ჯამს. ენობრივ ველს, როგორც მთლიანობას, არსებობის საკუთარი კანონი აქვს - მთელისაგან ორგანული გამოყოფადობის კანონი, რომლის მიხედვითაც განსაზღვრავენ ერთმანეთს ორგანული მთელის წევრები თავიანთი ადგილის გათვალისწინებით მთლიანობაში. ფრაზეოლოგიური ველის სტრუქტურაზე მსჯელობისას სწორედ ორგანული გამოყოფადობის ცნებაა ფუძემდებლური.

„რისკის“ კონცეპტის სტრუქტურაცია ეყრდნობა კატეგორიზაციის პრინციპს. კატეგორიზაცია გულისხმობს ობიექტთა და რეალობის მოვლენათა გააზრებას კატეგორიების - განზოგადებულ ცნებათა - ჩარჩოებში. რეალობის კატეგორიზაციისას ადამიანის ცნობიერება ახორციელებს ადამიანის განცდათა, მატერიის ფორმათა და მატერიის მოძრაობის ფორმათა მრავალფეროვნების კლასიფიკაციას, სხვა სიტყვებით, მრავალფეროვნებას „ათავსებს“ გარკვეულ რუბრიკებში - კლასებში, ჯგუფებში, სიმრავლეებში, კატეგორიებში.

„რისკის“ კონცეპტის სტრუქტურაცია ეყრდნობა ცოდნის ინტერსუბიექტურობის ცნებას. ცოდნა ინტერსუბიექტურია (ანუ სოციალური) სამი რამის გამო. უპირველეს ყოვლისა, იქ არსებობს პერსპექტივების თანაზიარობა და ჩვენ ვთვლით, რომ სხვა ადამიანები არსებობენ და ის ობიექტები ნაცნობია ან ცნობადია ყველასთვის. მიუხედავად პერსპექტივების თანაზიარობისა, ცხადია, რომ ერთიდაიგივე ობიექტი შეიძლება სხვადასხვა რამეს ნიშნავდეს სხვადასხვა ადამიანებისთვის. ეს სირთულე სოციალურ სამყაროში დაძლეულია „პოზიციათა გაცვლის გაიდეალიზების“ ორგვარი საშუალებით. პოზიციის ურთიერთგაცვლის გაიდეალიზება გულისხმობს, ჩვენ სხვის ადგილას რომ ვიყოთ, მოვლენებს ისევე დავინახავდით როგორც ისინი. შეთანხმების სისტემის რელევანტურობა გულისხმობს, რომ ჩვენ არ ვაქცევთ ყურადღებას განსხვავებებს.

მეორე მომენტი, სადაც ცოდნა არის ინტერსუბიექტური (ანუ სოციალური), არის ცოდნის სოციალური წარმომავლობა. ინდივიდები ქმნიან თავიანთი ცოდნის ძალიან

მცირე ნაწილს; ძირითადი ნაწილი კი არსებობს გაზიარებულ ცოდნაში და ის გადაეცემა სოციალური ინტერაქციის საშუალებით.

სწორედ აღნიშნული ორი მომენტის რეალიზაციას წარმოადგენს ფრეიმი, რომელიც თანამედროვე ლინგვისტიკაში აღიარებულია როგორც ცოდნის რეპრეზენტაციის ყველაზე ეფექტური სტრუქტურა.

„რისკის“ კონცეპტის სტრუქტურაციას საფუძვლად უდევს „ზოგადისა“ და „ერთულის/განსაკუთრებულის“ მიმართების პრინციპი.

ცნობილია, რომ „ზოგადი“ ის კატეგორიაა, რომლის წარმოდგენა შეუძლებელია „ერთულისა და განსაკუთრებულის“ არსებობის გარეშე. ამ უკანასკნელთა გააზრებაც არ ხერხდება „ზოგადის“ არსებობის ფაქტის გაუთვალისწინებლად.

სწორედ ამ კატეგორიებისათვის დამახასიათებელ მიმართებაში იმყოფება ერთმანეთთან მთლიანობრივი ერთეული (ზოგადი – კონცეპტი „დრო“) და მისი კონკრეტული სეგმენტები. აღნიშნული სეგმენტები ერთმანეთთან კავშირშია – თითოეული იმდენად არის გარკვეული, რამდენადაც გარკვეულია მეორე. მაშასადამე, აქ საქმე გვაქვს ერთიანის კონკრეტულ სახეობებთან, ანუ წინააღმდეგობასთან ერთის შიგნით. ერთიანის შიგნით არსებული სეგმენტის ერთი სახეობისათვის მეორე არის „სხვა“, მაგრამ არა საერთოდ „სხვა“, არამედ, როგორც ჰეგელი იტყოდა, „თავისი სხვა“. ამ გამონათქვამში სრულადაა გაცხადებული ურთიერთდაპირისპირებულთა შორის იგივეობა-განსხვავებულობის არსებობის ფაქტი. კონცეპტის სხვადასხვა სეგმენტისათვის ერთმანეთი იმდენადაა „თავისი“, რამდენადაც ისინი იგივეობრივია თითოეულის კონცეპტუალურ სტრუქტურაში „დროის“ კონცეპტუალური მარკერის არსებობის ხარჯზე და იმდენადაა „სხვა“, რამდენადაც ისინი განსხვავდება ერთმანეთისაგან მათ მიერვე წარმოდგენილი პერსპექტივით – განზომილებით. ასე რომ, მთლიანობის სეგმენტთა დიფერენციაცია, გარკვეულწილად, იგივეობრივთა განსხვავებას გულისხმობს. „რისკის“ სემნატიკური ფრეიმის კონსტრუირების პროცესი გულისხმობს:

1. ობიექტებისა და ცნებების გამოვლენას;
2. ცნებებს შორის არსებული კავშირების იდენტიფიცირებას;
3. ცნებების დეტალიზაციას;
4. ცოდნის პირამიდის აგებას.

არსებობს საგნობრივი სფეროს ცნებების გამოვლენის სხვადასხვა მეთოდი. ამასთან მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ცნებების, არამედ მათი ნიშან-თვისებების გამოვლენაც. ნაშრომში განსაზღვრულია საკვლევი სფეროს ინტენსიონალები და

ექსტენსიონალები. ინტენსიონალი არის ის ძირითადი ცნებები და მიმართებები, რომლებიც ახასიათებს ობიექტების, საგნებისა და მოვლენების სიმრავლეს, ექსტენსიონალი კი - ამ სიმრავლის თითოეული ელემენტის კონკრეტული მახასიათებლები.

ცნებებს შორის დამოკიდებულება ვლინდება პირამიდის კონსტრუქტებს შორის. პირამიდა აკავშირებს ყველა ცნებასა და მათ შორის არსებულ ყველა მიმართებას. ფრეიმის კონსტრუირების პროცესი ეფუძნება აღქმის მთლიანობის პრინციპს, როგორც აზროვნების საფუძველს.

ფრეიმის „კონსტრუქტორისათვის“ განსაკუთრებით საინტერესოა გემტალტ-ფსიქოლოგია. გემტალტ-ფსიქოლოგები ცდილობენ, ყველაფერში გამოიყონ რაიმე მთლიანი სახე ან სტრუქტურა, როგორც გარემომცველი სამყაროს პროცესებისა და მოვლენების გაგების საფუძველი. ეს თეორია ახლოსაა ფრეიმებისა და ობიექტური მიდგომის თეორიასთან და ორიენტირებულია ღრმა ცოდნის გენერირებაზე. ცოდნის სხვადასხვა ფრაგმენტის გამოვლენისას ფრეიმის „კონსტრუქტორმა“ არ უნდა დაივიწყოს მთავარი - ფრაგმენტის გემტალტი, რომელიც გავლენას ახდენს დანარჩენ კომპონენტებზე და აერთიანებს მათ რაიმე სტრუქტურულ ერთეულში. ფრეიმის „კონსტრუქტორის“ ძირითად მიზანს სწორედ გემტალტის გამოვლენა უნდა წარმოადგენდეს.

ფრაზეოლოგიურ ველთა კონსტრუირება ეფუძნება ფრეიმის სიტყვა-რეპრეზენტატორის მიერ დასახელებული შინაარსის იდენტიფიცირებას ფრაზეოლოგიური ველის ელემენტთა სემანტიკურ სტრუქტურაში (Wierzbicka, /ვიერზბიკა, 1992, გვ. 56-72), (Wilks, /უილკინსი, 1973). (Rieger, /რაიგერი, 1975, გვ. 43-58). ფრაზეოლოგიური ველში ელემენტთა გაერთიანების საფუძველს წარმოადგენს ელემენტთა სემანტიკურ სტრუქტურაში სიტყვა-რეპრეზენტატორის მიერ დასახელებული შინაარსის დომინანტური კომპონენტის სტატუსით არსებობა/არარსებობის ფაქტი.

„რისკის“ ფენომენის კვლევა თანამედროვე ინგლისურ ენაში ეფუძნება კონცეპტუალურ ანალიზს (Russell, /რასელი, 1948, გვ. 145-159), (Smith & Medin, /სმითი & მედინი, 1981, გვ. 170-183), (Toulmin, /ტულმინი 1948, გვ. 128-134), (Wierzbicka, /ვიერზბიკა, 1984, გვ. 65-78), (Wilensky, /ვილენსკი, 1990, გვ. 98-105).

სემანტიკური ანალიზისაგან განსხვავებით, რომლის დროსაც ხორციელდება სიტყვის სემებად სემენტაცია, კონცეპტუალური ანალიზისას კონცეპტში გამოიყოფა ის აზრობრივი განზომილებები, რომელთა ერთობლიობაც ქმნის კონცეპტის შინაარსს (Jackson, Zé Amvela, /ჯეკსონი, ზე ამველა 2000, გვ. 87-105), (Katz, /კაცი, 1972, გვ. 128). (Katz,

Fodor, /კაცი, ფოდორი, 1963, გვ. 170–210), (Lyons. John/ლაიონსი. ჯონი 1968, გვ. 17), (O'Grady, /ო'გრეიდი 1987, გვ. 67).

კონცეპტუალური ანალიზის განხორციელებისას მკაფიოდ უნდა გაიმიჯნოს ერთმანეთისაგან სიტყვა და კონცეპტი. კონცეპტი წარმოადგენს ერთეულს, რომელსაც ძალუძს ადეკვატურად და დინამიურად ასახოს მოვლენის მრავალგანზომილებიანი ბუნება. სიტყვა, კონცეპტთან შედარებით, უფრო აბსტრაქტირებულია მის მიერ აღნიშნული მოვლენისაგან. ამ ასპექტში, სიტყვა, კონცეპტთან შედარებით, ნაკლებ ინფორმატიულია. სიტყვის ენერგეტიკაზე მსჯელობა შეუძლებელია შესაბამისი კონცეპტის ანალიზის გარეშე, ვინაიდან მოვლენის ენერგეტიკა თავდაპირველად აკუმულირდება სწორედ კონცეპტში და მხოლოდ ამის შემდგომ გადაინაცვლებს სიტყვაში (Lakoff, /ლაკოფი, 1977, გვ. 14), (Langacker, /ლანგაკერი, გვ. 87-92), (Benjamins, /ბენჯამინსი, 1994, გვ. 9–20), (Putnam, /პუტნამი, 1975, გვ. 450).

უნდა აღინიშნოს, რომ მიუხედავად იმისა, რომ სიტყვას, კონცეპტთან შედარებით, გააჩნია უფრო მცირე ენერგეტიკული პოტენციალი, სიტყვა გაცილებით დიდხანს ინახავს ამ პოტენციალს ვიდრე კონცეპტი. კონცეპტი კოგნიტურ ლინგვისტიკაში წარმოადგენს ადამიანის ცნობიერების მენტალური და ფსიქიკური რესურსების ერთეულს, იმ ინფორმაციულ სტრუქტურას, რომელიც ასახავს ადამიანის ცოდნასა და გამოცდილებას (Демьянков, /დემიანკოვი, 1995, გვ. 45-63), (Касевич, /კასევიჩი 1998, გვ. 102-117), (Кубрякова, /კუბრიაკოვა, 1992, გვ. 76-84), (Правикова, /პრავიკოვა, 1999, გვ. 126-129).

ნაშრომში „რისკის“ ფრეიმი გააზრებულია, როგორც ცოდნის რეპრეზენტაციის საშუალება, აღსაწერ სამყაროზე არსებული ცოდნის ერთობლიობა და ადამიანის მეხსიერებაში ორგანიზებული სახით არსებულ წარმოდგენათა კონსტრუქტი. ფრეიმი, როგორც კონცეპტის ირგვლივ ორგანიზებული ერთეული, მოიცავს ძირითად, ტიპურ და პოტენციურად შესაძლო ინფორმაციას, რომელიც ასოცირდება ამა თუ იმ კონცეპტთან.

2.2. „რისკის“ ფრაზეოლოგიური ველი თანამედროვე ინგლისურ ენაში

კონცეპტის ობიექტივიზაციისათვის საჭირო ერთეულთა ორგანიზება ნაშრომში განხორციელებულია შემდეგი მოსაზრებების გათვალისწინებით:

„მთელი შედგება არა ცალკეული, დამოუკიდებელი ნაწილებისაგან, არამედ პირიქით, ცალკეული სიტყვის მნიშვნელობა გამომდინარეობს მთელის აგებულების

კანონზომიერებიდან“ (Barsalou, /ზარსელოუ, 1992, გვ. 135), (Crof & Cruse, /კროფტი & ქრუზი, 2004, გვ. 206-209);

„ენა განიხილება, როგორც შემდგარი ნაწილებისაგან, ე.ი. როგორც ჯამი განსხვავებული კატეგორიებისა, რომლებიც ერთმანეთთან იმყოფებიან მჭიდრო ორგანულ კავშირში“ (Штейнталь, /შტეინტალი, 1960, გვ. 72);

„ყოველი ელემენტი, როგორც ღირებულებათა სისტემის წევრი, განისაზღვრება სხვა ელემენტებით. ეს ნიშნავს, რომ სისტემა განსაზღვრავს მის ელემენტებს და პირიქით“ (Сосюр, /სოსიური, 1933, გვ. 65).

ნაშრომში კონსტრუირებული „რისკის“ ველის შემადგენლობა წარმოდგენილია ფრაზეოლოგიური ერთეულებით იგი შემდეგნაირად გამოიყურება:

„რისკის“ ფრაზეოლოგიური ველის შემადგენლობა თანამედროვე ინგლისურ ენაში
on the line - in danger, at risk

touch and go - risky and uncertain

take a chance - to be willing to risk something

“Make your mistakes, take your chances, look silly, but keep on going. Don't freeze up.” Thomas Wolfe, You Can't Go Home Again

“Chance is the first step you take, luck is what comes afterward.” Amy Tan, The Kitchen God's Wife

stick one's neck out - to put oneself in a potentially risky situation

Throw caution to the wind - to become very careless.

“Jen watched as Sally and Jacque's eyes got wider and wider.

"Damn," Jen muttered under her breath just as strong arms came around her and she felt warm breath against her neck.

"I believe this is our song," Decebel purred in her ear. Jen swore at any moment she was going to be a puddle on the floor and Jacque would have to sop her up with some Bounty paper towels.

Why she thought specifically of Bounty paper towels, she had no idea. She was trying really hard to focus on anything but Decebel's warmth against her.

To her complete mortification he began to move...with the beat. Sally and Jacque's jaws dropped.

Jen mouthed, "Save me," to her two best friends, but evil traitors that they were, they both started dancing and completely ignored her plea. Oh, those two heifers are going down, she promised herself.

After a few moments, Jen decided she could either look goofy standing stiff while Decebel danced or she could throw caution to the wind and bring it.” ქვინ ლოფტის, Just One Drop

Dice with death - If you put your life at risk by doing something very dangerous, you dice with death.

“Going mountain-climbing alone is dicing with death”.

Live to tell the tale -Someone who lives to tell the tale survives a terrible experience.

“Only two members of the expedition lives to tell the tale”.

Play with fire - People who take unnecessary risks or behave in a dangerous way are playing with fire.

“Man may have discovered fire, but women discovered how to play with it.” კენდის ბუშნელი, Sex and the City

Push one’s luck - If you push your luck, you try to get more than what you have already obtained and risk spoiling the situation.

“We’re going to rectify the situation right now.”

“What do you mean? What situation?”

“Your situation. Ana, I’m going to make love to you, now.”

“Oh.” The floor has fallen away. I’m a situation. I’m holding my breath.

“That’s if you want to, I mean, I don’t want to push my luck.”

“I thought you didn’t make love. I thought you fucked hard.” I swallow, my mouth suddenly dry.

He gives me a wicked grin, the effects of which travel all the way down there.

“I can make an exception, or maybe combine the two, we’ll see. I really want to make love to you.

Please, come to bed with me. I want our arrangement to work, but you re-ally need to have some idea what you’re getting yourself into. We can start your training tonight – with the basics. This doesn’t mean I’ve come over all hearts and flowers, it’s a means to an end, but one that I want, and hopefully you do too.” His gray gaze is intense” ი.ლ. ჯეიმსი.

at stake - Someone who has a lot at stake is in a risky situation, with a lot to be won or lost.

He was nervous about signing the agreement because there was a lot at stake.

take a risk -To try to do something for which there is a high probability of a negative or unfortunate outcome.

“You have to take risks, he said. We will only understand the miracle of life fully when we allow the unexpected to happen. Every day, God gives us the sun--and also one moment in which we have the ability to change everything that makes us unhappy. Every day, we try to pretend that

we haven't perceived that moment, that it doesn't exist--that today is the same as yesterday and will be the same as tomorrow. But if people really pay attention to their everyday lives, they will discover that magic moment. It may arrive in the instant when we are doing something mundane, like putting our front-door key in the lock; it may lie hidden in the quiet that follows the lunch hour or in the thousand and one things that all seem the same to us. But that moment exists--a moment when all the power of the stars becomes a part of us and enables us to perform miracles.”

პაოლო კოელიო, *By the River Piedra I Sat Down and Wept*

“There is no intensity of love or feeling that does not involve the risk of crippling hurt. It is a duty to take this risk, to love and feel without defense or reserve.” William S. Burroughs

at risk - in a situation where there is risk or hazard; in danger.

I refuse to put my family's welfare at risk by quitting my job. Your whole future is at risk if you don't stop smoking.

risk one's neck (to do something) - to accept the risk of physical harm in order to accomplish something.

Look at that traffic! I refuse to risk my neck just to cross the street to buy a paper. I refuse to risk my neck at all.

“No one dared agree with her. She was temperamental in the best of times, and pregnancy wasn't one of them. No one wanted to risk their neck, not when her apron said it all: K*SS MY *SS—

Would you like to buy a vowel?” ჯილ შელვის, *Instant Temptation*

run a risk (of something) - to take a chance that something (bad) will happen.

I don't want to run the risk of losing my job. Don't worry. You won't have to run a risk.

“Stay mad, but behave like normal people. Run the risk of being different, but learn to do so without attracting attention.” (პაოლო კოელიო)

“I remembered the fox. One runs the risk of crying a bit if one allows oneself to be tamed.”

ანტუან დე სენტ ევზიუპერი, *პატარა უფლისწული*.

risk life and limb - to do something very dangerous where you might get hurt

“Both Matilda and Lavender were enthralled. It was quite clear to them that they were at this moment standing in the presence of a master. Here was somebody who had brought the art of skulduggery to the highest point of perfection, somebody, moreover, who was willing to risk life and limb in pursuit of her calling. They gazed in wonder at this goddess, and suddenly even the boil on her nose was no longer a blemish but a badge of courage.” როალდ დალი, *მატილდა*.

“Miss Vesper Holly has the digestive talents of a goat and the mind of a chess master. She is familiar with half a dozen languages and can swear fluently in all of them. She understands the use of a slide rule but prefers doing calculations in her head. She does not hesitate to risk life and limb- mine as well as her own. No doubt she has other qualities as yet undiscovered. I hope not.”

ლოიდ ალექსანდერი, *The Illyrian Adventure*

put your head on the block - If you put yourself in a dangerous situation where you risk losing your job or your reputation if things go wrong, you put your head on the block.

Jenny asked me to recommend her son for the job, but I'm not putting my head on the block for someone I hardly know.

Skating on thin ice - If you are skating on thin ice, you are doing or saying something risky, or something that could cause trouble.

Don't mention that subject during the negotiations or you could be skating on thin ice.

“If you're skating on thin ice, you might as well dance.” Anita Shreve, *Where or When*

“In skating over thin ice, our safety is in our speed.” რალფ უაილდო ემერსონი.

Take life in one's own hands -To say that someone is taking their life in their hands means that they are taking the risk of being killed.

If you drive home on this icy road, you'll be taking your life in your hands.

“Take your life in your own hands, and what happens? A terrible thing: no one to blame.” Erica Jong

nothing ventured, nothing gained -You have to take a risk in order to get something good.

“Nella vita: chi non risica, non rosica,” he said finally, his voice quiet. “In life: nothing ventured, nothing gained. My mom used to tell us that. It's been a long time, but I can still hear her saying it.” J.M. Darhower, *Sempre*

“Daisy said boldly. “Nothing ventured, nothing gained.” “Yes, but it is a wise man who understands his limits.” “Who said that?” Daisy asked. “I did,” Honoria answered impatiently”.

ჯულია ქუიბი, *Just Like Heaven*

“When we pursue promotion goals, we are particularly sensitive to the potential for hits—we want to really go for it. “Nothing ventured, nothing gained” is a very promotion-focused philosophy.” Heidi Grant Halvorson, *Succeed: How We Can Reach Our Goals*

up the ante - If you up the ante, you increase your demands or the risks in a situation in order to achieve a better result:

The government has upped the ante by refusing to negotiate until a ceasefire has been agreed.

“I'd like you to know that I have forgiven him. Again and again. Once done, course, back comes the Enemy to persecute and persecute, and I must ante up to God and forgive yet again.”

კეირონი, Home to Holly Springs

stick your neck out - to take a risk

tempt fate/providence - If you tempt fate or providence by doing something, you take a silly risk by doing it and depend too much on your good luck.

You're tempting fate by riding your bike without wearing a helmet.

“It's already bad. I'm honestly not sure how much worse it's going to get.” Notice that I didn't say couldn't get worse. It can always get worse. I know this. And thus I refuse to tempt fate.

Superstitious - probably. But magic exists. So does karma, and karma can be a bitch.”

ქეთი, Blood Song

“Percy and Reyna occupied matching praeters' chairs on the dais, which made Percy self-conscious. It wasn't easy looking dignified wearing a bedsheet and a purple cape. "The camp is safe," Octavian continued. "I'll be the first to congratulate our heroes for bringing back the legion's eagle and so much Imperial gold! Truly we have been blessed with good fortune. But why do more? Why tempt fate?"

"I'm glad you asked." Percy stood, taking the question as an opening. Octavian stammered, "I wasn't".

"Part of the quest," Percy said. "Yes I know. And your'e wise to let me explain, since I was." Rick Riordan, The Son of Neptune

lay sth on the line - to risk harm to something:

I'd be laying my career/life on the line by giving you that information.

risk one's life

flirt with death

“Wesley had called it self-destructive. Evan understood. It wasn't about flirting with death, like Mom. It was about wanting to live all the way to the seams of life.” Leah Raeder, Unteachable

mortgage one's life

Better safe than sorry - It is better to be careful than to risk making a big mistake.

“Out here, it's better safe than sorry, because generally speaking, too much of the time sorry means you're dead.” პატრიცია ს. უიტილი, Across the Great Barrier

“Now, years later, I can translate that lesson into: safe isn't always better than sorry. Sometimes you need sorry to appreciate the safe. And sometimes safe is just plain boring. Rayna's probably

going through a combination of both right now. And who am I to say what's right and what's wrong? And what is the law to say how she should live? The law prohibits Half-Breeds. Am I really that bad? The law is like a one-size-fits-all T-shirt. And how often do those shirts really fit everyone?" ანა ბენკსი, Of Triton

Chance something - risk losing; gamble

Don't put all your eggs in one basket - don't risk everything all at once.

"This is it, so please don't question it. I love you, I need you, and you mean everything to me. So, will you have me? Please put your all your eggs in one basket because I am doing the same. I don't want a life without you in it so please don't let me have one." Hope Alcocer, Where Hope Lies

"Whom do I trust? Where is my faith? Those are the questions that all worriers must ask, yet all of us already know the answer. Our trust is divided. We don't put all our eggs in one basket—even God's—because that's too risky. Our trust might not pay off the way we hope. We are reluctant to simply say to our Father, "I am yours," and stop worrying. Jesus knows this. Fear and worry reveal that our faith is indeed small. If you are looking to plumb the depths of worry, you can find it in your mixed allegiances. You trust God for some things but not others. You trust him for heaven but not for earth." New Growth Press, Running Scared: Fear, Worry, and the God of Rest

venture forth - to go out cautiously.

George ventured forth into the night. I think I will venture forth. It looks safe.

"Each time my heart is broken it makes me feel more adventurous (and how the same names keep recurring on that interminable list!), but one of these days there'll be nothing left with which to venture forth. Why should I share you? Why don't you get rid of someone else for a change?"

ფრენკ ოპარა, Meditations in an Emergency

venture out (something) - to go out of something cautiously

Peter ventured out of his house for only a minute into the cold. He ventured out the door for only a moment.

"We can't be afraid of change. You may feel very secure in the pond that you are in, but if you never venture out of it, you will never know that there is such a thing as an ocean, a sea. Holding onto something that is good for you now, may be the very reason why you don't have something better." C. Joy Bell C.

venture into -To proceed into something despite possible danger or risk.

The explorers ventured into the dark cave.

“He, who had done more than any human being to draw her out of the caves of her secret, folded life, now threw her down into deeper recesses of fear and doubt. The fall was greater than she had ever known, because she had ventured so far into emotion and had abandoned herself to it.”

Anaïs Nin

try (one's) fortune -To make an effort or take a risk to be successful, especially as a newcomer.

fly into the face of danger - to take great risks.

Willard was not exactly the type to fly into the face of danger, but tonight was an exception, and he ordered extra-hot enchiladas.

ენობრივ მნიშვნელობათა მთლიანობრივი პრინციპი და შინაარსობრივი

ურთიერთგანსაზღვრულობის თვალსაზრისი იძლევა ენობრივ მნიშვნელობათა

შინაარსულად კვლევის საშუალებას.

ენობრივი ველი აგებულია როგორც ერთადმოქმედი ენობრივი ნიშნების მთლიანობა.

ენობრივ ველებს არსებობის საკუთარი კანონი აქვთ - მთელისაგან ორგანული

გამოყოფადობის კანონი.

2.3. „რისკის“ სემანტიკური ფრეიმი

„რისკის“ კონცეპტის სტრუქტურულიზაციას საფუძვლად უდევს სამყაროს შესახებ არსებული ცოდნის ფრეიმული რეპრეზენტაციის პრინციპი.

ფრეიმი წარმოადგენს გარკვეული კონცეპტის ირგვლივ ორგანიზებულ ერთეულს,

რომელიც მოიცავს ძირითად, ტიპურ და პოტენციურად შესაძლო ინფორმაციას, რომელიც

ასოცირდება ამა თუ იმ კონცეპტთან.

Great love and great achievements involve great risk. Anon.

Risk - If one has to jump a stream and knows how wide it is, he will not jump. If he doesn't know how wide it is, he'll jump and six times out of ten he'll make it. Proverb

Our lives improve only when we take chances - and the first and most difficult risk we can take is to be honest with ourselves. უოლტერ ანდერსონი

All serious daring starts from within. Joan Baez

Living at risk is jumping off the cliff and building your wings on the way down Ray Bradbury

Accept that all of us can be hurt, that all of us can -- and surely will at times -- fail. I think we should follow a simple rule: if we can take the worst, take the risk. ჯოის ბრადერს

If your life is free of failures, you're not taking enough risks. H. Jackson Brown, Jr.

Risk comes from not knowing what you're doing. უორენ ბაფეტი

We don't grow unless we take risks. Any successful company is riddled with failures. ჯეიმს ბურკი

Take a chance! All life is a chance. The man who goes the furthest is generally the one who is willing to do and dare. The 'sure thing' boat never gets far from shore. დეილ კარნეგი

I'm uncomfortable when I'm comfortable. I have to start something new-in the agency or in my personal life-every two years or so. Taking risks gives me energy. I can't help it, it's my personality. I'd like to think it's not really a compulsion toward high risks, but the spirit of an entrepreneur. ჯეი ჩიატი

No crime is so great as daring to excel. სერ უინსტონ ჩერჩილი

Play the game for more than you can afford to lose... only then will you learn the game. სერ უინსტონ ჩერჩილი

Playing safe is probably the most unsafe thing in the world. You cannot stand still. You must go forward. რობერტ კოლიერი

Behold the turtle. He makes progress only when he sticks his neck out. ჯეიმს ბი კონანტი

Life is like a hand of cards. You have to play the hand you're dealt, you can't win by folding, and sometimes you must take chances in order to win. მაიკ კონერი

Those who trust to chance must abide by the results of chance. კელვინ კულიჯი

To win without risk is to triumph without glory. Pierre Corneille

In order to conquer, what we need is to dare, still to dare, and always to dare. Georges Danton

When you are in any contest, you should work as if there were--to the very last minute--a chance to lose it. This is battle, this is politics, this is anything. დუაიტ ეიზენჰაუერი

There's no reward in life without risk. ბერი ჯეი ფარბერი

As the band got more successful, it was increasingly difficult to get people to take a risk with something that might jeopardize their livelihood. გენეზისი Peter Gabriel

One of the reasons mature people stop learning is that they become less and less willing to risk failure. ჯონ გარდნერი

Without the element of uncertainty, the bringing off of even, the greatest business triumph would be dull, routine, and eminently unsatisfying. ჯეი პოლ გეტი

If you play it safe in life, you've decided that you don't want to grow anymore. შირლი ჰავსტედლერი

It is only by risking our persons from one hour to another that we live at all. უილიამ ჯეიმსი

Do you want to be safe and good, or do you want to take a chance and be great? Jimmy Johnson
It is better to be boldly decisive and risk being wrong than to agonize at length and be right too late. მერილინ კენედი

To win you have to risk loss. ჟან კლოდ კილი

Be bold. If you are going to make an error, make a doozy, and don't be afraid to hit the ball. Billie Jean King ბილი ჯინ კინგი

If you're not a risk taker, you should get the hell out of business. რეი კროკი

We must have courage to bet on our ideas, to take the calculated risk, and to act. მაკსუელ მაღცი

Risk! Risk Anything! Care no more for the opinion of others, for those other voices. Do the hardest thing on earth for you. Act for yourself. Face the truth. კეტრინ მენსვილდი

To achieve anything in this game, you must be prepared to dabbled on the boundary of disaster. სტერლინგ მოსი

If we are intended for great ends, we are called to great hazards. Henry Cardinal Newman
Educated risks are the key to success. უილიამ ოლსტენი

Take calculated risks. This is quite different from being rash. გენერალი ჯორჯ პატონი

There is no gathering the rose without being pricked by the thorns. Pilpay

If you are not willing to risk the unusual, you will have to settle for the ordinary. ჯიმ რონი

We must risk going too far to discover just how far we can go. ჯიმ რონი

All of life is a risk; in fact we're not going to get out alive. Casualness leads to casualties.

Communication is the ability to affect other people with words. ჯიმ რონი

It is impossible to win the great prizes of life without running risks, and the greatest of all prizes are those connected with the home. თეოდორ რუზველტი

Take the course opposite to custom and you will almost always do well. ჟან ჟაკ რუსო

If you want to achieve a high goal, you're going to have to take some chances. ალბერტო სალაზარი

To save all we must risk all. ფრიდრიხ შილერი

Virtue is bold and goodness never fearful. უილიამ შექსპირი

When you play it too safe, you're taking the biggest risk of your life. Time is the only wealth we're given. ბარბარა შერი

He who observes the wind will not sow, and he who regards the clouds will not reap. As you do not know the way the spirit comes to the bones in the womb of a woman with child, so you do

not know the work of God who makes everything. In the morning sow your seed, and at evening withhold not your hand, for you do not know which will prosper, this or that, or whether both alike will be good. ეკლესიასტე 11:4-6

“For it will be like a man going on a journey, who called his servants and entrusted to them his property. To one he gave five talents, to another two, to another one, to each according to his ability. Then he went away. He who had received the five talents went at once and traded with them, and he made five talents more. So also he who had the two talents made two talents more. But he who had received the one talent went and dug in the ground and hid his master's money. მათე 25:14-30

Trust in the LORD with all your heart, and do not lean on your own understanding. Proverbs 3:5
If we say, ‘Let us enter the city,’ the famine is in the city, and we shall die there. And if we sit here, we die also. So now come, let us go over to the camp of the Syrians. If they spare our lives we shall live, and if they kill us we shall but die.” Kings 7:4

Cast your bread upon the waters, for you will find it after many days. Give a portion to seven, or even to eight, for you know not what disaster may happen on earth. If the clouds are full of rain, they empty themselves on the earth, and if a tree falls to the south or to the north, in the place where the tree falls, there it will lie. ეკლესიასტე 11:1-3

For to everyone who has will more be given, and he will have an abundance. But from the one who has not, even what he has will be taken away. მათე 25:29

He said, “Come.” So Peter got out of the boat and walked on the water and came to Jesus. მათე 14:29

And the LORD said to me, ‘Arise, go on your journey at the head of the people, so that they may go in and possess the land, which I swore to their fathers to give them.’ “And now, Israel, what does the LORD your God require of you, but to fear the LORD your God, to walk in all his ways, to love him, to serve the LORD your God with all your heart and with all your soul.

Deuteronomy 10:11-12

By this is love perfected with us, so that we may have confidence for the day of judgment, because as he is so also are we in this world. There is no fear in love, but perfect love casts out fear. For fear has to do with punishment, and whoever fears has not been perfected in love. We love because he first loved us. If anyone says, “I love God,” and hates his brother, he is a liar; for he who does not love his brother whom he has seen cannot love God whom he has not seen.

ოთხე 4:17-20

For what does it profit a man to gain the whole world and forfeit his soul? მარკოზი 8:36

For God gave us a spirit not of fear but of power and love and self-control. ტიმოთე 1:7

He said to them, "Cast the net on the right side of the boat, and you will find some." So they cast it, and now they were not able to haul it in, because of the quantity of fish. იოანე 21:6

But those who desire to be rich fall into temptation, into a snare, into many senseless and harmful desires that plunge people into ruin and destruction. For the love of money is a root of all kinds of evils. It is through this craving that some have wandered away from the faith and pierced themselves with many pangs. ტიმოთე 6:9-10

The fear of man lays a snare, but whoever trusts in the LORD is safe. Proverbs 29:25

Have I not commanded you? Be strong and courageous. Do not be frightened, and do not be dismayed, for the LORD your God is with you wherever you go." ჯოშუა 1:9

Bring the full tithe into the storehouse, that there may be food in my house. And thereby put me to the test, says the LORD of hosts, if I will not open the windows of heaven for you and pour down for you a blessing until there is no more need. მალაქია 3:10

I am the LORD your God, who brought you up out of the land of Egypt. Open your mouth wide, and I will fill it. ფსალმუნი 81:10

But as for the cowardly, the faithless, the detestable, as for murderers, the sexually immoral, sorcerers, idolaters, and all liars, their portion will be in the lake that burns with fire and sulfur, which is the second death." გამოცხადება 21:8

To put off your old self, which belongs to your former manner of life and is corrupt through deceitful desires, and to be renewed in the spirit of your minds, and to put on the new self, created after the likeness of God in true righteousness and holiness. ეფესოელები 4:22-24

"Therefore do not be anxious about tomorrow, for tomorrow will be anxious for itself. Sufficient for the day is its own trouble. მათე 6:34

ფრეიმის რეპრეტუარის ანალიზის შედეგად აიგო სქემა, რომელიც შემდეგნაირად გამოიყურება:

RISK

Definition:

A Protagonist is described as being exposed to a potentially dangerous situation that may end in a Bad_outcome for him- or herself. An Asset which is in danger of loss may stand in for

the Bad_outcome. There is no implication that the Protagonist intentionally exposes himself to the risky situation. The Protagonist may be attempting to achieve some Purpose, which involves being in a dangerous situation. The Severity of risk involved may also be expressed.

There was a RISK of fire.

Original thinkers incur greater RISKS to their careers than their pedestrian colleagues.

Core:

Action	The Action that creates the risk. Implementing this program runs the RISK of offending our core constituents.
Asset	Something desirable possessed by or directly associated with the Protagonist which might be lost or damaged. The RISK to his reputation was significant.
Bad outcome	A situation that the Protagonist would like to avoid. There was no RISK of his returning.
Protagonist	The person who is at risk of some Bad_outcome
Non-Core:	
Beneficiary	The Protagonist intends for his/her actions to benefit Beneficiary in some way. They would RISK all for their closest friends.
Circumstances	The Circumstances indicates the state of affairs under which the risky situation holds. Putting forward new ideas RISKS sparking controversy if you don't frame your argument properly.
Explanation	An Explanation for why the Protagonist has put the Asset in a dangerous situation.
Frequency	The Frequency with which the Protagonist runs risks.

Some people have no problem with RISKING their hides every day.

Iterations	The number of times that the Protagonist risks an Asset.
Place	The place where there is risk. There is always some DANGER to rich men in a bar like this.
Purpose	The desired action or goal that the Protagonist hopes to bring about. They all RISKED being caught in order to come to the United States.
Severity	The probability of something bad happening to the Protagonist. If he is uncertain of right and wrong, he is in dire PERIL of losing his immortal soul.
Time	The time when the risk pertains. Even after the end of Apartheid we still run the RISK of letting racism continue forever.

ფრეიმით რეპრეზენტირებული ცოდნის ერთ-ერთ მარკერს წარმოადგენს უსრულობა. საგნობრივი სფეროს სრულად აღწერა შეუძლებელია. სემანტიკური ფრეიმის კონსტრუირების ამოცანა გულისხმობს გარკვეული უსრულობის „სისრულის“ ჩარჩოებით შემოსაზღვრას. საგნობრივი სფეროს საზღვრების დადგენა გააზრებულია როგორც სემანტიკური ფრეიმის კონფიგურაციის განსაზღვრისათვის საკმარისი შეზღუდვებისა და დაშვებების შემოტანის პროცესი

Being_at_risk

Definition:

An Asset is in a state where it is exposed to or otherwise liable to be affected by a Harmful_event, which may be metonymically evoked by reference to a Dangerous_entity. Words expressing relative safety (i.e., lack of risk) are also in this frame.

If you are a farmer, you are at RISK for hearing loss caused by noise exposure in your work.

No child is SECURE from the temptation to do what "my friends" are doing.

Our nation is making a disastrous mistake thinking that we can have SECURITY from people:

There is only security with people.

You don't have SECURITY against impersonation unless you have security against eavesdropping.

Core:

Asset   Something judged to be desirable or valuable which might be lost or damaged.

There is a locked padlock that guarantees the information is SECURE.

Core Unexpressed:

Dangerous entity   A concrete or abstract entity which may come to cause the loss of, or damage to the Asset either due to its participation in a Harmful_event.

We make sure your BMW is SECURE against intruders.

Harmful_event   An action that may occur or a state which may hold which could result in the loss of or damage to the Asset.

Our system ensures that information stored within hardware is SECURE from external software attack and physical theft.

Non-Core:

Degree   A modifier expressing the deviation of the actual level of security from the expected value given the Asset and the state indicated by the target itself.

My mail is totally SECURE in this box.

Depictive   This FE describes a participant of the state of affairs introduced by the target as being in some state during the action.

Domain   The Domain in which the Asset has a degree of safety.

Students with Asthma need to be medically SAFE at school.

Duration   Duration denotes the length of time from the beginning of a continuous situation (the one denoted by the target) to its end.

	In many cases, the continuous situation is a dynamic action which is ongoing, while in others it is simply an undifferentiated state.
Explanation	The Explanation denotes a proposition from which the state of security or insecurity of the Asset logically follows.
Frequency	This frame element is defined as the number of times an event occurs per some unit of time. A Frequency expression answers the question how often.
Place	A particular location in which the Asset is secure. Frequently, it is to be inferred that the characteristics of the location protect the Asset from a potential Harmful_event. Workers need to make sure their property is SECURE at work.
Situation	The Situation under which the Asset is safe or unsafe. Our children are SAFE with that criminal behind bars. Most expressions of Time and Place also express the Situation and should be labeled as such on the 2nd FE layer.
Time	The time period during which the Asset enjoys the specified level of security from a Harmful_event. Israel is INSECURE today not because it does not have enough military power.

ფრეიმი განიხილება მოვლენათა და საგანთა შორის არსებულ მიმართებათა შესახებ არსებული ცოდნის რეპრეზენტაციის ერთეულად. ფრეიმი წარმოადგენს სტერეოტიპული აღქმის რეპრეზენტაციისათვის საჭირო სქემას, რომელიც იძლევა სამყაროს შესახებ არსებული მრავალფეროვანი ცოდნის გამოსახვის შესაძლებლობას.

თავი III. კონცეპტუალური ბადის ასოციაციური კონფიგურანტები

„საფრთხის“ ფრაზეოლოგიური ველი და სემანტიკური ფრეიმი თანამედროვე ინგლისურ ენაში

კონცეპტუალური ბადის კონსტრუირება მიზნად ისახავს ცოდნის პირამიდის აგებას, რომელიც გულისხმობს ცნებათა იერარქიულ კონსტრუქტს, რომელშიც ვლინდება გაგების გაღრმავება და ცნებათა აბსტრაქტულობის დონის ამალღებას. ცნებებს შორის დამოკიდებულება ვლინდება როგორც პირამიდის თითოეული დონის ფარგლებში, ისე დონებს შორისაც. პირამიდა აკავშირებს ყველა ცნებასა და მათ შორის არსებულ ყველა მიმართებას.

კონცეპტუალური ბადე მოიცავს საყაროს შესახებ არსებული ცოდნის კონცეპტუალურ ჩარჩოებს, სხვა სიტყვებით, ცოდნის კლასტერებს, ცოდნის ერთეულებს. აღნიშნული ჩარჩოები, კლასტერები და ერთეულები გვესმის როგორც განზოგადებები, რომელებშიც ვლინდება სამყაროს შესახებ არსებული ცოდნის სტრუქტურირების წესი.

მეხსიერებაში მასალის შენახვის მრავალგვარი მოდელი არსებობს. არის მოსაზრება, რომ ინფორმაცია სემანტიკურად არის წარმოდგენილი ცნებებისა და მათი იერარქიული სტრუქტურის ან პროტოტაპების სახით. ასევე, არსებობს მეხსიერებაში მასალის შენახვის სემანტიკური ქსელის მოდელები. ეს მოდელები წარსულის მეხსიერებაში ასახვის რთული მოდელებია. მათში წარმოდგენილია როგორც ცალკეული ცნებები, ისე — მათ შორის კავშირები. ეს კავშირები კოგნიტური პროცესების საფუძველზე აღმოცენდებიან და თავისებურად, სპეციფიკურად ასახავენ საგნობრივ სამყაროში ობიექტურად არსებულ ურთიერთმიმართებებს. ცხადია, მეხსიერებაში იმდენი სემანტიკური მიმართება შეიძლება წარმოიქმნას, რამდენი სახესხვაობაც არსებობს ობიექტურ სინამდვილეში. ეს კი უსასრულოდ დიდი სიმრავლე შეიძლება იყოს, რომელიც მოიცავს როგორც მარტივს, ისე — რთულს. ბუნებრივია ჩნდება კითხვა: როგორ ხდება მეხსიერებაში ამ მრავალგვარი მიმართებების ისე შენახვა, რომ ნებისმიერ დროს შესაძლებელი იყოს მათი სარწმუნოდ მოგონება. ეს მიდგომა კოგნიტური ეკონომიის პრინციპს გამოკვეთს.

ცნებებისა და მათ შორის მიმართებების სიმრავლე წარმოქმნის ურთიერთდაკავშირებულ ბადეს, რომელიც მოვლენის შინაარსს, მის მნიშვნელობას აბსტრაქტული ფორმით გამოხატავს. სემანტიკური ქსელის მოდელები ერთმანეთისგან იმითაც განსხვავდება, თუ რა მიმართების საფუძველზე იქმნება ეს კავშირები.

სემანტიკური ქსელის მოდელში ცნებები გამოიხატება კვანძების სახით, მათი შემადგენელი ხაზები კი მიმართებებს აღნიშნავენ. ნაშრომში კონსტრუირებული ქსელი ეტაპობრივად მოდიფიცირდებოდა.

ნაშრომში კონსტრუირებული ერთეულების ანალიზის შედეგად გამოვლინდა, რომ:

მოდელის ძირითადი კომპონენტებია: ელემენტები — ცნებები ანუ გარკვეული ობიექტების, იდეების ან მოვლენების შესაბამისი სტრუქტურები, თვისებები — სტრუქტურები, რომლებიც ახასიათებს ელემენტებს და კავშირები;

ყოველი ცნება იმთავითვე მიმართებულია და მნიშვნელობებით დატვირთული არ შემოდის მესხიერებაში. ის ცოდნა, რომელიც მას სემანტიკური ქსელების სახით ხვდება, გარკვეულ ადგილს აკუთვნებს მნიშვნელობათა სისტემაში;

სემანტიკური სტრუქტურის პრინციპად მიჩნეულია სემანტიკური მსგავსება. ამ მიდგომის მიხედვით, ცნებები მით უფრო მსგავსი და მონათესავეა, რაც მეტი კავშირებია მათ შორის.

ეს მოდელი ბევრ და სხვადასხვაგვარ კავშირსა და მიმართებას მოიცავს კომპონენტებს შორის. ასეთია, მაგალითად, პრედიკატორული მიმართება, რომელშიც ორი ან მეტი ცნება ზმნით უკავშირდება ერთმანეთს. სემანტიკური ქსელის ეს მოდელი უფრო კომპლექსურია;

სემანტიკური ქსელის მოდელის კიდევ უფრო გართულებულ ვარიანტს პროპოზიციული მოდელი წარმოადგენს. ამ მოდელის მიხედვით, პროპოზიციის სახით მასალის რეპრეზენტაცია მოვლენის შინაარსის, მისი მნიშვნელობის აბსტრაქტული ფორმით გამოხატავს ნიშნავს. ამ დროს არ ინახება მოვლენისთვის უმნიშვნელო და შემთხვევითი დეტალები. პროპოზიციაში მოცემულია მოვლენის არსი. პროპოზიცია, თავის მხრივ, ცოდნის აბსტრაქტული ერთეულებია, „ჰიპოთეტური ცოდნის მოლეკულები“;

სემანტიკური ქსელის მოდელის ყველაზე კომპლექსურ ვარიანტს წარმოადგენს სქემა. ეს არის ობიექტების, ხალხის ან სიტუაციის შესახებ კონცეპტუალური ჩარჩოები ან ცოდნის კლასტერები, ცოდნის ერთეულები, რომლებიც გარემოს სტრუქტურების შესახებ განზოგადებებს მოიცავს. სქემა შეიძლება წარმოვიდგინოთ, როგორც სემანტიკური ბადის შედარებით დამოუკიდებელი, აქტიური და გარკვეული თემით „შემოსაზღვრული“ ნაწილი. ეს არის განზოგადებული ცოდნა ან მზაობა, რომელიც ემყარება ჩვენს გამოცდილებას ობიექტების, ადამიანების ან მოვლენების შესახებ. სქემა აადვილებს ახალი ინფორმაციის შემოსვლას, გაგებასა და უკვე არსებულთან დაკავშირებას; სქემას მოლოდინის განცდაც ახლავს თან, ამიტომ ითვლება, რომ სქემაში ზემოთ და ქვემოთ კოგნიტური პროცესის საფუძველზე ხდება ახალი ინფორმაციის შემოსვლა.

სქემები იერარქიულადაა განლაგებული. მათში ინახება ინფორმაციის ქარგა, ჩონჩხი, რომელიც მეტ-ნაკლებად სტაბილურია. მათში მოცემულია, ასევე, ამ ქარგის განსხვავებული კონკრეტული შინაარსებით შევსების შესაძლებლობაც.

„საფრთხის“ ფრაზეოლოგიური ველის რეპერტუარი შემდეგნაირად გამოიყურება:

close call - a dangerous situation that could have been worse

On dangerous ground / On icy ground - Both these expressions have the same meaning as the two above - you are doing something which will have negative consequences.

hang on for dear life - If you hang (or hold) on for dear life, you are in a dangerous situation and grip something firmly so as not to fall.

Andy took his mother on the back of his motorbike where she hung on for dear life!

batten down the hatches - When you batten down the hatches, you prepare yourself for danger or a forthcoming difficult period, like a ship preparing for a storm.

Here comes that trouble-making guy. Batten down the hatches!

“It began as most things begin. Not on a dark and stormy night. Not foreshadowed by ominous here comes the villain music, dire warning at the bottom of a teacup, or dread portents in the sky.

It began small and innocuously, as most catastrophes do. A butterfly flaps its wings somewhere and the wind changes, and a warm front hits a cold front off the coast of western Africa and before you know it you've got an hurricane closing in. By the time anyone figured out the storm was coming, it was too late to do anything but batten down the hatches and exercise damage control.” კარენ მარი მონინგი, Darkfever

“A butterfly flaps its wings somewhere and the wind changes, and a warm front hits a cold front off the coast of western Africa and before you know it you've got a hurricane closing in. By the time anyone figured out the storm was coming, it was too late to do anything but batten down the hatches and exercise damage control.” კარენ მარი მონინგი, Darkfever

dicey situation - Any situation that is potentially risky or dangerous is called a dicey situation.

The politician put himself in a dicey situation by getting involved with an intern.

“The way you feel is the way you feel, and no matter how much you think you should feel some other way, you can't change that. There's some things in this life you can change and some you can't. I'm sure August tells you the same thing. Here's what you do when the time comes to talk to your dad. Here's what I do. I say to my creator, 'I'm about to open my mouth here. And, historically, that's been a dicey thing, as we both know. So some help is in order. So let me know

what you want me to say to this person in this situation. Say it through me.” კეტრინ რაიან
ჰაიდი, Take Me with You

fraught with danger - An activity or situation that is fraught with danger is full of risks or serious difficulties.

His journey across the mountains was fraught with danger.

“You always know more than you think you know without being aware of it. You always remember best what has hurt most.

Memory is a reflex of the pain. Knowledge is the memory of the pain combined with the unconsciousness which we 'rationalize' via dreams or by means of reading literature. It is impossible to learn from someone else's experience unless we don't assume this experience as our own's, which we can achieve only by living it anew and from scratch. We can not live our lives at someone else's expense. Only life fraught with dangers and risks and lived as your own's deserves its name. Only selfish people do not live their lives as if they do not belong entirely to them. Cowardice equals a life that you refuse to live at its fullest and at its most dangerous.” Martin Walser

by a hair's breadth - If you avoid or miss something by a hair's breadth, you only just manage to escape from a danger.

A slate fell off the roof and missed the child by a hair's breadth.

“He leans down, and his lips hover a hair's breadth from mine. I close my eyes, feeling the tingle of anticipation.

Then he presses his lips to mine. His warmth spreads out from my lips down into my chest and stomach. Time stops, and I forget about everything else – the apocalypse, my enemies, watching eyes, monsters in the night.

All I feel is the kiss.

All I am is Raffe's girl.” Susan Ee, End of Days

sail close to the wind - If you sail close to the wind, you do something dangerous or act just within the limits of what is legal or acceptable.

He seems to invest his money well although he often sails close to the wind.

ინგლისურ ენაში საკვლევი კონცეპტი ქმნის სიმჭიდროვის მაღალი ხარისხის მქონე ნომინაციურ ველს - ინგლისურ ენაში ენობრივ ობიექტივატორთა მიერ საკვლევი ფენომენის

აღნიშვნა დეტალურია.

ინგლისურ ენაში საკვლევ კონცეპტს ახასიათებს ნომინაციური სიმჭიდროვის მაღალი ხარისხი, რაც მიუთითებს ინგლისური ენის მატარებელთა მიერ საკვლევ ფენომენის აღქმა-გააზრების აქტუალურობაზე.

„საფრთხის“ სემანტიკური ფრეიმის რეპერტუარი შემდეგნაირად გამოიყურება:

Dangers bring fears, and fears more dangers bring. რიჩარდ ბაქსტერი

Danger, the spur of all great minds. ჯორჯ ჰეპმანი

Danger -- if you meet it promptly and without flinching -- you will reduce the danger by half.

Never run away from anything. Never! სერ უინსტონ ჩერჩილი

Nothing is so exhilarating in life as to be shot at with no result. სერ უინსტონ ჩერჩილი

It is better to meet danger than to wait for it. He that is on a lee shore, and foresees a hurricane, stands out to sea and encounters a storm to avoid a shipwreck. ჩარლზ კოლტონი

We triumph without glory when we conquer without danger. პიერ კორნუელი

To conquer without danger is to conquer without glory. პიერ კორნუელი

I needed some real danger and some mortal risk to run, to tranquilize me. ალექსანდრე დიუმბა

The wise man in the storm prays to God, not for safety from danger, but for deliverance from fear. რალფ ემერსონი

The most dangerous thing is illusion. რალფ ემერსონი

The most dangerous thing in the world is to try to leap a chasm in two jumps. დევიდ ლოიდ ჯორჯი

The prudent sees danger and hides himself, but the simple go on and suffer for it. Proverbs 22:3

Beloved, never avenge yourselves, but leave it to the wrath of God, for it is written, “Vengeance is mine, I will repay, says the Lord.” Romans 12:19

The prudent sees danger and hides himself, but the simple go on and suffer for it. Proverbs 27:12

Beloved, do not be surprised at the fiery trial when it comes upon you to test you, as though something strange were happening to you. პეტრე 4:12

When new gods were chosen, then war was in the gates. Was shield or spear to be seen among forty thousand in Israel? იუდა 5:8

The end of the matter; all has been heard. Fear God and keep his commandments, for this is the whole duty of man. For God will bring every deed into judgment, with every secret thing, whether good or evil. ეკლესიასტე 12:13-14

Then Death and Hades were thrown into the lake of fire. This is the second death, the lake of fire. And if anyone's name was not found written in the book of life, he was thrown into the lake of fire. გამოცხადება 20:14-15

But the Helper, the Holy Spirit, whom the Father will send in my name, he will teach you all things and bring to your remembrance all that I have said to you. ოანე 14:26

One who is wise is cautious and turns away from evil, but a fool is reckless and careless. Proverbs 14:16

If a thief is found breaking in and is struck so that he dies, there shall be no bloodguilt for him, but if the sun has risen on him, there shall be bloodguilt for him. He shall surely pay. If he has nothing, then he shall be sold for his theft. Exodus 22:2-3

Blessed and holy is the one who shares in the first resurrection! Over such the second death has no power, but they will be priests of God and of Christ, and they will reign with him for a thousand years. გამოცხადება 20:6

And the angels who did not stay within their own position of authority, but left their proper dwelling, he has kept in eternal chains under gloomy darkness until the judgment of the great day. იუდა 1:6

If we confess our sins, he is faithful and just to forgive us our sins and to cleanse us from all unrighteousness. ოანე 1:9

See to it that no one takes you captive by philosophy and empty deceit, according to human tradition, according to the elemental spirits of the world, and not according to Christ. Colossians 2:8

Why are we in danger every hour? I protest, brothers, by my pride in you, which I have in Christ Jesus our Lord, I die every day! კორინთოელებს 15:30-31

I have said these things to you, that in me you may have peace. In the world you will have tribulation. But take heart; I have overcome the world.” ოანე 16:33

“If you love me, you will keep my commandments. ოანე 14:15

And I will put this third into the fire, and refine them as one refines silver, and test them as gold is tested. They will call upon my name, and I will answer them. I will say, ‘They are my people’; and they will say, ‘The LORD is my God.’” ზაქარია 13:9

Like a muddied spring or a polluted fountain is a righteous man who gives way before the wicked. Proverbs 25:26

Because you did not serve the LORD your God with joyfulness and gladness of heart, because of the abundance of all things, therefore you shall serve your enemies whom the LORD will send against you, in hunger and thirst, in nakedness, and lacking everything. And he will put a yoke of iron on your neck until he has destroyed you. Deuteronomy 28:47-48

You believe that God is one; you do well. Even the demons believe—and shudder! James 2:19

But if anyone does not provide for his relatives, and especially for members of his household, he has denied the faith and is worse than an unbeliever. ტიმოთე 5:8

Who desires all people to be saved and to come to the knowledge of the truth. ტიმოთე 2:4

And my God will supply every need of yours according to his riches in glory in Christ Jesus. Philippians 4:19

Do not be conformed to this world, but be transformed by the renewal of your mind, that by testing you may discern what is the will of God, what is good and acceptable and perfect.

რომაელებს 12:2

After this Jesus went about in Galilee. He would not go about in Judea, because the Jews were seeking to kill him. იოანე 7:1

He said to them, “But now let the one who has a moneybag take it, and likewise a knapsack. And let the one who has no sword sell his cloak and buy one. ლუკა 22:36

Then Jesus said to him, “Put your sword back into its place. For all who take the sword will perish by the sword. Do you think that I cannot appeal to my Father, and he will at once send me more than twelve legions of angels? But how then should the Scriptures be fulfilled, that it must be so მათე 26:52-54

“Judge not, that you be not judged. For with the judgment you pronounce you will be judged, and with the measure you use it will be measured to you. მათე 7:1-2

“You have heard that it was said, ‘An eye for an eye and a tooth for a tooth.’ But I say to you, Do not resist the one who is evil. But if anyone slaps you on the right cheek, turn to him the other also. მათე 5:38-39

Seeing the crowds, he went up on the mountain, and when he sat down, his disciples came to him. And he opened his mouth and taught them, saying: “Blessed are the poor in spirit, for theirs is the kingdom of heaven. “Blessed are those who mourn, for they shall be comforted. “Blessed are the meek, for they shall inherit the earth. მათე 5:1-48

A Song of Ascents. Of David. O LORD, my heart is not lifted up; my eyes are not raised too high; I do not occupy myself with things too great and too marvelous for me. ფსალმუნი 131:1

To the choirmaster. Of the Sons of Korah. According to Alamoth. A Song. God is our refuge and strength, a very present help in trouble. ფსალმუნი 46:1

Eye for eye, tooth for tooth, hand for hand, foot for foot, burn for burn, wound for wound, stripe for stripe. გამოსვლა 21:24-25

And for your lifeblood I will require a reckoning: from every beast I will require it and from man. From his fellow man I will require a reckoning for the life of man. “Whoever sheds the blood of man, by man shall his blood be shed, for God made man in his own image. გენეზისი 9:5-6

And I saw the dead, great and small, standing before the throne, and books were opened. Then another book was opened, which is the book of life. And the dead were judged by what was written in the books, according to what they had done. გამოცხადება 20:12

Remember, then, what you received and heard. Keep it, and repent. If you will not wake up, I will come like a thief, and you will not know at what hour I will come against you. გამოცხადება 3:3

The Lord is not slow to fulfill his promise as some count slowness, but is patient toward you, not wishing that any should perish, but that all should reach repentance. პეტრე 3:9

Jesus Christ is the same yesterday and today and forever. ებრაელთათვის 13:8

All Scripture is breathed out by God and profitable for teaching, for reproof, for correction, and for training in righteousness, that the man of God may be competent, equipped for every good work. ტიმოთე 3:16-17

For the whole law is fulfilled in one word: “You shall love your neighbor as yourself.” Galatians 5:14

Behold! I tell you a mystery. We shall not all sleep, but we shall all be changed. Corinthians 15:51

But if we judged ourselves truly, we would not be judged. კორინთოელებს 11:31

Therefore do not pronounce judgment before the time, before the Lord comes, who will bring to light the things now hidden in darkness and will disclose the purposes of the heart. Then each one will receive his commendation from God. კორინთოელებს 4:5

For no one can lay a foundation other than that which is laid, which is Jesus Christ. Now if anyone builds on the foundation with gold, silver, precious stones, wood, hay, straw— each one's work will become manifest, for the Day will disclose it, because it will be revealed by fire, and the fire will test what sort of work each one has done. Corinthians 3:11-13

For he is God's servant for your good. But if you do wrong, be afraid, for he does not bear the sword in vain. For he is the servant of God, an avenger who carries out God's wrath on the wrongdoer. რომაელებს 13:4

There is therefore now no condemnation for those who are in Christ Jesus. Romans 8:1

And I punished them often in all the synagogues and tried to make them blaspheme, and in raging fury against them I persecuted them even to foreign cities. Acts 26:11

And Peter said to them, "Repent and be baptized every one of you in the name of Jesus Christ for the forgiveness of your sins, and you will receive the gift of the Holy Spirit. Acts 2:38

And said, "Men of Galilee, why do you stand looking into heaven? This Jesus, who was taken up from you into heaven, will come in the same way as you saw him go into heaven." Acts 1:11

Jesus said to her, "Do not cling to me, for I have not yet ascended to the Father; but go to my brothers and say to them, 'I am ascending to my Father and your Father, to my God and your God.'" ოანე 20:17

Jesus said to her, "Your brother will rise again." Martha said to him, "I know that he will rise again in the resurrection on the last day." ოანე 11:23-24

Whoever believes in him is not condemned, but whoever does not believe is condemned already, because he has not believed in the name of the only Son of God. ოანე 3:18

For God did not send his Son into the world to condemn the world, but in order that the world might be saved through him. ოანე 3:17

In that place there will be weeping and gnashing of teeth, when you see Abraham and Isaac and Jacob and all the prophets in the kingdom of God but you yourselves cast out. ლუკა 13:28

And he answered, "You shall love the Lord your God with all your heart and with all your soul and with all your strength and with all your mind, and your neighbor as yourself." ლუკა 10:27

Whoever believes and is baptized will be saved, but whoever does not believe will be condemned. მარკოზი 16:16

And these will go away into eternal punishment, but the righteous into eternal life." მათე 25:46

"But concerning that day and hour no one knows, not even the angels of heaven, nor the Son, but the Father only. მათე 24:36

Then will appear in heaven the sign of the Son of Man, and then all the tribes of the earth will mourn, and they will see the Son of Man coming on the clouds of heaven with power and great glory. მათე 24:30

And do not fear those who kill the body but cannot kill the soul. Rather fear him who can destroy both soul and body in hell. მათე 10:28

And behold, they cried out, “What have you to do with us, O Son of God? Have you come here to torment us before the time?” მათე 8:29

გაიაზრებს რა რეალობას, ადამიანის ცნობიერება მიაკუთვნებს რეალობის ცალკეულ ფრაგმენტს კონკრეტულ კატეგორიას. ადამიანის ცნობიერება ადგენს კონკრეტული ფრაგმენტისა და სხვა ფრაგმენტის (ფრაგმენტების) ინტეგრალურ და დიფერენციალურ ნიშნებს. რეალობის ფრაგმენტთა ერთობის დადგენა და ამ ერთობისათვის განმაზოგადებელი ცნების შექმნა (რომელიც ხშირად, თუმცა არა აუცილებლობით „მიემარება“ სიტყვას) წარმოადგენს კატეგორიზაციის პროცესს. კატეგორიზაციის, როგორც კოგნიტური პროცესის, შედეგს წარმოადგენს კოგნიტურ მაკლასიფიცირებელ ნიშანთა ფორმირება. სწორედ აღნიშნულ ნიშანთა წყალობით ხერხდება კონცეპტთა ორგანიზება ერთიან კონცეპტუალურ სფეროდ.

3.2. „უსაფრთხოების“ ფრაზეოლოგიური ველი და სემანტიკური ფრეიმი თანამედროვე ინგლისურ ენაში

„უსაფრთხოების“ ფრაზეოლოგიური ველის შემადგენლობა თანამედროვე ინგლისურ ენაში

Keep your head down - To keep your head down means to stay out of trouble.

'You need to keep your head down, Paul. If they notice that you're late, you'll lose your job.'

play it safe - To be careful, to avoid danger.

“The thing is that people only get hurt—really hurt—when they’re trying to play it safe. That’s when people get injured, when they pull back at the last second because they’re scared. They hurt themselves and other people.” მორგან მეტსონი, Second Chance Summer

“Better to put your heart on the line, risk everything, and walk away with nothing than play it safe. Love is a lot of things, but “safe” isn’t one of them.” მენდი ჰეილი, The Single Woman: Life, Love, and a Dash of Sass

out of the woods - No longer in a dangerous situation.

the chips are down - A situation has reached its most critical or worst point.

“That was the thing about best friends. Like sisters and mothers, they could piss you off and make you cry and break your heart, but in the end, when the chips were down, they were there, making you laugh even in your darkest hours.” კრისტინ ჰანა, Firefly Lane

“It's more like you meet someone, and you fall in love, and you hope that that person is the one—and then at some point, you have to put down your chips. You just have to make a commitment and hope that you're right.” რეინბოუ როუელი, Landline

The cost is clear -To say that the cost is clear means that there is no danger in sight, or that nobody can see you.

“The dog has gone inside. The cost is clear”.

Wrapped up in cotton wool -To say that someone is wrapped up in cotton wool means that they are over-protected from dangers and risks.

“Above all, staring at my old bedroom ceiling, I feel safe. Cocooned from the world; wrapped up in cotton wool. No one can get me here. No one even knows I'm here. I won't get any nasty letters and I won't get any nasty phone calls and I won't get any nasty visitors. It's like a sanctuary. I feel as if I'm fifteen again, with nothing to worry about but my Homework. (And I haven't even got any of that.)” სოფი კინსელა, Confessions of a Shopaholic

“She gave a frustrated little cry. "Everyone thinks I should be wrapped up in cotton wool and babied-when I'm not being pitied, that is! But I'm no tame housecat. I never have been. What was done to me didn't alter that. I'm attracted to Judd's strength-give me a nice gentle puppy dog of a man and I'd drive him to tears within the hour.“ ნალინი სინჯი Caressed by Ice

In safe hands - If something is in safe hands, it is looked after by a reliable person, and is at no risk.

“I'll look after her while you are away. Don't worry – she'll be in safe hands”.

Watch one's step - If you tell someone to watch their step, you advise them to be careful in order to avoid getting into trouble.

“There is zero tolerance in this school for bad behaviour, so watch your step!”

On the safe side - If you do something to be on the safe side, you want to avoid taking risks.

“I think I locked the door, but I'll check again to be on the safe side”.

Eyes in the back of one's head - To say that someone has eyes in the back of their head means that they are very observant and notice everything happening around them.

“You need eyes in the back of your head to look after young children”.

Weigh the pros and cons - If you weigh the pros and cons, you consider the advantages and disadvantages of something.

“Part of making a good decision is just making a decision. You can't always sit and weigh the pros and cons. There just isn't time for that. Making a good decision means sticking with your choice and dealing with what comes with it. Being able to deal with the consequences—that's making a good decision.” ჯეი ექს ბუროსი

“You may think I'm doing this without taking the time to really think it through, and you're absolutely right. It would take me the rest of my life to think this thing through. But it's while you're thinking, while you're weighing the pros and cons, that life goes on. It passes by you while you're doing nothing. - Arthur” მარკ ლევი, If Only It Were True

“After weighing the pros and cons, I've decided sex with you would be mutually satisfying. You're attractive and pleasant. And clean. You kiss very well, and while I've found that's not always a reliable gauge for skill in bed, it often follows. If you're agreeable, we can finish dinner, I'll show you the greenhouse, then we can go in and have sex. I'm on birth control, but I would require you wear a condom.” ნორა რობერტსი, The Witness

Collect one's thoughts - If you collect your thoughts, you try to think calmly and clearly in order to prepare yourself mentally for something.

“You should be ready for opportunity. Collect your thoughts!”

Keep one's feet on the ground - A person who keeps his feet on the ground continues to act in a sensible and practical way, even if he becomes successful.

“He sees everything as it is. He keeps his feet on the ground”.

Play the game - If you play the game, you accept to do things according to the rules laid down by others.

“He accepts to do things according to the rules laid down by others. He always plays the game”.

look before you leap - This is something you say when advising someone to think carefully about the possible dangers before doing something.

“Do you know what happens when you always look before you leap?”

She reached out and touched his hand before hurrying toward the door.

"You hardly ever make the jump.” ნორა რობერტსი, Key of Light

“You'll learn, as you get older, that rules are made to be broken. Be bold enough to live life on your terms, and never, ever apologize for it. Go against the grain, refuse to conform, take the road less traveled instead of the well-beaten path. Laugh in the face of adversity, and leap before you

look. Dance as though everybody is watching. March to the beat of your own drummer. And stubbornly refuse to fit in.” Mandy Hale, *The Single Woman: Life, Love, and a Dash of Sass*
 “To live, to truly live, we must be willing to risk. To be nothing in order to find everything. To leap before we look.” Mandy Hale, *The Single Woman: Life, Love, and a Dash of Sass*
 out of harm's way - If you put something out of harm's way, you put it in a safe place where it won't be damaged.

“All too often women believe it is a sign of commitment, an expression of love, to endure unkindness or cruelty, to forgive and forget. In actuality, when we love rightly we know that the healthy, loving response to cruelty and abuse is putting ourselves out of harm's way.” bell hooks, *All About Love: New Visions*

take cover -When someone takes cover, they hide from a danger, or bad weather, in a place where they find protection.

As soon as the explosion was heard, people ran to take cover.

ინგლისურ ენაში კონცეპტის ხანიერებასა და კონცეპტის ღირებულებით მნიშვნელოვნებაზე მეტყველებს კონცეპტის ნიშნობრივი აღნიშვნის მაღალი პოტენციალი - ენობრივ ობიექტივატორთა მრავალფეროვნება.

ინგლისურ ენაში საკვლევ კონცეპტი ხასიათდება კომუნიკაციური რელევანტურობის მაღალი ხარისხით - საკვლევ ენაში კონცეპტი გამოირჩევა სახეობრივ დასახელებათა მრავალფეროვნებით.

„უსაფრთხოების“ სემანტიკური ფრეიმის რეპერტუარი შემდეგნაირად გამოიყურება:

It is better to be safe than sorry. ანდაზა

Better to be safe than sorry. ანდაზა

Our insignificance is often the cause of our safety. ესოპე

In skating over thin ice, our safety is in our speed. რალფ ემერსონი

Most people want security in this world, not liberty. ჰ. ლ. მენკენი

The one permanent emotion of the inferior man is fear - fear of the unknown, the complex, the inexplicable. What he wants above everything else is safety. ჰ.ლ. მენკენი

To keep oneself safe does not mean to bury oneself. სენეკა (Seneca the Elder)

A ship in harbor is safe, but that is not what ships are built for. John A. Shedd ჯონ შედი

I suppose that's a common conceit, that you've already been so damaged that damage itself, in its totality, make you safe. ლაიონე მრაივერი

The wronged side is always the safest. სობესი

The beaten path is the safest, but the traffics terrible. ჯეჯ ტეილორი

In peace I will both lie down and sleep; for you alone, O LORD, make me dwell in safety.

ფსალმუნი 4:8

Have I not commanded you? Be strong and courageous. Do not be frightened, and do not be dismayed, for the LORD your God is with you wherever you go.” ჯომუა 1:9

Put on the whole armor of God, that you may be able to stand against the schemes of the devil.

Ephesians ეფესოელები 6:11

Where there is no guidance, a people falls, but in an abundance of counselors there is safety.

ანდაზები 11:14

I can do all things through him who strengthens me. Philippians 4:13

The LORD is my strength and my shield; in him my heart trusts, and I am helped; my heart exults, and with my song I give thanks to him. ფსალმუნი 28:7

Blessed is the man who remains steadfast under trial, for when he has stood the test he will receive the crown of life, which God has promised to those who love him. ჯეიმსი 1:12

The fear of the LORD leads to life, and whoever has it rests satisfied; he will not be visited by harm. Proverbs 19:23

Then I proclaimed a fast there, at the river Ahava, that we might humble ourselves before our God, to seek from him a safe journey for ourselves, our children, and all our goods. Ezra 8:21

For you bless the righteous, O LORD; you cover him with favor as with a shield. Psalm 5:12

And my God will supply every need of yours according to his riches in glory in Christ Jesus.

Philippians 4:19

The Lord will rescue me from every evil deed and bring me safely into his heavenly kingdom. To him be the glory forever and ever. Amen. ტიმოთე 4:18

“Behold, I am sending you out as sheep in the midst of wolves, so be wise as serpents and innocent as doves. მათე 10:16

The salvation of the righteous is from the LORD; he is their stronghold in the time of trouble. The LORD helps them and delivers them; he delivers them from the wicked and saves them, because they take refuge in him. ფსალმუნი 37:39-40

Teaching them to observe all that I have commanded you. And behold, I am with you always, to the end of the age.” მათე 28:20

I give them eternal life, and they will never perish, and no one will snatch them out of my hand.

ოთნე 10:28

But whoever listens to me will dwell secure and will be at ease, without dread of disaster.”

ანდაზები 1:33

In the fear of the LORD one has strong confidence, and his children will have a refuge.

ანდაზები 14:26

The horse is made ready for the day of battle, but the victory belongs to the LORD. ანდაზები

21:31

When the poor and needy seek water, and there is none, and their tongue is parched with thirst, I the LORD will answer them; I the God of Israel will not forsake them. ისაია 41:17

The name of the LORD is a strong tower; the righteous man runs into it and is safe. Proverbs

18:10

Return to your stronghold, O prisoners of hope; today I declare that I will restore to you double.

ზაქარია 9:12

Let every person be subject to the governing authorities. For there is no authority except from God, and those that exist have been instituted by God. რომაელებს 13:1

After these things the word of the LORD came to Abram in a vision: “Fear not, Abram, I am your shield; your reward shall be very great.” გენეზისი 15:1

The prudent sees danger and hides himself, but the simple go on and suffer for it. Proverbs 22:3

The fear of man lays a snare, but whoever trusts in the LORD is safe. Proverbs 29:25

“Because the poor are plundered, because the needy groan, I will now arise,” says the LORD; “I will place him in the safety for which he longs.” ფსალმუნი 12:5

For God is not a God of confusion but of peace. As in all the churches of the saints.

კორინთოელებს 14:33

The wicked watches for the righteous and seeks to put him to death. The LORD will not abandon him to his power or let him be condemned when he is brought to trial. ფსალმუნი 37:32-33

You, O LORD, will keep them; you will guard us from this generation forever. ფსალმუნი 12:7

Look carefully then how you walk, not as unwise but as wise. ეფესიელებს 5:15

I have said these things to you, that in me you may have peace. In the world you will have tribulation. But take heart; I have overcome the world.” ოთნე 16:33

Praise the LORD, O Jerusalem! Praise your God, O Zion! For he strengthens the bars of your gates; he blesses your children within you. ფსალმუნი 147:12-13

And he said to man, ‘Behold, the fear of the Lord, that is wisdom, and to turn away from evil is understanding.’” იობი 28:28

But now the LORD my God has given me rest on every side. There is neither adversary nor misfortune. Kings 5:4

Walk in wisdom toward outsiders, making the best use of the time. Colossians 4:5

But all things should be done decently and in order. კორინთოელებს 14:40

“For I the LORD do not change; therefore you, O children of Jacob, are not consumed. მალაქია 3:6

Oh, continue your steadfast love to those who know you, and your righteousness to the upright of heart! Let not the foot of arrogance come upon me, nor the hand of the wicked drive me away.

There the evildoers lie fallen; they are thrust down, unable to rise. ფსალმუნი 36:10-12

And the effect of righteousness will be peace, and the result of righteousness, quietness and trust forever. My people will abide in a peaceful habitation, in secure dwellings, and in quiet resting places. ისაია 32:17-18

And I tell you, you are Peter, and on this rock I will build my church, and the gates of hell shall not prevail against it. მათე 16:18

I will take my stand at my watchpost and station myself on the tower, and look out to see what he will say to me, and what I will answer concerning my complaint. Habakkuk 2:1

For thus says the LORD: “Even the captives of the mighty shall be taken, and the prey of the tyrant be rescued, for I will contend with those who contend with you, and I will save your children. ისაია 49:25

A man who is kind benefits himself, but a cruel man hurts himself. Proverbs 11:17

And each of the builders had his sword strapped at his side while he built. The man who sounded the trumpet was beside me. ნეჰემია 4:18

A Song of Ascents. Of David. I was glad when they said to me, “Let us go to the house of the LORD!” Our feet have been standing within your gates, O Jerusalem! Jerusalem—built as a city that is bound firmly together, to which the tribes go up, the tribes of the LORD, as was decreed for Israel, to give thanks to the name of the LORD. There thrones for judgment were set, the thrones of the house of David. ფსალმუნი 122:1-9

And the fear of the LORD fell upon all the kingdoms of the lands that were around Judah, and they made no war against Jehoshaphat. ქრონიკები 17:10

For the word of God is living and active, sharper than any two-edged sword, piercing to the division of soul and of spirit, of joints and of marrow, and discerning the thoughts and intentions of the heart. ებრაელთათვის 4:12

In hope of eternal life, which God, who never lies, promised before the ages began. Titus 1:2

Behold, I have given you authority to tread on serpents and scorpions, and over all the power of the enemy, and nothing shall hurt you. ლუკა 10:19

You keep him in perfect peace whose mind is stayed on you, because he trusts in you. Isaiah 26:3

Whoever trusts in his own mind is a fool, but he who walks in wisdom will be delivered.

ანდაზები 28:26

One who is wise is cautious and turns away from evil, but a fool is reckless and careless.

ანდაზები 14:16

Whoever walks with the wise becomes wise, but the companion of fools will suffer harm.

ანდაზები 13:20

Good sense wins favor, but the way of the treacherous is their ruin. ანდაზები 13:15

Whoever speaks the truth gives honest evidence, but a false witness utters deceit. ანდაზები 12:17

The fear of the LORD prolongs life, but the years of the wicked will be short. ანდაზები 10:27

Whoever walks in integrity walks securely, but he who makes his ways crooked will be found out. ანდაზები 10:9

Trust in the LORD, and do good; dwell in the land and befriend faithfulness. ფსალმუნი 37:3

The LORD is my rock and my fortress and my deliverer, my God, my rock, in whom I take refuge, my shield, and the horn of my salvation, my stronghold. ფსალმუნი 18:2

May the LORD cut off all flattering lips, the tongue that makes great boasts, those who say, "With our tongue we will prevail, our lips are with us; who is master over us?" ფსალმუნი 12:3-4

When a land transgresses, it has many rulers, but with a man of understanding and knowledge, its stability will long continue.

A Song of Ascents. I lift up my eyes to the hills. From where does my help come? My help comes from the LORD, who made heaven and earth. He will not let your foot be moved; he who keeps you will not slumber. Behold, he who keeps Israel will neither slumber nor sleep. The LORD is your keeper; the LORD is your shade on your right hand. ფსალმუნი 121:1-8

And David inquired of the LORD, "Shall I pursue after this band? Shall I overtake them?" He answered him, "Pursue, for you shall surely overtake and shall surely rescue." სამუელი 30:8

ერთმანეთთან კავშირში მყოფი შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მქონე ერთეულები ერთიანდებიან იმ ტიპის სისტემაში, რომელსაც ძალუმს ქმედების, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირებისა და თვალსაზრისთა ცვლილებების ასახვა. აღნიშნული ტიპის ერთეული წარმოადგენს ცოდნის რეპრეზენტაციის სტრუქტურასა და ადამიანის მეხსიერების ორგანიზაციის კონცეპტუალურ მოდელს.

ცოდნის რეპრეზენტაციის სტრუქტურა გააზრებულია როგორც მოვლენათა და საგანთა შორის არსებულ მიმართებათა შესახებ არსებული ცოდნის რეპრეზენტაციის ერთეული. აღნიშნული სტრუქტურა წარმოადგენს სტერეოტიპული აღქმის რეპრეზენტაციისათვის საჭირო კონსტრუქტს, რომელიც იძლევა სამყაროს შესახებ არსებული მრავალფეროვანი ცოდნის გამოსახვის შესაძლებლობას.

3.3. „წარმატების“ და „მარცხის“ ფრაზეოლოგიური ველები და სემანტიკური ფრეიმები თანამედროვე ინგლისურ ენაში

„წარმატების“ ფრაზეოლოგიური ველის შემადგენლობა თანამედროვე ინგლისურ ენაში
ace a test - If you obtain a very high score or an excellent result, you ace a test or exam.

Maria's parents said she could go to the party if she aced her English test.

“That is what is marvelous about school, she realized: when you are in school, your talents are without number, and your promise is boundless. You ace a math test: you will one day work for NASA. The choir director asks you to sing a solo at the holiday concert: you are the next Mariah Carey. You score a goal, you win a poetry contest, you act in a play. And you are everything at once: actor, astronomer, gymnast, star. But at a certain point, you begin to feel your talents dropping away, like feathers from a molting bird. Cello lessons conflict with soccer practice. There aren't enough spots on the debating team. Calculus remains elusive. Until the day you realize that you cannot think of a single thing you are wonderful at.” Sarah Shun-lien Bynum, Ms. Hempel Chronicles

“Instead of asking myself, Is her room clean? Did he ace that test? I'm asking, Did I connect with them in a way that I will remember twenty years from now? Did I listen when she called my name four times? Did our hearts meet for a brief moment? Did he know that even when I couldn't fix the problem, I was there for him?” Kristen Welch, Rhinestone Jesus: Saying Yes to God When Sparkly, Safe Faith Is No Longer Enough

have an ace up your sleeve - If you have an ace up your sleeve, you have something in reserve with which you can gain an advantage and obtain success.

I'm well prepared for the negotiations. I've got an ace up my sleeve.

“I never play all my cards at once. You will realise that as you read through what I tell you and you should always keep that in your mind. I am one step ahead. Always. You may have a good hand but mine will always be better (so what if the ace was hidden up my sleeve? Who said we had to engage according to a set of rules?)” ჰ.ტიუდორი, Confessions of a Narcissist

“Life is not a matter of choices! Life is handed to you, a couple of cards that have cycled through the grimy hands of hundreds of players before you. There are no aces hidden up your sleeve.

There is no shortcut to success and happiness. Sleight of hand will only earn you a bloody nose and a thrashing in the alley outback. So instead, you play the few good cards you have and do what you can with the bad, and you play fair. There is no choice.” Kelseyleigh Reber, If I Resist
hold all the aces - A person who holds all the aces is in a very strong position because they have more advantages than anyone else.

Given the high unemployment rates today, employers hold all the aces.

“Maybe I was holding all the aces, but what was the game?” ჯონ დოდონი

in the bag - People use this expression when it becomes obvious that success or victory is going to be achieved.

An hour before the polling stations closed, victory seemed in the bag for the Conservative candidate.

bear fruit - If something bears fruit, it produces positive or successful results.

After years of hard work, his research finally began to bear fruit.

“Without courage, wisdom bears no fruit.” ბალთაზარ გრაციანი

bring the house down - If you bring the house down, you give a very successful performance.

If he sings like that on Saturday, he'll bring the house down.

come up roses - If things come up roses, the end result is successful or positive, even if there were difficult times.

After several disappointments, everything seems to be coming up roses for the tennis player this year.

come/turn up trumps - To say that someone has come up trumps means that they have achieved unexpectedly good results.

Against all expectations, our team came up trumps in the cup final.

“Conviction rates in the military are pathetic, with most offenders going free AND THERE IS NO RECOURSE FOR APPEAL! The military believes the Emperor has his clothes on, even when they are down around his ankles and he is coming in the woman's window with a knife! Military juries give low sentences or clear offender's altogether. Women can be heard to say “it's not just me” over and over. Men may get an Article 15, which is just a slap on the wrist, and doesn't even follow them in their career. This is hardly a deterrent. The perpetrator frequently stays in place to continue to intimidate their female victims, who are then treated like mental cases, who need to be discharged. Women find the tables turned, letters in their files, trumped up Women find the tables turned, letters in their files, trumped up charges; isolation and transfer are common, as are court ordered psychiatric referrals that label the women as lying or incompatible with military service because they are “Borderline Personality Disorders” or mentally unbalanced. I attended many of these women, after they were discharged, or were wives of abusers, from xxx Air Force Base, when I was a psychotherapist working in the private sector. That was always their diagnosis, yet retesting tended to show something different after stabilization, like PTSD.” Diane Chamberlain, *Conduct Unbecoming: Rape, Torture, and Post Traumatic Stress Disorder from Military Commanders*

crest of the wave - If you are on the crest of a wave, you are very successful in what you are doing.

Our company is going from success to success. We're on the crest of a wave right now.

“I just sat there, staring out towards the darkness of the ocean and the starlight flashing off the crests of the waves and knew that we were all part of this bigger whole. That somehow I mattered in the course of things and a part of me would always have left its mark on this world.” Carrie Ryan, *The Dark and Hollow Places*

“We lived always in the stretch or sag of nerves, either on the crest or in the trough of waves of feeling.” T.E. Lawrence, *Seven Pillars of Wisdom: A Triumph*

“There was madness in any direction, at any hour. If not across the Bay, then up the Golden Gate or down 101 to Los Altos or La Honda. . . . You could strike sparks anywhere. There was a fantastic universal sense that whatever we were doing was right, that we were winning. . . . And that, I think, was the handle—that sense of inevitable victory over the forces of Old and Evil. Not in any mean or military sense; we didn't need that. Our energy would simply prevail. There was no point in fighting — on our side or theirs. We had all the momentum; we were riding the crest of a high and beautiful wave. . . .” Hunter S. Thompson, *Fear and Loathing in Las Vegas*

reach first base - When you get to (or reach) first base, you make progress or begin to have success with someone or something.

If you go to the interview dressed like that, you won't get to first base!

with flying colors - To achieve something with flying colors means to do it very successfully.

My daughter passed the entrance exam with flying colors. I'm so proud of her.

flying start - If something gets off to a flying start, it is immediately successful.

Sales of the book got off to a flying start and exceeded our expectations.

foot in the door - To say that someone has a foot in the door means that they have a small but successful start in something and will possibly do well in the future.

With today's unemployment, it is difficult to get a foot in the door in any profession.

front runner - In a contest, race or election, the front runner is the person who is most likely to succeed or win.

Who are the front runners in the coming elections?

go great guns - If someone or something is going great guns, they are successful or doing very well.

Fred's night club is going great guns. It's becoming hard to get in!

go (off/over) with a bang - If something such as an event or performance goes off with a bang, it is very successful.

The party went off with a bang - everyone enjoyed it.

got it made - Someone who has got it made is so happy and successful in life that they have no worries.

With a happy family life, a new house and a super job, Sam's got it made.

landslide victory - The victory of a candidate or a political party by an overwhelming majority is called a landslide victory.

Major newspapers predict a landslide victory for the Democratic Party.

“This was like no library I had ever seen because, well, there were no books. Actually, I take that back. There was one book, but it was the lobby of the building, encased in a heavy glass box like a museum exhibit. I figured this was a book that was here to remind people of the past and the way things used to be. As I walked over to it, I wondered what would be one book chosen to take this place of honor. Was it a dictionary? A Bible? Maybe the complete works of Shakespeare or some famous poet.

"Green Eggs and Ham?" Gunny said with surprise. "What kind of doctor writes about green eggs and ham?"

"Dr. Seuss," I answered with a big smile on my face. "It's my favorite book of all time."

Patrick joined us and said, "We took a vote. It was pretty much everybody's favorite. Landslide victory. I'm partial to Horton Hears A Who, but this is okay too."

The people of Third Earth still had a sense of humor." D.J. MacHale, *The Never War*

"Praise and blame are all the same is a fancy way of reminding yourself of the old cliché that you'll never be able to please all the people all the time. Even in a landslide election victory in which a candidate secures 55 percent of the vote, he or she is left with 45 percent of the population that wishes someone else were the winner. Pretty humbling, isn't it?" Richard Carlson, *Don't Sweat the Small Stuff ... and it's all small stuff: Simple Ways to Keep the Little Things from Taking Over Your Life*

leaps and bounds - If you do something in leaps and bounds, you make rapid or spectacular progress or growth.

The number of subscribers to the newsletter has grown in leaps and bounds.

"The body grows slowly and steadily but the soul grows by leaps and bounds. It may come to its full stature in an hour." L.M. Montgomery, *Rilla of Ingleside*

"Lots of my dying patients say they grow in bounds and leaps, and finish all the unfinished business. But assisting a suicide is cheating them of these lessons, like taking a student out of school before final exams. That's not love, it's projecting your own unfinished business" Elisabeth Kübler-Ross

come a long way - When someone has come a long way, they have made a lot of progress or have become successful.

Tony has come a long way since he opened his first little restaurant.

make a comeback - When someone makes a comeback, they succeed in returning to their former successful career.

After devoting several years to her children, she made a comeback on Broadway.

make the cut - If you make the cut, you reach a required standard or succeed in passing from one round of a competition to another.

After intensive training, Sarah made the cut and joined the team.

make a go of - When you make a go of something, you succeed in your enterprise or produce good results.

He opened a restaurant and worked hard to make a go of it.

make headway - If you make headway, you make progress in what you are trying to achieve.

Investigators have made little headway in their search for the causes of the catastrophe.

“The men who have done the most for God in this world have been early on their knees. He who fritters away the early morning, its opportunity and freshness, in other pursuits than seeking God will make poor headway seeking Him the rest of the day. If God is not first in our thoughts and efforts in the morning, He will be in the last place the remainder of the day.” E.M. Bounds

“When a load is too heavy for one horse to pull, what do we do? Hitch another to it, don't we? That's just common sense. Well, son, things that sort of weigh on a man's mind and heart may be too heavy for him to make much headway with alone.” Kate Seredy, *The Chestry Oak*

“We have all met a class of men, very remarkable for their activity, and who yet make but little headway in life; men who, in their noisy and impulsive pursuit of knowledge, never get beyond the outer bark of an idea, from a lack of patience and perseverance to dig to the core; men who begin everything and complete nothing; who see, but do not perceive; who read, but forget what they read, and are as if they had not read; who travel but go nowhere in particular, and have nothing of value to impart when they return.” ფრედერიკ დუგლასი, *Self-Made Men*

make inroads - If someone or something makes inroads, for example in a new field or area, they advance successfully or make progress.

Foreign cars have made inroads into the European market.

“Because again, if Lucifer can make an aberration seem normal- or better yet, evil seem normal, he has made striking inroads.” Sheri Dew, *If Life Were Easy, It Wouldn't Be Hard: And Other Reassuring Truths*

“Four years ago, when I started writing this book, my hypothesis was mostly based on a hunch. I had been doing some research on university campuses and had begun to notice that many students I was meeting were preoccupied with the inroads private corporations were making into their public schools. They were angry that ads were creeping into cafeterias, common rooms, even washrooms; that their schools were diving into exclusive distribution deals with soft-drink companies and computer manufacturers, and that academic studies were starting to look more and more like market research.” ნაიომი კლაინი, *No Logo*

make a killing - If you say that someone has made a killing you mean that they have had great financial success.

He made a killing on the stock market.

move up in the world - A person who moves up in the world becomes more important in society or successful in their career.

Rachel Jones has moved up in the world since we were kids.

Nothing succeeds like success! - This expression means that success often leads to further successes.

The success of my first book encouraged to continue writing. Nothing succeeds like success!
 “Sure, nothing succeeds like success. Fact is, dearest, we are fools. We cling to an ideal no one wants or cares about. I am the greater fool of the two of us. I go on eating out my heart and poisoning every moment of my life in the attempt to rouse people's sensibilities. At least if I could do it with closed eyes. The irony is I see the futility of my efforts and yet I can't let go.” Emma Goldman, *Nowhere at Home: Letters from Exile of Emma Goldman and Alexander Berkman*
 ahead of the pack - If a person or organization is ahead of the pack, they are better or more successful than their rivals.

Our products will have to be more innovative if we want to stay ahead of the pack.

on the pig's back - A person who is on the pig's back is in a successful situation and everything is going well for them.

Before the recession, Ireland was on the pig's back, but the situation has changed greatly.

place in the sun - If you find a place in the sun, you reach a position which provides you with success, wealth and/or happiness, or whatever you have been hoping to obtain in life.

She finally found a place in the sun with the triumph of her latest book.

pyrrhic victory - A victory that is obtained at a tremendous cost, or causes such a great loss that it is not worth winning, is called a Pyrrhic victory.

It was a Pyrrhic victory. The shop owner won the lawsuit but went bankrupt because of the legal expenses involved.

“You didn’t win the game of life by losing the least. That would be one of those—what were they called again?—Pyrrhic victories. Real winning was having the most to lose, even if it meant you might lose it all. Even though it meant you would lose it all, sooner or later.” Tommy Wallach,

We All Looked Up

“For upon reaching his destination, a man with a past full of misfortunes can both taste the bitter drops of his sorrow and grin in triumph despite them. In reaching the desired end of his voyage there is an outbreak of joy. Even in a pyrrhic victory, a man of past and present tragedies experiences the sweetness of that unfamiliar emotion.” Asaad Almohammad, *An Ishmael of Syria*

rags to riches - If a person goes from rags to riches, they start off being very poor and become very rich and successful.

By renovating old houses in the right places, he went from rags to riches.

“Adam had once told Gansey, "Rags to riches isn't a story anyone wants to hear until after it's done.” Maggie Stiefvater, *The Raven Boys*

riding high - Someone who is riding high is enjoying a period of success or popularity.

He's been riding high since the success of his last film.

rise to the occasion - If you rise to the occasion, you manage to do something successfully in difficult circumstances.

When her boss broke his leg, Julie had to represent the company at the congress, and she rose to the occasion extremely well.

“The dogmas of the quiet past are inadequate to the stormy present. The occasion is piled high with difficulty and we must rise with the occasion. As our case is new, we must think anew and act anew. We must disenthrall ourselves, and then we shall save our country.” Abraham Lincoln

run rings around - If you show much more skill or ability than your opponent, you run rings (or circles) around them.

In a quiz show on TV yesterday, a teenage girl ran rings around the other contestants.

sail through - If you sail through something, for example a test or an exam, you succeed in doing it without difficulty.

The English test was no problem for Pedro. He sailed through it.

save the day - If you find a solution to a serious problem, and ensure the success of something that was expected to fail, you save the day.

The dog ate the apple pie I had made for my guests, but my sister saved the day by making one of her speedy desserts!

sky's the limit - To say the sky's the limit means that there is no limit to the possibility of success or progress for someone or something.

"How successful do you think the project will be?"

"Who knows ... the sky's the limit!"

“Sky is not a limit for me; because I have no limit for myself in life. Because life is a world full of risk taking and possibilities. No matter how hard or easy life is; I will always find a way to enjoy myself; even in the mist of circumstances; because problems is a sense of adventure in sheep's clothing.” Temitope Owosela

“Never, ever, let anyone tell you what you can and can't do. Prove the cynics wrong. Pity them for they have no imagination. The sky's the limit. Your sky. Your limit. Now. Let's dance.” Tom Hiddleston

smash hit - A very successful performance in music, films, theatre, etc. is called a smash hit.

The film 'Titanic' was a smash hit all over the world.

snatch victory from the jaws of defeat - If you manage to win something such as a match or a contest, when you are on the verge of losing, you snatch victory from the jaws of defeat.

With a last-minute goal, the team snatched victory from the jaws of defeat.

top dog - To say that a person, group or country is top dog means that they are more successful or more powerful than others.

She's top dog in cosmetics today.

on the up and up - If you are on the up and up, you are becoming increasingly successful.

The architect has been on the up and up since he designed a building in Dubai.

weather the storm - If you weather the storm, you succeed in surviving a difficult period or situation.

Given the current recession, the company is weathering the storm better than most.

“That's what true love is. It cannot be broken, it cannot be chipped away, it's eternal, everlasting, and it can weather any storm.” Alyson Noel, Dark Flame

win-win -The term win-win refers to a situation or proposition where both or all parties benefit from the outcome.

There were smiles all round when the contract was signed - it was a win-win situation.

have the world at your feet - If you have the world at your feet, you are extremely successful and greatly admired.

The talented young actress has the world at her feet.

have the world by its tail - Someone who has the world by its tail is very successful and has many opportunities to choose from.

Due to her intelligence and hard work, she now has the world by its tail.

წარმოდგენილი ფრაზეოლოგიური ველი სიბრტისებური სტრუქტურაა. სიბრტისებური სტრუქტურის სემენტაცია ხდება ერთი თვალსაზრისის მიხედვით. სიბრტისებური სტრუქტურის მანიფესტაციას წარმოადგენს სტრუქტურის ლინეალურობა.

„წარმატების“ სემანტიკური ფრეიმის რეპერტუარი შემდეგნაირად გამოიყურება:

Eighty percent of success is showing up. ვუდი ალენი

If you find it in your heart to care for somebody else, you will have succeeded. Maya Angelou
 To believe in yourself and to follow your dreams, to have goals in life and a drive to succeed, and
 to surround yourself with the things and the people that make you happy - this is success! სამა
 აზვედო

A successful person is one who can lay a firm foundation with the bricks that others throw at
 him. დევიდ ბრინკლი

Success is a state of mind. If you want success, start thinking of yourself as a success. Joyce
 Brothers

Success is the ability to go from one failure to another with no loss of enthusiasm. სერ უინსტონ
 ჩერჩილი

Real success is finding your lifework in the work that you love. დევიდ მაკკალაფი

Try not to become a man of success, but rather try to become a man of value. Albert Einstein

Success is the sum of details. ჰარი ფაიარსტოუნი

It is only as we develop others that we permanently succeed. ჰარი ფაიარსტოუნი

Victory is a thing of the will. Marshal Ferdinand Foch

Always bear in mind that your own resolution to succeed is more important than any one thing.
 აბრაამ ლინკოლნი

It's not enough that I should succeed -- others should fail. დევიდ მერიკი

There are no secrets to success. It is the result of preparation, hard work, and learning from
 failure. კოლინ პაუელი

Success usually comes to those who are too busy to be looking for it. Henry David Thoreau

I can do all things through him who strengthens me. Philippians 4:13

Commit your work to the LORD, and your plans will be established. ანდაზები 16:3

Delight yourself in the LORD, and he will give you the desires of your heart. ფსალმუნი 37:4

My son, do not forget my teaching, but let your heart keep my commandments, for length of days
 and years of life and peace they will add to you. Let not steadfast love and faithfulness forsake
 you; bind them around your neck; write them on the tablet of your heart. So you will find favor
 and good success in the sight of God and man. ანდაზები 3:1-4

Humble yourselves before the Lord, and he will exalt you. ჯეიმსი 4:10

Trust in the LORD with all your heart, and do not lean on your own understanding. ანდაზები
 3:5

And keep the charge of the LORD your God, walking in his ways and keeping his statutes, his commandments, his rules, and his testimonies, as it is written in the Law of Moses, that you may prosper in all that you do and wherever you turn. Kings 2:3

For I know the plans I have for you, declares the LORD, plans for welfare and not for evil, to give you a future and a hope. იერემია 29:11

Do not be conformed to this world, but be transformed by the renewal of your mind, that by testing you may discern what is the will of God, what is good and acceptable and perfect.

რომაელებს 12:2

Fear not, for I am with you; be not dismayed, for I am your God; I will strengthen you, I will help you, I will uphold you with my righteous right hand. ისაია 41:10

For what will it profit a man if he gains the whole world and forfeits his soul? Or what shall a man give in return for his soul? მათე 16:26

“One who is faithful in a very little is also faithful in much, and one who is dishonest in a very little is also dishonest in much. If then you have not been faithful in the unrighteous wealth, who will entrust to you the true riches? ლუკა 16:10-11

Do not be anxious about anything, but in everything by prayer and supplication with thanksgiving let your requests be made known to God. ფილიპინელებს 4:6

Let not steadfast love and faithfulness forsake you; bind them around your neck; write them on the tablet of your heart. So you will find favor and good success in the sight of God and man.

ანდაზები 3:3-4

This Book of the Law shall not depart from your mouth, but you shall meditate on it day and night, so that you may be careful to do according to all that is written in it. For then you will make your way prosperous, and then you will have good success. ჯოშუა 1:8

You shall remember the LORD your God, for it is he who gives you power to get wealth, that he may confirm his covenant that he swore to your fathers, as it is this day. Deuteronomy 8:18

But the fruit of the Spirit is love, joy, peace, patience, kindness, goodness, faithfulness, gentleness, self-control; against such things there is no law. გალათეელებს 5:22-23

Be kind to one another, tenderhearted, forgiving one another, as God in Christ forgave you. Ephesians 4:32

I have said these things to you, that in me you may have peace. In the world you will have tribulation. But take heart; I have overcome the world.” იოანე 16:33

For a dream comes with much business, and a fool's voice with many words. Ecclesiastes 5:3

For still the vision awaits its appointed time; it hastens to the end—it will not lie. If it seems slow, wait for it; it will surely come; it will not delay. Habakkuk 2:3

“Blessed is the man who trusts in the LORD, whose trust is the LORD. იერემია 17:7

Let no one despise you for your youth, but set the believers an example in speech, in conduct, in love, in faith, in purity. ტიმოთე 4:12

“For God so loved the world, that he gave his only Son, that whoever believes in him should not perish but have eternal life. იოანე 3:16

For at one time you were darkness, but now you are light in the Lord. Walk as children of light. Ephesians 5:8

And we know that for those who love God all things work together for good, for those who are called according to his purpose. რომელეზ 8:28

Guard your steps when you go to the house of God. To draw near to listen is better than to offer the sacrifice of fools, for they do not know that they are doing evil. Be not rash with your mouth, nor let your heart be hasty to utter a word before God, for God is in heaven and you are on earth. Therefore let your words be few. For a dream comes with much business, and a fool's voice with many words. ეკლესიასტე 5:1-3

For with the judgment you pronounce you will be judged, and with the measure you use it will be measured to you. მეთე 7:2

The righteous who walks in his integrity— blessed are his children after him! A king who sits on the throne of judgment winnows all evil with his eyes. Who can say, “I have made my heart pure; I am clean from my sin”? Unequal weights and unequal measures are both alike an abomination to the LORD. ანდაზები 20:7-10

Let not steadfast love and faithfulness forsake you; bind them around your neck; write them on the tablet of your heart. ანდაზები 3:3

And God blessed them. And God said to them, “Be fruitful and multiply and fill the earth and subdue it and have dominion over the fish of the sea and over the birds of the heavens and over every living thing that moves on the earth.” გენეზისი 1:28

He stores up sound wisdom for the upright; he is a shield to those who walk in integrity. ანდაზები 2:7

All Scripture is breathed out by God and profitable for teaching, for reproof, for correction, and for training in righteousness. ტიმოთე 3:16

You will increase my greatness and comfort me again. ფსალმუნი 71:21

Take away from me scorn and contempt, for I have kept your testimonies. ფსალმუნი 119:22

Save us, we pray, O LORD! O LORD, we pray, give us success! ფსალმუნი 118:25

For truly, I say to you, until heaven and earth pass away, not an iota, not a dot, will pass from the Law until all is accomplished. მათე 5:18

Bring the full tithe into the storehouse, that there may be food in my house. And thereby put me to the test, says the LORD of hosts, if I will not open the windows of heaven for you and pour down for you a blessing until there is no more need. I will rebuke the devourer for you, so that it will not destroy the fruits of your soil, and your vine in the field shall not fail to bear, says the LORD of hosts. მალაქია 3:10-11

Every good gift and every perfect gift is from above, coming down from the Father of lights with whom there is no variation or shadow due to change. ჯეიმსი 1:17

In the morning sow your seed, and at evening withhold not your hand, for you do not know which will prosper, this or that, or whether both alike will be good. ეკლესიასტე 11:6

The LORD your God will make you abundantly prosperous in all the work of your hand, in the fruit of your womb and in the fruit of your cattle and in the fruit of your ground. For the LORD will again take delight in prospering you, as he took delight in your fathers. Deuteronomy 30:9
But Isaac said to his son, “How is it that you have found it so quickly, my son?” He answered, “Because the LORD your God granted me success.” გენეზისი 27:20

Let those who delight in my righteousness shout for joy and be glad and say evermore, “Great is the LORD, who delights in the welfare of his servant!” ფსალმუნი 35:27

Do your best to present yourself to God as one approved, a worker who has no need to be ashamed, rightly handling the word of truth. ტიმოთე 2:15

And the LORD answered me: “Write the vision; make it plain on tablets, so he may run who reads it. Habakkuk 2:2

So you will find favor and good success in the sight of God and man. ანდაზები 3:4

Without counsel plans fail, but with many advisers they succeed. ანდაზები 15:22

Now to him who is able to do far more abundantly than all that we ask or think, according to the power at work within us, to him be glory in the church and in Christ Jesus throughout all generations, forever and ever. Amen. ეფესიელებს 3:20-21

Nevertheless, do not rejoice in this, that the spirits are subject to you, but rejoice that your names are written in heaven.” In that same hour he rejoiced in the Holy Spirit and said, “I thank you,

Father, Lord of heaven and earth, that you have hidden these things from the wise and understanding and revealed them to little children; yes, Father, for such was your gracious will.

ლუკა 10:20-21

The blessing of the LORD makes rich, and he adds no sorrow with it. Proverbs 10:22

Your word is a lamp to my feet and a light to my path. ფსალმუნი 119:105

He is wise in heart and mighty in strength —who has hardened himself against him, and succeeded? ობი 9:4

Then Saul said to David, “Blessed be you, my son David! You will do many things and will succeed in them.” So David went his way, and Saul returned to his place. სამუელი 26:25

I have fought the good fight, I have finished the race, I have kept the faith. ტიმოთე 4:7

And whatever you ask in prayer, you will receive, if you have faith.” მათე 21:22 “Blessed are the poor in spirit, for theirs is the kingdom of heaven. “Blessed are those who mourn, for they shall be comforted. “Blessed are the meek, for they shall inherit the earth. “Blessed are those who hunger and thirst for righteousness, for they shall be satisfied. “Blessed are the merciful, for they shall receive mercy. მათე 5:3-11

For I, the LORD your God, hold your right hand; it is I who say to you, “Fear not, I am the one who helps you.” ისაია 41:13

If the iron is blunt, and one does not sharpen the edge, he must use more strength, but wisdom helps one to succeed. ეკლესიასტე 10:10

In all toil there is profit, but mere talk tends only to poverty. ანდაზები 14:23

May he grant you your heart's desire and fulfill all your plans! ფსალმუნი 20:4

The LORD rewards every man for his righteousness and his faithfulness, for the LORD gave you into my hand today, and I would not put out my hand against the LORD's anointed. Samuel 26:23

He raises up the poor from the dust; he lifts the needy from the ash heap to make them sit with princes and inherit a seat of honor. For the pillars of the earth are the LORD's, and on them he has set the world. სამუელი 2:8

Brothers, I do not consider that I have made it my own. But one thing I do: forgetting what lies behind and straining forward to what lies ahead. ფილიპინელებს 3:13

What then shall we say to these things? If God is for us, who can be against us? რომაელებს 8:31

“Ask, and it will be given to you; seek, and you will find; knock, and it will be opened to you. For everyone who asks receives, and the one who seeks finds, and to the one who knocks it will be opened. მათე 7:7-8

The reward for humility and fear of the LORD is riches and honor and life. Proverbs 22:4

A slack hand causes poverty, but the hand of the diligent makes rich. Proverbs 10:4

In all your ways acknowledge him, and he will make straight your paths. Proverbs 3:6

Let the favor of the Lord our God be upon us, and establish the work of our hands upon us; yes, establish the work of our hands! ფსალმუნი 90:17

For the LORD God is a sun and shield; the LORD bestows favor and honor. No good thing does he withhold from those who walk uprightly. ფსალმუნი 84:11

And I will give him the morning star. გამოცხადება 2:28

And my God will supply every need of yours according to his riches in glory in Christ Jesus. ფილიპინელებს 4:19

He who did not spare his own Son but gave him up for us all, how will he not also with him graciously give us all things? რომაელებს 8:32

But seek the welfare of the city where I have sent you into exile, and pray to the LORD on its behalf, for in its welfare you will find your welfare. იერემია 29:7

Do you see a man skillful in his work? He will stand before kings; he will not stand before obscure men. ანდაზები 22:29

The LORD said to Abram, after Lot had separated from him, "Lift up your eyes and look from the place where you are, northward and southward and eastward and westward, for all the land that you see I will give to you and to your offspring forever. გენეზისი 13:14-15

For nothing will be impossible with God." ლუკა 1:37

ცოდნის რეპრეზენტაციის სტრუქტურები ქმნიან მთლიანობას, რომელიც განიხილება ცოდნის ერთგვარ მატრიცად. მთლიანობის ცოდნის საფუძველზე, რომლის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ნაწილს ფუნქციონალური დამოკიდებულებები შეადგენს, ხდება სინამდვილის (საგნობრივი სფეროს) მოდელირება (Anderson, /ანდერსონი, 1996, გვ. 232), (Bellezza, Bower, /ბელეზა, ბოუერი, 1981, გვ. 1-4), (Blezer, /ბლეზერი, 1997, გვ. 102-108), (Burling, /ბურლინგი, 1964, გვ. 128-132).

ვალიდურ სისტემაში ელემენტების შერჩევა ხდება განსაზღვრული წესების გათვალისწინებით: ელემენტები უნდა შეესაბამებოდნენ რომელიმე ერთ სფეროს, ყველანი ერთად კი აზრობრივად (შინაარსობრივად) იყვნენ დაკავშირებული. სქემათა სისტემა წარმოადგენს ლოგიკური და ასოციაციური აზროვნების ერთგვარ პროდუქტს.

„მარცხის“ ფრაზეოლოგიური ველის რეპერტუარი თანამედროვე ინგლისურ ენაში შემდეგნაირად გამოიყურება:

wither on the vine - If something withers on the vine, it fails or ceases to exist because people do not support or encourage it.

Let's hope the recent efforts towards peace will not wither on the vine.

“I don't want my love with her to wither like grapes on a vine, so I'll water it with romance to turn it into wine.” ჯეროლდ კინსი, *This Book is Not for Sale*

throw in the towel - If you throw in the towel, you admit that you cannot succeed.

After unsuccessfully competing in several championships, she decided to throw in the towel and go back to college.

“There are things we never tell anyone. We want to but we can't. So we write them down. Or we paint them. Or we sing about them. It's our only option. To remember. To attempt to discover the truth. Sometimes we do it to stay alive. These things, they live inside of us. They are the secrets we stash in our pockets and the weapons we carry like guns across our backs. And in the end we have to decide for ourselves when these things are worth fighting for, and when it's time to throw in the towel. Sometimes a person has to die in order to live. Deep down, I know you know this. You just can't seem to do anything about it. I guess it's a sad fact of life that some of us move on and some of us inevitably stay behind. Only in this case I'm not sure which one of us is doing which. You were right about one thing though. It's not fate. It's a choice. And who knows, maybe we'll meet again someday, somewhere up above all the noise. Until then, when you think of me, try and remember the good stuff. Try and remember the love.” ტიფანი დებარტოლო, *How to Kill a Rock Star*

spread oneself too thin - If you spread yourself too thin, you do too many things at the same time and can't do any of them well.

Don't spread yourself too thin or you'll get nowhere.

“Nonetheless, there are some whose capacity to love is great enough for them to build loving relationships successfully within the family and still have energy left for additional relationships. For these the myth of exclusivity is not only patently false, but also represents an unnecessary limitation upon their capacity to give of themselves to others outside their family. It is possible for this limitation to be overcome, but great self-discipline is required in the extension of oneself in order to avoid “spreading oneself too thin.” მ. სკოტ პეკი, *The Road Less Traveled: A New Psychology of Love, Traditional Values and Spiritual Growth*

throw a spanner in the works - If someone or something throws a spanner (or a wrench) in the works, they do something that causes problems and prevents the success of a plan or event.

The two companies were keen to sign the agreement before anything happened to throw a spanner in the works.

“it probably needs something like what came to be called the Bibighar gardens affair to sort out the mechanical men from the men who are capable of throwing a spanner into the works.” პოლ სკოტი, The Raj Quartet

out of the picture - To say that a person or group is out of the picture means that they have been eliminated in a contest or tournament.

We were beaten in the semi-finals, so that's us out of the picture!

not getting anywhere - If you are not getting anywhere, you are making no progress at all.

I've spent the whole day looking for a solution but I'm not getting anywhere.

miss the boat - If you miss the boat, you fail to take advantage of an opportunity because you don't act quickly enough.

I managed to get my order through before the end of the special offer - but I nearly missed the boat!

“Often it does seem such a pity that Noah and his party did not miss the boat.” მარკ ტვენი, Christian Science

“Tracy and I were among the few girls left in our class who hadn't made it to the table as Todd's girl of the moment. I'd never had the desire to be part of their demented version of Noah's Ark, where you could only survive if you were paired up with a member of the opposite sex. If I had to choose between dating Todd and missing the boat, I was fully prepared to drown.” Elizabeth Eulbergელიზაბეტ იულბერგი, The Lonely Hearts Club

make a pig's ear of - If you make a pig's ear of something, you do a task or a chore very badly or make a complete mess of it.

Gary offered to paint the kitchen but he made a pig's ear of it.

at a low ebb - A person or organization at a low ebb is not as strong or successful as usual.

The recent political crisis has left the country at a low ebb.

“It makes one sad to hear Christians saying, "Well, there is no harm in this; there is no harm in that," thus getting as near to the world as possible. Grace is at a low ebb in that soul which can even raise the question of how far it may go in worldly conformity.” Charles Haddon Spurgeon, Morning And Evening: Daily Readings

let slip through fingers - If you let something slip through your fingers, such as a good opportunity, you fail to obtain it or keep it.

He should have accepted the job when it was offered. He let the opportunity slip through his fingers.

lead to a dead end - If a plan or project leads to a dead end, it develops no further because it has no future.

In spite of the scientists' efforts, the research lead to a dead end.

on its knees - When something such as a country or organization is on its knees, or brought to its knees, it is in a very weak situation or on the verge of failure.

The civil war brought the country to its knees.

go up in smoke - If a plan or project goes up in smoke, it fails or ends before producing a result.

When Amy and Tom separated, my mother's dream of a romantic wedding went up in smoke.

"We need to talk," she said. "All of us. About what we're going to do now."

"I was going to watch Project Runway," said Jace. "Its on next."

"No you're not," said Magnus. He snapped his fingers and the TV went off, releasing a small puff of smoke as the picture died. "You need to deal with this."

"Suddenly you're interested in solving my problems?"

"I'm interested in getting my apartment back. I'm tired of you cleaning all the time." Magnus snapped his fingers again menacingly. "Get up."

"Or you'll be the next one to go up in smoke," said Simon with relish.

"There's no need to clarify my snap," said Magnus. "The implication was clear in the snap itself."

კასანდრა კლეარი, City of Ashes

go to the dogs - To say that a company, organization or country is going to the dogs means that it is becoming less successful or efficient than before.

Some think the company will go to the dogs if it is nationalized.

also-ran - This term refers to an unsuccessful competitor whose performance is so much poorer than the winner's that it appears insignificant.

He entered the contest hoping that he wouldn't end up as an 'also-ran'.

back to square one - To say that someone is back to square one means that they have not succeeded in what they were trying to do, so they have to start again.

When the plans were refused, it was 'back to square one' for the architect.

“Love isn't always pretty. Sometimes you spend all your time hoping it'll eventually be something different. Something better. Then, before you know it, you're back to square one, and you lost your heart somewhere along the way.” კოლინ ჰუვერი, Ugly Love

(up a) blind alley - If you go up a blind alley, you follow an ineffective course of action which leads nowhere or produces no results.

The suspect's 'revelations' lead the police up a blind alley.

“The most important thing in life is to follow your instincts because if you don't you end up in blind alleys” B.J. Torfin

blow up in face - When working on a plan or project, if it suddenly goes wrong or fails, it blows up in your face.

The trip was difficult to organize, but it blew up in his face when the airline company went on strike.

“Are you gloating inside? That's what this is about, isn't it? Getting me to trust you so you could blow it up in my face!” “I get that you're angry—,” said Patch. “I am ripped apart!” I shouted.”

ბეკა ფიცპატრიკი, Hush, Hush

bottom fell out - When something causes a plan, project or venture to collapse or fail, the bottom falls out of it.

When heavy rain was announced, the bottom fell out of their plans for a beach party.

“The bottom fell out of my stomach. It was like putting a foot wrong on a frozen creek, the crack of ice, and sudden drop, the knowledge that there was nothing beneath but dark water.” Leigh Bardugo, Siege and Storm

had one's chips - To say that someone has had their chips means that they have completely failed in what they set out to achieve.

After the second round, it looked as though Watson had had his chips.

close but no cigar - This expression refers to an effort to do something which was a good attempt but not quite good enough to succeed.

The ball touched the goal post - close but no cigar!

“I know, despite all the gloom and self-doubt that bubbles up from the deep when you get dumped, that you did not represent my last and best chance of a relationship. So, you know. Nice try. Close, but no cigar. See you around.” ნიკ ჰორნბი, High Fidelity

come to grief - If someone or something comes to grief, they either have an accident, are destroyed or end in failure.

Their plans for a golf course came to grief when it was decided to build a motorway.

cut one's losses - If you end or withdraw from something that is already failing, in order to reduce the loss of money, time or effort invested in it, you cut your losses.

The project is heading for failure. Let's cut our losses before it's too late.

cut one's own throat - If you cut your own throat, you do something that will be the cause of your own failure or ruin your chances in the future.

Tony has already missed a lot of classes. He's cutting his own throat.

dead duck - This expression refers to a project or scheme which has been abandoned or is certain to fail.

The new cinema is going to be a dead duck because it's too far away from the town centre.

dead in the water - A plan or project that is dead in the water is at a standstill or has ceased to function and is unlikely to be reactivated in the future.

Because of the crisis, the planned housing development is now dead in the water.

dice are loaded - If everything seems to work to your disadvantage, and you are not likely to succeed, the dice are loaded against you.

I applied for the job, but being a woman, and over forty, the dice were loaded against me.

“Everybody knows that the dice are loaded,

Everybody rolls with their fingers crossed,

Everybody knows that the war is over,

Everybody knows the good guys lost.” Leonard Cohen, *The Leonard Cohen Collection*

“Into this wild-beast tangle these men had been born without their consent, they had taken part in it because they could not help it; that they were in jail was no disgrace to them, for the game had never been fair, the dice were loaded. They were swindlers and thieves of pennies and dimes, and they had been trapped and put out of the way by the swindlers and thieves of millions of dollars.” Upton Sinclair, *The Jungle*

disaster written all over - If something, such as a plan or idea, has disaster written all over it, it is thought to be heading for complete failure, or will cause a lot of trouble.

Mary's idea of a holiday with her in-laws has disaster written all over it!

“This had disaster written all over it. Jack wasn't exactly the picture of discretion-or sanity,for that matter.” კირსტენ უაიტი, *Supernaturally*

“I’m with the Romani on this one,” Nellie said. “I’d put up with the painful bump rather than trusting the pixie with emotional issues to put shrinking dust on my head. That has disaster written all over it.” ამანდა ლი, Freaky Days

draw a blank - If you look for or try to remember something, and draw a blank, you fail to find it.

I nearly won the quiz; unfortunately I drew a blank at the last question!

“A blank is the only thing I draw well. --T-SHIRT” Darynda Jones, Sixth Grave on the Edge

fall at first hurdle - If you fall at the first hurdle, you fail to overcome the first difficulty encountered.

Scott fell at the first hurdle. He didn't study enough and failed his first exam.

fall flat - If a joke, a story or a form of entertainment falls flat, it does not amuse people, or fails to have the effect that was intended.

He made a few attempts at humor during his speech but most of his jokes fell flat.

“He raised his brows. "You're drunk." "Am not!" He gave me a bland look. "A drunk's famous last words before they fall flat on their face.” ჯ. ლიონი, Wait for You

fall on one's sword - If you fall on your sword, you accept the consequences of an unsuccessful or wrong action.

The organizer of the referendum resigned when the poor results were announced. It was said that he' fell on his sword'.

“Virginia Woolf wrote, "Across the broad continent of a woman's life falls the shadow of a sword." On one side of that sword, she said, there lies convention and tradition and order, where all is correct. But on the other side of that sword, if you're crazy enough to cross it and choose a life that does not follow convention, "all is confusion." Nothing follows a regular course. Her argument was that the crossing of the shadow of that sword may bring a more interesting existence to a woman, but you can bet it will be more perilous.” Elizabeth Gilbert, Eat, Pray, Love
fight a losing battle - If someone is fighting a losing battle, they are trying to do something even when there is little chance of succeeding.

The headmaster is fighting a losing battle trying to ban mobile phones at school.

“And Harry remembered his first nightmarish trip into the forest, the first time he had ever encountered the thing that was then Voldemort, and how he had faced him, and how he and Dumbledore had discussed fighting a losing battle not long thereafter. It was important, Dumbledore said, to fight, and fight again, and keep fighting, for only then could evil be kept at bay, though never quite eradicated. ჯოან როულინგი, Harry Potter and the Half-Blood Prince

will never fly - To say that something will never fly means that it will not be successful.

He's got incredible ideas, but none that will ever fly!

ცოდნა მებსიერებაში წარმოადგენს არა ცალკეულ ფრაგმენტებს, არამედ გარკვეულ დაკავშირებულ სტრუქტურებს. ხელოვნური ინტელექტის თეორიაში უკანასკნელ პერიოდში უფრო და უფრო მეტი ყურადღება ეთმობა ცოდნის სტრუქტურების ურთიერთკავშირს. ცოდნის რეპრეზენტაციაზე ორიენტირებული სტრუქტურის საფუძველს წარმოადგენს მებსიერების კონცეპტუალური ორგანიზაცია - ერთგვარი განმაზოგადებელი სტრუქტურა, რომლის ფრაგმენტებს შორის შეიძლება იყოს დროითი, სივრცითი, სიტუაციური, ასოციაციური, ფუნქციონალური და ა.შ. ტიპის კავშირი. ადამიანის ფორმალური ცოდნა სამყაროზე და მისი პირადი გამოცდილება არ არსებობს იზოლირებულად - ცოდნა და გამოცდილება ქმნის ერთიან, სტაბილურ სტრუქტურას. სწორედ ამ ტიპის სტრუქტურად წარმოგვიდგება სამყაროს მოდელი.

„მარცხის“ სემანტიკური ფრეიმის რეპერტუარი შემდეგნაირად გამოიყურება:

There is much to be said for failure. It is much more interesting than success. Max Beerbohm
A man can fail many times, but he isn't a failure until he begins to blame somebody else. John Burroughs

Defeat never comes to any man until he admits it. Josephus Daniels

But man is not made for defeat. A man can be destroyed but not defeated. Ernest Hemingway

Defeat is not the worst of failures. Not to have tried is the true failure. George E. Woodberry

I can do all things through him who strengthens me. ფილიპინელებს 4:13

More than that, we rejoice in our sufferings, knowing that suffering produces endurance, and endurance produces character, and character produces hope, and hope does not put us to shame, because God's love has been poured into our hearts through the Holy Spirit who has been given to us. რომაელებს 5:3-5

My flesh and my heart may fail, but God is the strength of my heart and my portion forever.

ფსალმუნნი 73:26

If we confess our sins, he is faithful and just to forgive us our sins and to cleanse us from all unrighteousness. იოანე 1:9

Do not be deceived: God is not mocked, for whatever one sows, that will he also reap.

გალათეელებს 6:7

Therefore, if anyone is in Christ, he is a new creation. The old has passed away; behold, the new has come. კორინთოელებს 5:17

Whoever conceals his transgressions will not prosper, but he who confesses and forsakes them will obtain mercy. ანდაზები 28:13

For the righteous falls seven times and rises again, but the wicked stumble in times of calamity. ანდაზები 24:16

Cast your burden on the LORD, and he will sustain you; he will never permit the righteous to be moved. ფსალმუნი 55:22

But God shows his love for us in that while we were still sinners, Christ died for us. რომაელებს 5:8

“No one can serve two masters, for either he will hate the one and love the other, or he will be devoted to the one and despise the other. You cannot serve God and money. მათე 6:24

For I know the plans I have for you, declares the LORD, plans for welfare and not for evil, to give you a future and a hope. იერემია 29:11

And now why do you wait? Rise and be baptized and wash away your sins, calling on his name.’ Acts 22:16

You see that a person is justified by works and not by faith alone. ჯეიმსი 2:24

For by grace you have been saved through faith. And this is not your own doing; it is the gift of God, not a result of works, so that no one may boast. Ephesians 2:8-9

Or do you not know that your body is a temple of the Holy Spirit within you, whom you have from God? You are not your own, for you were bought with a price. So glorify God in your body. კორინთოელებს 6:19-20

And we know that for those who love God all things work together for good, for those who are called according to his purpose. რომაელებს 8:28

Blows that wound cleanse away evil; strokes make clean the innermost parts. ანდაზები 20:30

Trust in the LORD with all your heart, and do not lean on your own understanding. In all your ways acknowledge him, and he will make straight your paths. ანდაზები 3:5-6

Here is a call for the endurance of the saints, those who keep the commandments of God and their faith in Jesus. გამოცხადება 14:12

And Peter said to them, “Repent and be baptized every one of you in the name of Jesus Christ for the forgiveness of your sins, and you will receive the gift of the Holy Spirit. Acts 2:38

For those whom he foreknew he also predestined to be conformed to the image of his Son, in order that he might be the firstborn among many brothers. რომაელებს 8:29

“For God so loved the world, that he gave his only Son, that whoever believes in him should not perish but have eternal life. იოანე 3:16

No, I tell you; but unless you repent, you will all likewise perish. ლუკა 13:3

But someone will say, “You have faith and I have works.” Show me your faith apart from your works, and I will show you my faith by my works. ჯეიმსი 2:18

I told you that you would die in your sins, for unless you believe that I am he you will die in your sins.” იოანე 8:24

Bear fruit in keeping with repentance. მათე 3:8

To put off your old self, which belongs to your former manner of life and is corrupt through deceitful desires, and to be renewed in the spirit of your minds, and to put on the new self, created after the likeness of God in true righteousness and holiness. Ephesians 4:22-24

God is in the midst of her; she shall not be moved; God will help her when morning dawns. ფსალმუნი 46:5

The saying is trustworthy and deserving of full acceptance, that Christ Jesus came into the world to save sinners, of whom I am the foremost. But I received mercy for this reason, that in me, as the foremost, Jesus Christ might display his perfect patience as an example to those who were to believe in him for eternal life. ტიმოთე 1:15-16

Fathers, do not provoke your children to anger, but bring them up in the discipline and instruction of the Lord. Ephesians 6:4

ცოდნის რეპრეზენტაციის სხვადასხვა სტრუქტურა სიტუაციას სხვადასხვა პერსპექტივიდან აღწერს. ცოდნის რეპრეზენტაციის სტრუქტურებს შორის არსებული განსხვავება ასახავს ქმედებას, მიზეზ-შედეგობრივ კავშირს და თვალსაზრისის ცვლილებას.

სქემათა სისტემის კონფიგურანტთა განსაზღვრის შედეგს წარმოადგენს

„მარინტირებელ განზოგადებათა“ ჩამოყალიბება. „მარინტირებელ განზოგადებათა“ მეშვეობით კი იქმნება ინტეგრალურ და ექსპლონატორულ პრინციპებზე დაფუძნებული სააზროვნო მოდელი.

ცოდნის რეპრეზენტაციის სტრუქტურა ყოველდღიური ურთიერთობების, საზრისისეული ინტერპრეტაციების და ხელახალი ინტერპრეტაციების უწყვეტი პროცესის პროდუქტია.

ცოდნის რეპრეზენტაციის სტრუქტურა წარმოადგენს კოლექტიური ცნობიერებისათვის რელევანტურ იდეათა, რწმენათა და გრძნობათა კომპოზიციას, რომლის ვალიდურობაც ეფუძნება ინდივიდუალური ცნობიერებისათვის რელევანტურ იდეათა, რწმენათა და გრძნობათა ანალიზის შედეგად იდენტიფიცირებულ ზოგად კონოზომიერებებს. ადამიანის ფორმალური ცოდნა სამყაროზე და მისი პირადი გამოცდილება არ არსებობს იზოლირებულად - ცოდნა და გამოცდილება ქმნის ერთიან, სტაბილურ სტრუქტურას. სწორედ ამ ტიპის სტრუქტურად წარმოგვიდგება ცოდნის რეპრეზენტაციის სტრუქტურა. ფრეიმის რეპერტუარის ანალიზის შედეგად აიგო სქემა, რომელიც შემდეგნაირად გამოიყურება:

SUCCESS/FAILURE

Definition:

An Agent has attempted to achieve a Goal, and the actual outcome of the Agent's action has been resolved, so that it either specifically matches the Agent's intent (e.g. success) or does not match it (e.g. failure).

He PULLED OFF his April Fool's Day prank by the barest of margins .

Unfortunately, we were n't SUCCESSFUL. DNI

We FAILED miserably at getting the gay rights bill passed .

Core:

Agent [age]	The Agent makes an attempt to achieve a Goal.
Semantic Type: Sentient	John MANAGED a feeble smile.
Goal [goa]	The Goal is what the Agent attempts to achieve.
Semantic Type: Goal	If you don't SUCCEED in your subterfuge, then report back for further orders.
Role [rol]	A participant function in a particular event or in events of a particular kind.
Excludes: Goal	Benedikt was SUCCESSFUL as a master brewer of beer.

Non-Core:

Circumstances [cir] This FE is applied to expressions which indicate the prevailing

	physical conditions for the event, or some concurrent states of affairs.
	And could anybody have SUCCEEDED under those conditions, using other methods?
Containing_event [con]	This FE identifies an event during which the Agent attempts to achieve a Goal. He was SUCCESSFUL in the Smithers v Burns case.
Degree [deg]	This FE identifies the Degree to which an attempt occurs.
Semantic Type: Degree	Your attempt at convincing me has utterly FAILED.
Depictive [Dep]	The Depictive is a phrase which describes the Agent.
Explanation [exp]	The Explanation denotes a proposition from which the success or failure logically follows. This often means that the Explanation causes the success or failure, but not in all cases. Kerry FAILED because of his inability to tell his own story.
Means [Means]	This FE identifies the Means by which the Goal is achieved (or not).
Semantic Type: State_of_affairs	
Place [Place]	The place where an attempt succeeds or fails.
Semantic Type:Locative_relation	On the bridge he SUCCEEDED in putting the wig on the corpse.
Re-encoding [re-e]	Re-encoding presents the success or failure event as an integral part of a larger conceptualization expressed by another frame.
Time [Time]	This FE identifies the Time when the attempt succeeds or fails.
Semantic Type: Time	

კონცეპტუალური ბადის ანალიზის შედეგად გამოვლინდა, რომ „რისკის“ კონცეპტუალური ბადის ასოციაციურ კონფიგურანტებს წარმოადგენს: 1. საფრთხე; 2. უსაფრთხოება; 3. წარმატება; 4. მარცხი.

კვლევისათვის ფუძემდებლურია ქმედებათა კატეგორიზაცია ნორმატიულ და არანორმატიულ ტიპებად. რისკზე წასვლა/გარისკვა თავსდება არანორმატიული ქმედების კატეგორიაში, არგარისკვა კი - განეკუთვნება ნორმატიული ქმედების კატეგორიას.

ნორმატიული მოქმედება რაციონალურია იმდენად, რამდენადაც იგი შეესატყვისება ქცევის სოციალურად მიღებულ სტანდარტებს. ნორმატიული მოქმედების ეტალონია ისეთი სოციალური სიტუაცია, რომელშიც ქცევის არსებული სტანდარტები ემსახურება საერთო ინტერესებს.

არანორმატიული მოქმედება რაციონალურია იმ ზომით, რა ზომითაც მოქმედი სუბიექტი ირჩევს “სასურველის მიღების” ყველაზე ეფექტურ საშუალებას.

მოქმედება იმართება ცოდნის მიერ. მაგრამ ეს ცოდნა შეიძლება განსხვავებული იყოს. მეცნიერული ცოდნა არ არის არც ერთადერთი შესაძლებელი რამ, არც ერთადერთი სწორი და რაციონალური რამ. სოციალური ურთიერთქმედების მონაწილეთა გამოცდილება მოიცავს პრაქტიკულ know-how-ს და არა მეცნიერულ ცოდნას. ეს უკანასკნელი “სამყაროს” ევოლუციის გამოცდილებას თანმიმდევრულ ინფორმაციად გარდაქმნის, რომელიც გამოსადეგია თაობათაშორისი ტრანსლაციისათვის.

კონცეპტუალური ბადის კონფიგურანტები ქმნიან იერარქიულ ქსელს. აღნიშნული ქსელის სტრუქტურული თავისებურება - გრადუალურობა - განპირობებულია ადამიანის მეხსიერებაში აკუმულირებულ ცნებათა შორის არსებული ურთიერთკავშირით. ცნებათა იერარქია წარმოადგენს გლობალურ სქემას, რომელიც შეიძლება, საფუძვლად დაედოს ნებისმიერი საგნობრივი სფეროს ცოდნის სტრუქტურის კონცეპტუალურ ანალიზს.

გარკვეული თემით „შემოსაზღვრული“ კონცეპტუალური ბადე წარმოადგენს განზოგადებულ ცოდნას ან მზაობას, რომელიც ემყარება ჩვენს გამოცდილებას. კონცეპტუალური ბადე აადვილებს ახალი ინფორმაციის შემოსვლას, გაგებასა და უკვე არსებულთან დაკავშირებას. კონცეპტუალურ ბადეს მოლოდინის განცდაც ახლავს თან.

კონცეპტუალური ბადისათვის რელევანტური ცოდნის მახასიათებლებს წარმოადგენს:

ა. იერარქიულობა - ნებისმიერი პროცესი თუ მოვლენა შეიძლება განხილულ იქნას, როგორც უფრო წვრილი ქვესიმრავლის სიმრავლე და პირიქით, ნებისმიერი ობიექტი შეიძლება, განხილულ იქნეს როგორც განზოგადების უფრო მაღალი კლასის ელემენტი.

ბ. კონტინუალურობა - სემანტიკური ფრეიმის კონსტრუირების ამოცანა გულისხმობს გარკვეული უსრულობის ჩარჩოებით შემოსაზღვრას. საგნობრივი სფეროს საზღვრების დადგენა გააზრებულია როგორც სემანტიკური ფრეიმის კონფიგურაციის განსაზღვრისათვის საკმარისი შეზღუდვებისა და დაშვებების შემოტანის პროცესი.

კონცეპტუალური ბადის მოდელი უნივერსალურია. იგი იძლევა სამყაროს შესახებ არსებული მთელი ცოდნის მრავალფეროვნების გამოსახვის შესაძლებლობას.

დასკვნა

ცოდნა იქმნება სპირალისებურად და, ერთი შეხედვით, ისეთი წინააღმდეგობრივი ფენომენებისაგან, როგორცაა წესრიგი და ქაოსი, მიკრო და მაკრო, ნაწილი და მთელი, იმპლიციტური და ექსპლიციტური, "მე" და "სხვები", დედუქცია და ინდუქცია, შემოქმედებითობა და კონტროლი.

ცოდნის შესაქმნელად საჭიროა ერთობლივი კონტექსტი. სწორედ კონტექსტის აღნიშნულ ტიპში ხდება ცოდნის გაზიარება, შექმნა და გამოყენება. სოციალური, კულტურული და ისტორიული კონტექსტები მნიშვნელოვანია ინდივიდებისათვის, რადგან ასეთი კონტექსტი ქმნის ინფორმაციის ინტერპრეტაციისა და მისთვის მნიშვნელობის მინიჭების საფუძველს. კონტექსტი რთული და ცვალებადია. ის საზღვრებს უწესებს ინდივიდებს ინტერაქციისათვის და იმავდროულად მისი საზღვრები ღიაა.

მოვლენათა და საგანთა შორის არსებულ მიმართებათა შესახებ არსებული ცოდნის რეპრეზენტაციის ერთეულს წარმოადგენს კონცეპტუალური ბადე.

კონცეპტუალური ბადისათვის რელევანტური ცოდნა გულისხმობს ადამიანის პრაქტიკული საქმიანობისა და გამოცდილების საფუძველზე მიღებულ საგნობრივი სფეროს კანონზომიერებებს. აღნიშნული კანონზომიერები კი მოიცავს პრინციპებს, კავშირებსა და კანონებს.

კონცეპტუალური ბადე წარმოადგენს ღრმა ცოდნის რეპრეზენტაციის სტრუქტურას. აღნიშნული ტიპის ცოდნა გულისხმობს მოცემულ საგნობრივ სფეროში მიმდინარე პროცესების ამსახველ აბსტრაქციებსა და სქემებს. სწორედ ღრმა ცოდნა ხსნის ამა თუ იმ მოვლენის არსს და უზრუნველყოფს მოვლენათა და ობიექტების ქცევის პროგნოზირების შესაძლებლობას.

კონცეპტუალური ბადე წარმოადგენს ღრმა ცოდნის რეპრეზენტაციის სტრუქტურას. აღნიშნული ტიპის ცოდნა გულისხმობს მოცემულ საგნობრივ სფეროში მიმდინარე პროცესების ამსახველ აბსტრაქციებსა და სქემებს. სწორედ ღრმა ცოდნა ხსნის ამა თუ იმ მოვლენის არსს და უზრუნველყოფს მოვლენათა და ობიექტების ქცევის პროგნოზირების შესაძლებლობას.

კონცეპტუალური ბადისათვის რელევანტური ცოდნის მახასიათებლებს წარმოადგენს:

- ა. იერარქიულობა - ნებისმიერი პროცესი თუ მოვლენა შეიძლება განხილულ იქნას, როგორც უფრო წვრილი ქვესიმრავლის სიმრავლე და პირიქით, ნებისმიერი ობიექტი შეიძლება, განხილულ იქნეს როგორც განზოგადების უფრო მაღალი კლასის ელემენტი.

ბ. კონტინუალურობა - სემანტიკური ფრეიმის კონსტრუირების ამოცანა გულისხმობს გარკვეული უსრულობის ჩარჩოებით შემოსაზღვრას. საგნობრივი სფეროს საზღვრების დადგენა გააზრებულია როგორც სემანტიკური ფრეიმის კონფიგურაციის განსაზღვრისათვის საკმარისი შეზღუდვებისა და დაშვებების შემოტანის პროცესი. კონცეპტუალური ბადის კონსტრუირების პროცესი ეყრდნობა როგორც ლოგიკურ, ისე ასოციაციურ აზროვნებას.

ლოგიკური აზროვნების ფარგლებში აქტივიზირდება ისეთი ოპერაციები, როგორცაა: განსაზღვრება; შედარება და განსხვავება; ანალიზი; აბსტრაქცირება; განზოგადება; კლასიფიკაცია; კატეგორიზაცია.

ასოციაციური აზროვნების ფარგლებში იქმნება ზოგადი ცნებებით დაკავშირებულ იდეათა ჯაჭვი, რომელიც მოიცავს: სხვადასხვა კავშირის საფუძველზე ჩამოყალიბებულ ასოციაციებს; წარსული გამოცდილების გახსენებას; ჩვეულ რეაქციებს და სხვა.

ასოციაციურ ჯაჭვში შეინიშნება ასოციაციათა შემდეგი ფორმები:

ა. შერწყმა - ერთი მოდალობის ელემენტების გაერთიანება;

ბ. ასიმილაცია - ძველი და ახალი შთაბეჭდილებების სინთეზი

გ. კომპლიკაცია - სხვადასხვა მოდალობის გრძნობათა გაერთიანება ერთი საგნის აღქმაში. ასოციაციათა ანალიზმა ცხადყო კაუზალობის შემდეგი კანონების მოქმედება:

ა. ფსიქიკური რეზულტანტობის კანონი - ცალკეულ ასოციაციათა შეერთებით იქმნება თვისობრივად ახალი ასოციაცია;

ბ. ფსიქიკურ მიმართებათა კანონი - ყოველი კერძო ფსიქიკური მოვლენა მნიშვნელობას იძენს იმის მიხედვით, თუ რა მიმართებაში იმყოფება სხვა მოვლენებთან;

გ. კონტრასტის კანონი - გარკვეულ პირობებში ურთიერთსაწინააღმდეგო მოვლენები აძლიერებენ ერთმანეთს.

კონცეპტუალური ბადის მოდელი უნივერსალურია. იგი იძლევა სამყაროს შესახებ არსებული მთელი ცოდნის მრავალფეროვნების გამოსახვის შესაძლებლობას.

კონცეპტუალურ ბადეში ინტეგრირებული ცნებები ქმნიან იერარქიულ ქსელს.

აღნიშნული ქსელის სტრუქტურული თავისებურება - გრადუალურობა -

განპირობებულია ადამიანის მეხსიერებაში აკუმულირებულ ცნებათა შორის არსებული ურთიერთკავშირით. ცნებათა იერარქია წარმოადგენს გლობალურ სქემას, რომელიც შეიძლება, საფუძველად დაედოს ნებისმიერი საგნობრივი სფეროს ცოდნის სტრუქტურის კონცეპტუალურ ანალიზს.

კონცეპტუალური ბადის კონსტრუირება მიზნად ისახავს ცოდნის პირამიდის აგებას, რომელიც გულისხმობს ცნებათა იერარქიულ კონსტრუქტს, რომელშიც ვლინდება გაგების გაღრმავება და ცნებათა აბსტრაქტულობის დონის ამალღებას. ცნებებს შორის დამოკიდებულება ვლინდება როგორც პირამიდის თითოეული დონის ფარგლებში, ისე დონებს შორისაც. პირამიდა აკავშირებს ყველა ცნებასა და მათ შორის არსებულ ყველა მიმართებას.

კონცეპტუალური ბადე მოიცავს საყაროს შესახებ არსებული ცოდნის კონცეპტუალურ ჩარჩოებს, სხვა სიტყვებით, ცოდნის კლასტერებს, ცოდნის ერთეულებს. აღნიშნული ჩარჩოები, კლასტერები და ერთეულები გვესმის როგორც განზოგადებები, რომელშიც ვლინდება სამყაროს შესახებ არსებული ცოდნის სტრუქტურების წესი.

გარკვეული თემით „შემოსაზღვრული“ კონცეპტუალური ბადე წარმოადგენს განზოგადებულ ცოდნას ან მზაობას, რომელიც ემყარება ჩვენს გამოცდილებას.

კონცეპტუალური ბადე აადვილებს ახალი ინფორმაციის შემოსვლას, გაგებასა და უკვე არსებულთან დაკავშირებას. კონცეპტუალურ ბადეს მოლოდინის განცდაც ახლავს თან. ცოდნის რეპრეზენტაციის პრობლემასთან უშუალო კავშირშია ცოდნის შექმნის უწყვეტი ციკლის შემდეგი პროცესები:

1. სოციალიზაცია - ახალი იმპლიციტური ცოდნის გარდაქმნის პროცესია საერთო გამოცდილების საშუალებით. რაკი რთულია იმპლიციტური ცოდნის ფორმალიზება და იგი დროითა და კონტექსტითაა დეტერმინირებული, მისი დაუფლება მხოლოდ ერთობლივადაა შესაძლებელი;
2. დაკონკრეტება - იმპლიციტური ცოდნისათვის კონკრეტული ხელშესახები ფორმის მიცემაა. ამ დროს ცოდნა თითქოს კრისტალიზდება და სხვებისათვის გაზიარების ფორმას იძენს. ის ახალი ცოდნის საფუძველი ხდება. იმპლიციტური ცოდნის ექსპლიციტურად გარდაქმნა დამოკიდებულია მეტაფორის, ანალოგიისა და მოდელის თანმიმდევრულ გამოყენებაზე;
3. კომბინაცია - ექსპლიციტური ცოდნის გარდაქმნაა ექსპლიციტური ცოდნის უფრო რთულ და სისტემურ ნაკრებებად.

ცოდნის გარდაქმნის აღნიშნული მექანიზმები ურთიერთშემავსებელი და ურთიერთდამოკიდებულია.

საბოლოო ჯამში, ბადის კონსტრუირება გულისხმობს ცოდნის რუკის შექმნას. ამ პროცესის მიზანია, ერთი მხრივ, ინფორმაციისა და ცოდნის შექმნის, მეორე მხრივ კი,

ინფორმაციისა და ცოდნის კარგვის პროცესთა შედეგად მიღებული მონაცემების სინთეზირება და რეპრეზენტაცია.

ცოდნის რუკის ობიექტების რეპერტუარი შემდეგნაირად გამოიყურება: ექსპლიციტური ცოდნა; ობიექტი; მოვლენა; მიზანი/დანიშნულება; იმპლიციტური ცოდნა; უნარ-ჩვევები; გამოცდილება; კავშირები/ქსელი.

ცოდნა აისახება ღირებულებებში, სტანდარტებში. ცოდნა გადადის ხარისხში, რომელიც ცოდნის რაოდენობაზე არ არის დამოკიდებული. მაგრამ თავად მონაცემების შეკრება, ინფორმაციის ანალიზი, სინთეზი და მისი გარდაქმნა ცოდნად ერთი მთლიანი იერარქიული პროცესია.

მოვლენათა და საგანთა შორის არსებულ მიმართებათა შესახებ არსებული ცოდნის რეპრეზენტაციის ერთეულს წარმოადგენს კონცეპტუალური ბადე.

კონცეპტუალური ბადის კონსტრუირება მიზნად ისახავს ცოდნის პირამიდის აგებას. ცოდნის რუკის ობიექტების რეპერტუარი შემდეგნაირად გამოიყურება: ექსპლიციტური ცოდნა; ობიექტი; მოვლენა; მიზანი/დანიშნულება; იმპლიციტური ცოდნა; უნარ-ჩვევები; გამოცდილება; კავშირები/ქსელი.

ნაშრომის მეცნიერულ სიახლე

მეცნიერული ნაშრომის სიახლეს წარმოადგენს თანამედროვე ინგლისურ ენაში „რისკის“ კონცეპტუალური სფეროს სტრუქტურაცია სისტემურ-სტრუქტურული, ლინგვოკოგნიტური, და აქსიოლოგიური პერსპექტივებიდან.

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა განისაზღვრება შემდეგი ფაქტით: მოძიებული მასალა და კვლევის შედეგები ვალიდურია როგორც კოგნიტური ლინგვისტიკისა და სტრუქტურული ლინგვისტიკისათვის, ისე ინგლისური ენის ლექსიკოლოგიის სალექციო კურსებისათვის.

გამოყენებული ლიტერატურა

- გერიგი, რ. და ზიმბარდო, ფ. (2009). *ფსიქოლოგია და ცხოვრება*, თბილისი, თსუ.
- Демьянков В.З. (1995) . *Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего подхода.* //ВЯ. N 4. 45-63
- Касевич В.Б. (1998). О когнитивной лингвистике // *Общее языкознание и теория грамматики. Материалы чтений, посвященных 90-летию со дня рождения С.Д. Кацнельсона.* - СПб: Наука. 102-117.
- Кубрякова Е.С. (1992) Проблемы представления знаний в современной науке и роль лингвистики в решении этих проблем // *Язык и структуры представления знаний.* – М. 76-84.
- Майерс Д. (2004). *Социальная психология.* Санкт-Петербург. Питер. 87-93.
- Правикова Л.В.(1999) *Когнитивная лингвистика* // *Вестник Пятигорского государственного университета.* - Пятигорск. №2. 126-129.
- Ришар Ж.Ф. *Ментальная активность. Понимание, рас- суждение, нахождение решений.* М.: Институт психо- логии РАН, 1998. Р. 65.
- Соссюр Ф. (1933). *Курс общей лингвистики*, М. 65.
- Филлмор Ч. *Фреймы и семантика понимания.* // *Новое в зарубежной лингвистике.* Вып. 23. *Когнитивные аспекты языка .* М ., 1988. Рр. 45-52.
- Штейнталь Г.(1960). *Грамматика, логика и психология*, В.А. Звегинцев, *История языкознания XIX и XX веков в очерках и извлечениях, ч.1,* М. 72.
- Anderson Н.Н.А.(1996). *Functional Theory of Cognition.* Mahwah (New Jersey): Erlbaum. P. 232.
- Baron, R. A. & Byrne, D. (2000). *Social psychology.* Boston; Allyn and Bacon. Pp. 45-58.
- Barsalou LW. (1992).“Frames, concepts, and conceptual fields” in Lehrer A. & Kittay E. F. (eds.) “Frames, fields, and contrasts”. Hillsdale, NJ: Erlbaum. P. 135.
- Bellezza F.S., Bower G.H. *The representational and processing characteristics of scripts.* Psychonomic society, 1981. V.18. P.1-4.
- Blezer R. (1997). *Cognitive correlates* (ed.by H. Goodglass), Academic Press. pp.102-108.
- Burling R.(1964). *Cognition and Componential analysis.* In *American Anthropologist* 66. *Man's Many voices,* New York, Holt, Rinehart & Winston Inc. pp. 128-132.

- Caramazza, A. (1998). Organisation of the conceptual knowledge in the brain. Cambridge, MA: MIT Press. pp. 265–272.
- Carroll S. (1999). “*Situational Awareness - Turning Data into Knowledge*“. Journal of Electronic Defense. P. 45-53.
- Charniak E. Organization and inference in a frame-like system of knowledge Cambridge (Mass.), 1975. P. 35-76.
- Coulson, S., & Oakley, T.(2000). *Blending basics Cognitive Linguistics* 11. P. 124.
- Croft W., & Cruse D.A. (2004): Cognitive Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press. P. 206-209.
- Dunn, W. N., Cahill, A. G., Dukes, M. J. & Ginsberg, A. (1986). “Cognitive Methodology: Perspectives, Concepts, and Methods“. JAI Press. Pp. 65-67.
- Devitt M.(1990). A narrow representational theory of the mind // Mind and cognition: A Diesendruck, G. (2003). *Categories for names or names for categories? Language and Cognitive Processes*) p. 130.
- Fahlman S.E. A system for representing and using real-world knowledge. – Cambridge (Mass.), 1979. p 229.
- Fauconnier J.(1998). Methods and generalizations. In: Cognitive Linguistics. P 205.
- Fauconnier G. Mental spaces: Aspects of meaning construction in natural languages. Cambridge (MA): MIT, 1980. Pp. 45-57.
- Fodor J. A. The structure of semantic theory // Language, 39, 1963, p. 170–210.
- Fung, T. D., Chertkow, H., Murtha, S., Whatmough, C., P_eloquin, L., Whitehead, V., & Templeman, F.D. (2001). The Category, object and action knowledge. Journal of Memory and language 15(3), pp.371–379.
- Gaines, B. R., Shaw, M. L. G. Eliciting Knowledge and transferring it Effectively to a Knowledge-Based System. Knowledge Science Institute, University of Calgary. 1993. pp. 38-56.
- Gaines, B. R., Shaw, M. L. G. Knowledge modeling. Knowledge Science Institute, University of Calgary 1997. pp. 729–759.
- Gardiner A.(1985) The mind's new science: the history of cognitive revolution. N-Y. p. 203.
- Gentner D., Goldin-Meadow S. Language in Mind. Advances in the Study of Language and Thought. A Bradford Book. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts. London, English, 2003. – p. 517.

Grant, J., D., & Dagenbach, D. (2000) Working memory and cognition. *American Journal of psychology*, 113, pp.69-94.

Gyóri, G. (1996). *Historical aspects of categorization*. In: Casad, E.H. (ed.): *Cognitive Linguistics in the Redwoods The Expansion of a New Paradigm in Linguistics*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter. P. 142.

Gyóri, G. (2002): *Semantic change and cognition*. *Cognitive Linguistics*. Pp. 98-103.

Hawkins Jeff. *On Intelligence*. – New York, Henry Holt and Company, 2005. Pp.147-156.

Jackendoff R. *Semantics and Cognition*. 6th ed. Cambridge (Mass.): The MIT Press. 1993. - p. 273.

Jackendoff, R. (2002). “Foundations of Language: Brain, Meaning, Grammar, and Evolution“. Oxford University Press. Chapter 10: Reference and Truth. pp. 53-67; Chapter 11: Lexical Semantics.

Jackson H., Zé Amvela, E. (2000). *Words, Meaning, and Vocabulary*. Pp. 87-105.

Katz J. J. *Semantic theory*. N. Y. : Harper & Row, 1972. P. 128.

Katz J. J., Fodor J. A. *The structure of semantic theory // Language*, 39, 1963, p. 170–210.

Lyons. John (1968). “*Introduction to Theoretical Linguistics*“. Cambridge. P. 17.

O’Grady, W.(1987). *Semantics: the study of meaning*. In W. O’Grady & M. Dobrovolsky (eds.), *Contemporary Linguistic analysis*. Copp Clark Pitman Ltd. P. 67.

Kendal, Simon & Green, Malcolm. (2007). *An Introduction to Knowledge Engineering*. Springer. P. 203.

Lakoff G. *Women, fire and dangerous things: What categories reveal about the mind*. Chicago; London, 1987. – 614 p..

Lakoff G.(1977). *Linguistic gestalts // CLS*. v. 13. P. 14.

Lakoff G. *A study in meaning criteria and the logic of fuzzy concepts*. Chicago, 1972. V.8. P.183-228.

Lakoff G. *Cognitive topology and lexical networks*. San Mateo (CA): Morgan Kaufman, 1988, p. 477–508.

Langacker, R. (1998). *Conceptualization, symbolization and grammar*. In M.Tomasello(ed.) *The New Psychology of Language*. Lawrence Erlbaum Associates. Pp. 87-92.

(Langacker R. *The limits of continuity: discreteness in cognitive semantics // Fuchs C. Victorri B. (eds), Continuity in linguistic semantics*. Amsterdam: Benjamins, 1994, p. 9–20.

Langacker R.W. Reference-point constructions // *Cognitive Linguistic*, 1993. – Vol. 4. – N 1. – P. 1-38.

Latta, G.F., Swigger, K. Validation of the repertory grid for use in modeling knowledge. *Journal of the American Society for Information Science*, 43(2).1992. pp. 115-129.

Lederman L. M. & Scheppler J. A. (2001). "Marvin Minsky: Mind Maker". *Portraits of Great American Scientists*. Prometheus Book. P 65.

Le Pan D.(1989). *The cognitive revolution in Western culture: V.1. The birth of expectation*. – Houndmills; L.: Macmillan. Pp 52-64.

Liming C., Shadbolt N., Carole A. (2007). Goble: A Semantic Web-Based Approach to Knowledge Management for Grid Applications. *IEEE Transactions*, Vol.19. pp.79-83.

Markus HR, Kitayama S. (1991). Culture and the self: implications for cognition, emotion and motivation. *Psychology*. P. 148.

Marsden, D. and Littler, D. Repertory grid technique – An interpretive research framework. *International Journal of Design Education*, No. 7. 2000. pp. 16-34.

McShane J. *Cognitive Development: An Information Processing Approach*. Cambridge (Mass.): Blackwell. 1991.- p 304.

Minsky M. (1993). "The Mastermind of Artificial Intelligence". *Scientific American* 269 (5) pp.56-68.

Minsky M. Situations, Actions and Causal Laws, In "Semantic Information Processing", p. 410 - 418, MIT Press, Cambridge, Mass., 1968.

Minsky M. L. (1986). "The society of mind". New York: Simon and Schuster. Pp 145-153.

Minsky M.(1972) Form and Content in Computer Science, J. A. C. M. P. 53), (Minsky M., Papert S.(1969). *Perceptrons*, MIT Press. Pp 105-112.

Negnevitsky M. (2005). *Artificial Intelligence: A Guide to Intelligent Systems*. Addison Wesley. P 84.

Pinker S. *How the Mind Works*. W.W.Norton&Comp., 1997.

(Putnam H. *Mind, Language and Reality*. Cambridge etc., 1975. – XVII, p. 450.

Radden, G.(1992). *The cognitive approach to natural language*. Amsterdam: Benjamins. Pp. 105-123.

Reed St.R. (1996) *Cognition.Theory and Application*. 4th ed. San Diego: Brooks. Pp. 87-92.

- Rieger C.(1975). Conceptual Overlays: a Mechanism for the Interpretation of Sentence Meaning in Context.Русский перевод: Труды IV Межд. конф. по искусств. интеллекту, т.6. М.: АН СССР. P 24.
- Rossi F. Biehl M. Angulo C. (2008). Progress in modeling, theory, and application of computational intelligence. International Journal of Neurocomputing. Pp. 145-158.
- Russell B.(1948). Human knowledge: Its scope and limits. N.Y.. pp. 145-159.
- Schreiber G. Akkermans H. Anjewierden A. Hoog R. Shadbolt N. Velde W.V. and Wielinga B.(2000). Knowledge Engineering and Management: The Common KADS Methodology, MIT Press. Pp. 134-145.
- Schiffer S., Steel S. (EdS) *Cognition and representation. Boulder* (Colorado), 1988. Pp. 98-105), (Sowa J.F. Conceptual Structures. Addison-Wesley Publ.Comp. 1984. P. 214 – 241.
- Smith, E.E. & Medin, D.L. (1981). Categories and Concepts. Cambridge, MA.: Harvard University Press. Pp. 170-183.
- Talmy, L. (2000). Toward a Cognitive Semantics. Cambridge, Mass.: MIT Press. Pp. 135-146.
- Thagard P. (1996) Mind. Introduction to Cognitive Science. Cambridge (Mass.): The MIT Press. Pp. 95-106.
- Tomasello, M., & Call, J (1997). *Primate Cognition*. Oxford: Oxford University Press. Pp. 187-203.
- Toulmin, S. (1972). Human understanding. Princeton, NJ: Princeton University Press. Pp. 128-134.
- Simmons R.(1973). Semantic networks: Their Computation and Use for Understanding English Sentences, in "Computer Models of Thought and Language", Schank R., Colby C. (eds.), San Francisco. Pp. 203-212.
- Wason P.C. Reasoning about a rule. Quarterly Journal of Experimental Psychology, 1968, 20, pp. 273-281.
- Wierzbicka A.(1992). Semantics, culture, and cognition. Oxford: Oxford University Press. pp. 56-72.
- Wierzbicka, A. (1984). Apples are not a 'kind of fruit': the semantics of human categorization. American Ethnologist , Vol. 11, No. 2. Pp. 65-78
- Wilensky R. (1990) . Meaning and knowledge representation // W. Bahner, J.V.D. Schildt eds. Proceedings of the Fourteenth International Congress of Linguists: Berlin (GDR) pp. 98-105

Wilks Y. (1973). Preference Semantics, Stanford Artificial Intelligence Laboratory, Memo AIM-206, Stanford University, Stanford, Calif), (Rieger C.(1975). Conceptual Overlays: a Mechanism for the Interpretation of Sentence Meaning in Context.Русский перевод: Труды IV Межд. конф. по искусств. интеллекту, т.6. М.: АН СССР. pp. 43-58).

Woods W.A. Foundations for semantic networks. Chicago linguistic society. Chicago, 1975. P. 35 – 82